

ovols
brow
owots
tom
Λξξη
ovols
brow
owots
tom
Λξξη
Λξξη
ōio
μυθην
òsz
Wort
CJOBO
parola
parola
vorto
rijec
ziboz
ovols
brow
owots
tom
Λξξη
Λξξη
ōio
μυθην
òsz
Wort
CJOBO
parola
parola
vorto
rijec
ziboz
ovols
brow
owots
tom

Motus in verbo

vedecký časopis mladej generácie

vorto
rijec
ziboz

MOTUS IN VERBO : vedecký časopis mladej generácie

Motus in verbo : Young Scientist Journal

Recenzovaný časopis Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Predseda vedeckej rady:

doc. PhDr. Peter MIČKO, PhD.

(Katedra histórie, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

Vedecká rada:

prof. PaedDr. Ivan ČILLÍK, CSc.

(Katedra telesnej výchovy a športu, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

prof. PaedDr. Martin GOLEMA, PhD.

(Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

PhDr. Anton HRUBOŇ, PhD.

(Katedra európskych kultúrnych štúdií, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

doc. PhDr. Katarína CHOVANCOVÁ, PhD.

(Katedra romanistiky, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

doc. PaedDr. Miroslav KMEŤ, PhD.

(Katedra histórie, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

doc. PhDr. Marta KOVÁČOVÁ, PhD.

(Katedra slovanských jazykov, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

prof. PaedDr. Vladimír PATRÁŠ, CSc.

(Katedra slovenského jazyka a komunikácie, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

doc. Mgr. Ulrich WOLLNER, PhD.

(Katedra filozofie, Filozofická fakulta, UMB v Banskej Bystrici)

prof. PhDr. Pavol TIŠLIAR, PhD.

(Katedra etnológie a muzeológie, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave)

dr. Michail J. DRONOV

(Inštitút slavistiky, Ruská akadémia vied, Moskva, Ruska federácia)

Mgr. Jakub CHROBÁK, Ph.D.

(Ústav bohemistiky a knihovníctva, Filozoficko-prírodovedecká fakulta, Slezská univerzita v Opave, Česká republika)

prof. Juris GRANTS, PhD.

(Latvijas Sporta Pedagoģijas Akadēmija, Rīga, Lotyšsko)

Ing. Mgr. Zdeňka JASTRZEMBSKÁ, Ph.D.

(Katedra filozofie, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita v Brne, Česká republika)

prof. Genovaitė KAČIUŠKIENĖ, CSc.

(Katedra litovského jazyka a komunikácie, Fakulta humanitných vied, Siaulių Universitetas, Litva)

prof. PaedDr. Milada KREJČÍ, CSc.

(Vysoká škola telesnej výchovy a športu Palestra, Praha, Česká republika)

doc. Marilena Felicia LUTA, PhD.

(Fakulta cudzích jazykov a literatúr, Univerzita v Bukurešti, Rumunsko)

Loredana PAVONE, PhD.

(Fakulta humanitných vied, Univerzita v Catanii, Taliansko)

doc. Jan RADIMSKÝ, Ph.D.

(Ústav romanistiky, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Česká republika)

prof. Gilles ROUET, CSc.

(Vyšší inštitút manažmentu, Univerzita vo Versailles – Saint-Quentin-en-Yvelines, Francúzsko)

prof. Dr. Wolfgang SCHULZE

(Fakulta cudzích jazykov a literatúr, Univerzita Ludwiga Maximiliána v Mníchove, Nemecko)

Dr. Michal SLÁDEČEK

(Ústav pre filozofiu a sociálnu teóriu, Univerzita v Belehrade, Srbsko)

dr hab Mariola SZYMCAK-ROZLACH

(Inštitút slovanských filológií, Sliezska univerzita v Katoviciach, Poľsko)

doc. Dr. Marína ŠIMAK SPEVÁKOVÁ

(Odsek za slovakistiku, Filozofická fakulta, Univerzita v Novom Sade, Srbsko)

Šéfredaktorka:

Mgr. Martina KUBEALAKOVÁ, PhD. (Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy FF UMB v Banskej Bystrici)

Redakčná rada:

PaedDr. Zuzana BARIAKOVÁ, PhD. (Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy FF UMB v Banskej Bystrici)

doc. PhDr. Katarína CHOVANCOVÁ, PhD. (Katedra romanistiky FF UMB v Banskej Bystrici)

doc. PhDr. Michal ŠMIGEL, PhD. (Katedra histórie FF UMB v Banskej Bystrici)

Mgr. Lujza URBANCOVÁ, Ph.D. (Katedra slovenského jazyka a komunikácie FF UMB v Banskej Bystrici)

PhDr. Ingrid BALÁŽOVÁ (referentka pre medzinárodné vzťahy a edičnú činnosť FF UMB v Banskej Bystrici)

Adresa redakcie:

Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica
www.motus.umb.sk

E-adresa redakcie:

motusinverbo@umb.sk
www.motus.umb.sk
<http://www.motus.umb.sk/en>

Návrh obálky:

© Igor Duda
Zuzana Bariaková
Martina Kubealaková

Grafická a technická redakcia:

Mgr. Martina Kubealaková, PhD.

Jazyková korektúra:

Za jazykovú správnosť príspevkov zodpovedajú autori a autorky.

Časopis je zaradený v databázach:

EBSCO (Academic Search Ultimate, Academic Search Complete)
ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences)
OAJI (Open Academic Journals Index)
CEJSH (The Central European Journal of Social Sciences and Humanities)
Index Copernicus

otus in verbo
vedecký časopis mladej generácie

MOTUS IN VERBO : vedecký časopis mladej generácie
Motus in verbo : Young Scientist Journal

Recenzovaný časopis Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

OBSAH

Etnológia

TERRITORIAL IDENTIFICATIONS OF THE GOTTSCHEE GERMANS: DIASPORA – HOMELAND RELATION

TERITORIÁLNA IDENTIFIKÁCIA KOČEVSKÝCH NEMCOV: VZŤAH DIASPÓRY A VLASTI

Anja Moric

7

Lingvistika

ČÍSLOVKOVÉ VÝRAZY AKO PROSTRIEDKY FORMOVANIA PREDVOLEBNÉHO DISKURZU

V PROSTREDÍ SOCIÁLNEJ SIETE FACEBOOK

Natália Kolenčíková

22

O FRANCÚZSKO-SLOVENSKEJ GASTRONOMICKEJ TERMINOLÓGII MÄSA

Monika Košteková

38

PRÍDAVNÉ MENO V SLOVENČINE A ODCHÝLKY V JEHO POUŽÍVANÍ RODENÝMI FRANKOFÓNNYMI HOVORIACIMI

Lucia Ráčková

52

CONTENT

Ethnology

TERRITORIAL IDENTIFICATIONS OF THE GOTTSCHEE GERMANS: DIASPORA – HOMELAND RELATION

Anja Moric

7

Linguistics

NUMERALS AS FORMATION TOOLS OF THE PRE-ELECTION DISCOURSE IN THE FACEBOOK SOCIAL NETWORK

Natália Kolenčíková

27

ABOUT FRENCH-SLOVAK GASTRONOMIC TERMINOLOGY OF MEAT

Monika Košteková

37

ADJECTIVE IN SLOVAK LANGUAGE AND VARIETIES OF ITS USE BY NATIVE FRANCOPHONE SPEAKERS

Lucia Ráčková

51

Vážené čitateľky a vážení čitatelia,

aj v roku 2018 vychádza číslo časopisu *Motus in verbo*, ktorý je publikačne určený študentom a študentkám všetkých troch stupňov vysokoškolského vzdelávania (bakalársky, magisterský a doktorandský) vrátane postdoktorandskej pozície, ako aj vedeckým a odborným pracovníkom a pracovníčkam vedeckých ústavov, vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií (najviac 5 rokov od udelenia titulu PhD.), ktorých témy príspevkov budú korešpondovať s tematickým zameraním časopisu a splnia požiadavky určené štatútom a jeho prílohami. Štúdie a recenzie sú organizované v sekciách etika, etnológia, filozofia, historické vedy, kulturológia, lingvistika, literárna veda, odborová didaktika, translitológia, vedy o športe.

Etnologickú sekciu príspevkov v predloženom čísle časopisu zastupuje štúdia Anje Moricovej *Teritoriálna identifikácia Kočevských Nemcov: vzťah diaspóry a vlasti*. Vychádza z prieskumu Kočevských Nemcov žijúcich v USA, Kanade, Rakúsku a Nemecku a predstavuje spoločenský a symbolický význam miest, s ktorými sa Kočevskí Nemci identifikujú a ktoré ovplyvňujú ich život ako emigrantov. Ide o Kočevskú oblasť a najmä miesta dôležité pre formovanie či udržanie ich tradícií v novoosídlených krajinách. Článok tiež opisuje význam rituálov vrátane púť do vlasti a stretávaní sa v nových krajinách, ktorých cieľom je posilniť pocit spolupatričnosti so skupinou v krajine pobytu a posilniť aj spojenie medzi Kočevskými Nemcami-emigrantmi a Kočevskými Nemcami žijúcimi v pôvodnom regióne-vlasti. Autorka v závere konštatuje, že prežitie diaspóry vo veľkej miere závisí od schopnosti udržiavať svoju kultúru a tradície prostredníctvom rituálnych praktík na rôznych miestach mimo domovskej krajiny.

V príspevku, ktorý otvára lingvistickú sekciu, *Číslovkové výrazy ako prostriedky formovania predvolebného diskurzu v prostredí sociálnej siete Facebook* sa jeho autorka Natália Kolenčíková venuje predvolebnému diskurzu konštituovanému v sústrednosti (sociálno)mediálneho a politického diskurzu a za hlavný cieľ si stanovila na základe pragmalingvistických koncepčných východísk, prostredníctvom orientácie na vybrané jazykové prvky, prostriedky a postupy, charakterizovať základné pragmakomunikačné črty predvolebného diskurzu s dôrazom na iniciačné repliky a číslovkové výrazy v reakciách sekundárnych účastníkov politického diskurzu, a to v spojitosti s ich stvárnením v rámci faktického argumentu. Jadro Kolenčíkovej príspevku má primárne analytický charakter a s ohľadom na štruktúrovanie záverečných zistení možno potvrdiť autorkino konštatovanie o relevantnosti pragmalingvistickej orientácie aj na prvoplánovo nenápadné, nepozorované jazykové prvky, prostriedky a postupy.

Možnosti harmonizácie francúzskej a slovenskej terminológie v oblasti gastronómie mäsa sa rozhodla preskúmať Monika Košteková v príspevku *O francúzsko-slovenskej gastronomickej terminológii mäsa*, pričom vychádza z predpokladu, že sa jej podarí harmonizovať ňou vybrané terminologické celky a medzi harmonizovanými termínmi bude prevládať úplná ekvivalencia. Ambiciózny cieľ autorky v ploche štúdie nebolo, prirodzene, možné realizovať, je ju však možné vnímať ako adekvátne metodologické východisko vrátane príkladov niekoľkých konkrétnych terminologických problémov. Opodstatnenosť uvedeného lingvistického výskumu však možno potvrdiť aj praktickou potrebou odborníkov z oblasti gastronómie, ale aj napríklad prekladateľov a tlmočníkov, pre ktorých by vznik harmonizovaného francúzsko-slovenského odborného slovníka bol nepochybne prínosným.

Bohaté zastúpenie lingvistických štúdií završuje Lucia Ráčková s príspevkom venovaným prídavnému menu v slovenčine a odchýlkam v jeho používaní rodenými frankofónnymi hovoriacimi. Prakticky orientovaná téma korešponduje s nárastom záujmu o výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka. Po základnom porovnaní prídavného mena v slovenčine a vo francúzštine zo systémovolingvistického a sociolingvistického hľadiska sa autorka venuje odchýlkam v priestore adjektíva v autentických písomných komunikátoch francúzskych hovoriacich. Autorka konštatuje, že výskumom sa nepotvrdila hypotéza chybovosti na úrovni postpozície adjektíva v slovenčine, ale ako najproblematickejšia oblasť sa potvrdilo skloňovanie prídavného mena, čo autorka zdôvodňuje procesom simplifikácie, ktorú frankofónni hovoriaci vo veľkej miere využívajú. Uvedené zistenia a korektné interpretácie často sa vyskytujúcich chýb u skupiny cudzincov z jednej jazykovej rodiny učiacich sa slovenčinu môžu vo veľkej miere pomôcť hľadať efektívnejšie prístupy k vyučovaniu konkrétnych jazykových javov.

Ďakujem členkám a členom redakčnej a vedeckej rady, recenzentom a recenzentkám a autorom a autorkám príspevkov. Želám vám aj v ich mene podnetnosť čítania.

Martina Kubealaková

TERRITORIAL IDENTIFICATIONS OF THE GOTTSCHEE GERMANS: DIASPORA – HOMELAND RELATION

TERITORIÁLNA IDENTIFIKÁCIA KOČEVSKÝCH NEMCOV: VZŤAH DIASPÓRY A VLASTI

Anja Moric

Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia; Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana, Slovenia

PhD. (2016)

Anja.Moric@ff.uni-lj.si

Klíčové slová

Kočevskí Nemci/Kočevjarji, rituál, diaspóra, vlasť, miesto

Key words

Gottschee Germans/Gottscheers, ritual, diaspora, homeland, place

1. Introduction

The territory of the Republic of Slovenia has always been ethnically diverse. Besides the Slovenians, Italians, Hungarians, Serbs, Croats, Jews and Roma, it was also home for almost thousand years to a German minority that was strong in number, but that is nowadays present only in fragments in the Kočevska and Styria regions. The reasons for the migrations of Germans away from the territory of Slovenia were primarily of a political and economic nature. Pre-war migrations of Germans out of the Slovenian territory occurred in parallel with the migrations of Slovenians in times of economic crises. Political migrations of Germans started after the collapse of the Austro-Hungarian monarchy when, due to the systematic pressure exercised by the government authorities on the German population, the German officialdom was leaving Slovenia massively. Political migrations of Germans broke out in the autumn of 1941 and the winter of 1942 when the majority of Germans from Kočevje and Ljubljana regions opted for the German Reich. In May 1945, after the end of the 2nd World War, there was a mass deportation of Germans who had not already managed to flee across the border, namely to Austria. After the war, the deported Germans of Slovenia settled in Austria, Germany, Canada and the USA and became a diaspora. Only a handful remained in Slovenia.

With the emergence of modern nation-states in the 19th century, national histories that nowadays still mainly correspond the majority nation of the nation-state as a unit of study (1), were also nationalised. The nationalisation of history (cf. Štih, 2006) and other social-science-oriented or humanistic disciplines including linguistics (cf. Hladnik, 2009) resulted in the fact that Germans in Slovenia were nearly forgotten in the aftermath of the 2nd World War. Slovenian science dedicated its attention only to what was comprehended as “of a Slovenian ethnic origin”, and its position has largely remained unchanged until today. The existing studies conducted in the field of Slovenian emigration (for example, cf. Čebulj Sajko, 1999, 2000; Drnovšek, 1991, 1998, 2002; Koprivec, 2013; Lukšič-Hacin, 1999, 2006; Mikola, 2005; Repič, 2006, 2010a, 2010b, 2013; Žigon, 1998, 2001, etc.) focused only on Slovenians who emigrated from the Slovenian territory. These and other studies bypassed the (simultaneous) departures of members of other ethnic groups living on the territory of the present-day Slovenia, which included the Germans (as well as Italians, Hungarians, Jews etc.).

In this paper (2), I devote my attention to the German-speaking inhabitants of Slovenia – more precisely to the group of Gottscheers or Gottschee German settlers who lived in a concentrated group in the south-eastern part of Slovenia from the 14th century until the 2nd World War. Based on the study *The Maintenance of the Gottscheer Identity* (3) conducted among Gottscheers living in the USA, Canada, Austria and Germany, I would like to present the social and symbolic significance of places with which the Gottscheers identify and that influence their life as emigrants. These places are:

1. the old homeland – Kočevska (the Gottschee region), with which they developed a nostalgic relationship, and
2. the places that are important for the (re)production of their traditions in their new countries – i.e. clubs (with adjacent buildings and land) that are venues for meetings and celebrations of Gottschee communities and that serve as a substitute for the ancestral homeland.

As has been noted by Twigger-Ross and Uzzell (1996, p. 206), all aspects of identity are implicated in relation to the place. The formation of personal and group identities, self-awareness and a sense of belonging are inextricably linked to spatial-cultural concepts such as home and homeland (Repič, 2010, p. 124). Places and territories hold a special significance for humans since, in a way, their identity derives from them (White, 2000, p. 4). “‘Territoriality’ describes the protective attitude that humans exhibit toward places” and is similar to a feeling of homesickness “a very emotional and subjective human expression” (ibid.). That is, territoriality plays an important role in the lives of migrants and migrant communities since a change of the place of residence means a simultaneous change in the spatial and social environment, social relations, culture, identity, interactive relationships, norms, values, needs, institutions, etc. (Klinar, 1976, p. 15 – 49). In conjunction with more than one real or symbolic place, emigrants may form split, double or ambivalent identities.

According to the settlement model, the Gottscheers could be classified as a diaspora. If we take a look at the definition of diaspora in the Slovene Literary Language Dictionary (Bajec et al, 1994, p. 136), it is defined as a “national or religious community scattered on the territory of another nationality or religion.” It can be separated from the established common territory in two ways: i.e. it can be scattered by force or migration; however, in its identity, it has retained the memory of the “lost ancestral homeland” as an essential part, or the homeland can also be imagined and vaguely attributed to a certain territory (Južnič, 1987, p. 230). Brubaker (2005, p. 5 – 6) adds a third characteristic to the scattering and orientation to the homeland that defines a diaspora: a long-term preservation of the border or own identity that is distinct from the identity of the “hosting society”. However, the diaspora is not necessarily marked by forced scattering, orientation towards the roots or a desire to return to the original homeland (Agnew, 2005, p. 4, also cf. Brah, 1996, p. 177 – 189), but it is rather defined by its ability to “recreate culture” (ibid.) and traditions through ritual practices in different locations outside the country of origin.

Mazumdar et al (2000, p. 319) found that ethnic enclaves constitute an important aspect of the spatial identity of immigrants and allow them to remain connected with the places they left behind, while at the same time creating important new spatial bonds. With this paper, I want to show that this not only applies to enclaves in terms of concentrated settlements of ethnic groups but also to migrant groups that do not live in a concentrated manner, yet establish bonds with a certain place in a new homeland with which they identify. In the case of Gottscheers living in the USA and Canada, they comprise cultural centres or clubhouses with the adjacent land, while with Austrian Gottscheers, they (also) comprise churches or chapels. More important than the compactness of the settlement are the social ties and feelings of belonging that are forged in these places and are strengthened through various ritual practices: the ancestral homeland is associated with the rituals of return visits or pilgrimage to the Gottschee region, while places in new homelands where traditions are being (re)created offer opportunity for different meetings or events of the Gottschee communities. These rituals are important both for strengthening the sense of belonging to the group within the country of residence and for the transnational interaction of Gottscheers from countries concerned with the ancestral homeland.

Below, following methodological explanations, I will briefly present the historical framework for the establishment of the Gottscheers’ diaspora, and then I will dedicate my attention to the multifaceted territorial identifications and the significance of the places with which the Gottscheers identify to their life in the diaspora, as well as ritual practices associated with these locales that are important for strengthening the sense of belonging to the community.

2. Methodology

The research project “The Maintenance of the Gottscheer Identity”, which I conducted among the Gottscheers living in the USA, Canada, Austria, Germany and Slovenia between the years 2007 and 2015, is based on a combination of quantitative and qualitative research methods. I used a sequential explanatory design method (Lobe, 2006, p. 66). I commenced the study by collecting and analysing quantitative data (a survey questionnaire with 166 Gottschee respondents from Slovenia, Austria, Germany, Canada and the USA), which was followed by the collection and analysis of qualitative data, whereby I applied a multi-sited ethnography research method (cf. Marcus, p. 1995; Falzon, p. 2009) due to the worldwide dislocated settlement of Gottscheers. I collected 62 life stories and reflections of Gottscheers from the above-mentioned countries, attended at least 10 events organised by Gottscheer associations in Slovenia, Austria and the USA and visited several Gottscheer associations and individuals all over the world. During the results interpretation stage, I organised the obtained data and interpreted quantitative results using qualitative results (cf. Lobe, 2006, p. 66). Because of great distances and the resulting difficulty arranging frequent personal meetings, some of the respondents documented their own thoughts on the matter with the help of a draft questionnaire. However, when it was necessary, we further clarified any dilemmas that might have arisen during the interviews via regular mail or e-mail. I met some interlocutors on several occasions in different locations. Thus, I met John in 2009 at the Gottscheer Volksfest event in New York, and we later met on several occasions during my visit to the Kulturwoche event in Klagenfurt, as well as several times in Slovenia, i.e. the Kočevska region. I also had the opportunity to get more closely acquainted with the transnational practices of the Gottscheers during their annual visits to the Kočevska region searching for their roots.

3. Historical Outline of the Immigration of the Gottscheers and the Establishment of the Diaspora

The Kočevska (Gottschee) region, a region in the south-eastern part of Slovenia, stands out among the regions of Slovenia because of its special, often tragic, history associated with migrations. In 1330s, the Counts of Ortenburg for economic reasons colonised this sparsely populated area with peasants from their estates in East Tyrol and Upper Carinthia (present-day Austria). Thus, an interesting linguistic area formed in the Gottschee region that lasted for 600 years where the use of the Gottscheer dialect (4) was dominant. Seasonal migrations have been present among the inhabitants of Gottschee since 1492 when the Holy Roman Emperor Frederick III bestowed the right of peddling to the inhabitants of Gottschee area (Ferenc, 1993, p. 20 – 21). By the end of the 1930s as much as half Gottschee men earned their livelihood from selling wooden products, fruits, textiles and door-to-door raffle ticket games throughout the Europe. They were away from home for several months or even years (Ferenc, 2005, p. 47). In the 19th century, the Gottscheers also started moving to the USA and Canada due to large families, small homesteads and lack of fertile land (Kobetitch, 2000, p. 3), and after the downfall of the Austro-Hungarian Empire also due to the assimilation politics of the Yugoslav authorities. Because of emigration the population of Kočevska region steadily declined during the years 1880 – 1921 (Drnovšek, 2005, p. 15). Before the 2nd World War there were more Gottscheers in the USA than in the Kočevska region (Ferenc, 1993, p. 27). In major USA cities (New York, Cleveland) sprouted dense Gottscheer communities. After the downfall of the Austro-Hungarian Empire and the emergence of the new Yugoslav state, the once privileged position of Germans in Slovenia deteriorated. The German People’s Council for Kočevska region, most Gottscheer Associations, German grammar schools, etc. were disbanded. There was a decline in the number of German schools or departments for German language in Slovene schools, while Slovene was introduced as a mandatory subject in German primary schools (Ferenc, 1993, p. 27). In the 1930s, the encroachment on minority rights encouraged mass support for Nazism among the Gottschee Germans (cf. Biber, 1966). After the annexation of the Kočevska region to Italy in 1941, they were disappointed and most of them succumbed to the propaganda spread by the Nazi Gottscheer leaders and in the years 1941 – 1942 they moved to a new settlement area by the Sava and Sotla rivers (then under German occupation), where the Slovene population had been deported

Oby the occupying forces. In the aftermath of the war, a great mass of Gottscheers fled from the Posavje and Obsotelje regions. Those who were unable to cross the border to Austria were deported, incarcerated in camps or executed (cf. Mikola, 2007) according to the conviction of the collective German guilt for the 2nd World War (cf. Judt, 1992). The Gottscheers spent the years after the war in refugee camps in Austria (cf. Stieber, 1999) where families who did not arrange homes in Austria and Germany were waiting for permits for emigration to the USA. Many of them also settled down in Austria and Germany. Before resettlement in 1941/42, 12,498 Gottschee Germans were living in the Kočevska region (Ferenc, 1993, p. 31). After this year, no more than 600 remained in Slovenia (Ferenc, 2005, p. 269). Nowadays, active Gottschee communities exist in the USA (New York, Cleveland), Canada (Kitchener, Toronto), Austria (Graz, Klagenfurt) and Slovenia.

The first Gottschee communities in the USA and Canada were distinct from those in Austria and Germany in the manner of their settlement. In the USA, the immigrants lived in concentrated groups in the same city quarters and streets and thus formed relatively compact communities (e.g. in Cleveland, New York). In Europe, the settlement was not concentrated, but the Gottscheers mostly settled in larger cities (e.g. Klagenfurt, Graz, Vienna, Stuttgart, etc.) and their surroundings, which allowed them relatively frequent contact.

Initially, the communities were organised into associations, mainly in order to provide assistance for their compatriots. Because of the lack of social support for Gottscheer industrial workers from the state, the first Gottscheer Association was formed in Cleveland as early as 1889 – Erster Österreichischer Unterstützungs Verein, the predecessor of the Erster Österreichischer Unterstützungs Verein (E.O.U.V., 2014), which is still active today. Similarly, a range of Gottscheer organisations formed the Gottscheer Relief Association after the war in 1945 in Ridgewood, New York, whose purpose was to provide assistance (including in the form of food rations) for the Gottscheers in Europe who were experiencing hardships because of the war. The association sought to mitigate the stringent immigration regulations that prevented the immigration of people of German nationality and helped immigrants organise their lives in the new homeland. Truman's signing of an amended law in 1950 triggered a mass migration of Gottscheers to the USA (Kren, 1995, p. 5; Petschauer, 1984, p. 148). The associations were also formed because of the needs of their members to socialise with their compatriots, thereby keeping the memory of the ancestral homeland alive. Such is the case of the Alpine Club from Kitchener. Anne who arrived in Canada together with the first post-war migrants in 1984, recalls that the Gottscheers then met at her uncle's and aunt's place: "Our homes were not even completed yet, but they would have their parties in the basement. Always music and dancing..." (Anne, Canada). The Hoegler family house soon became too small, so they established an association in 1953.

In addition to the associations, the communities also established or built (cultural) centres, they published newsletters, newspapers and books and organised social gatherings, public events and celebrations (comp. with Slovenians in Argentina in Repič, 2006 and 2013).

4. (Territorial) Identifications of Gottschee Germans

The identity of the Gottschee Germans is not associated with the territory of the Republic of Slovenia defined by its borders, but rather with the Kočevska region, where the "essence is instilled" as Ana Kučan put it. However, as Bobi Thomason found, Gottscheers most often identify themselves as Gottscheers (i.e. vernacularly as (former) inhabitants of the Gottschee region, author's comment), and then as Germans or Austrians, whereby the latter two identifications are conceived as broader general category terms of their heritage (Thomason, 2010, p. 27). Although they were not born during the times of the Austro-Hungarian Empire, the Gottscheers express their affiliation with it, and also with Austria as its successor. The classifications "Austrian" and "German" are often used interchangeably, usually in the sense of synonymous terms (ibid., p. 39 – 41). In particular, younger generations from the American continent that were born after the war (also) identify themselves as Americans or Canadians.

The space is an active part of the formation of identity and represents both continuity and change (Twigger-Ross and Uzzell, 1996, p. 207). Hormuth (in Twigger-Ross and Uzzell, 1996, p. 207)

notes that migration can lead to an alteration in the conception of the self when the old place becomes a symbol of the old self and the new place presents an opportunity for the development of new identities. Lack of space continuity control may trigger feelings of grief for the lost place (Twigger-Ross and Uzzell, 1996, p. 208) or a split identification that may be reflected in multiple identifications. Similarly to Slovenian emigrants, there is also a duality (cf. Čebulj Sajko, 2000; Žigon, 1998) or ambivalence (Repič, 2010a, 2010b) as regards the identity of Gottscheers. They identify themselves with the country of residence, while also with the ancestral homeland, which they perceive differently: as Austria, Germany or the Kočevska region. Namely, the ambivalence of identifications “within the diaspora and the transnational context /.../ signify the complexity of belonging to different social worlds, while it is based on the interaction between the actual spatial experience and the socially constructed experience of the area of origin” (Repič, 2010b, p. 178).

Because of the painful resettlement and the circumstances that led to it, many parents withheld the Gottscheers’ history from their children. Mary is an active member of the Gottscheer Heritage and Genealogy Association (GHGA), where they help Gottschee descendants in their search for information about their ancestors. She said: “Several Gottscheers talk about their parents and grandparents having never mentioned their Gottscheer ethnicity, but clinging to an ‘Austrian’ rather than ‘German’ ancestry. /.../ Several people looking to GHGA for information mention that they discovered their Gottscheer ancestry quite by accident; they say that for years they had been led to believe that they were of ‘Austrian’ descent /.../ I must admit that I always thought that I was ‘Austrian’ because of the manner in which my parents and family talked about our family’s past (Mary, USA). According to her, her brothers claimed that they were Yugoslavs born and educated in that country. However, they agreed that their mother and father were Austrian because they were born when Gottschee was still part of the Austro-Hungarian Empire (Mary, USA). Indeed, other Gottscheers also point out difficulties in identifying their origin, among them Bertha. When people ask her where she comes from, she never knows how to answer. Most of them do not know Kočevska region. That is why she sometimes replies that she comes from Austria, while on other occasions she explains that she was born in Yugoslavia, but her parents were born in the old Austria, the territory of present-day Slovenia (Bertha, USA).”

In preserving its identity, any distinctive human community is not necessarily linked to territory; however at least symbolic territoriality (Južnič, 1987, p. 292 – 293) is very important. We can imagine the confusion of the younger Gottscheers who are searching for answers about their origins and must satisfy themselves with the answer that they are of German or Austrian origin, and then their surprise when in adulthood they learn that there was once a Gottscheer community, of which they are descendants. Moreover, they (at least those from the USA and Canada) must trace the land of their ancestors in Slovenia, which is mostly unknown to them. Suddenly, their own ideas about their origin and, thus, their identity turned upside-down. They are again looking for answers to the questions: who am I, where do I come from, in what kind of world did my ancestors live? Such questions direct us to territoriality and indicate its importance for the individual's perception of the self. A stable sense of identity that is fixed, and not ambiguous, confused or diffuse requires a stable residential dimension (Južnič, 1987, p. 293).

5. The Ancestral Homeland and Rituals of return visits

In the pre-war time, return migrations were quite common. A number of Gottscheers returned to Kočevska having earned money working abroad. Even those born in the USA came back. Men could have difficulties because, in order to avoid military service in Yugoslavia and not to lose American citizenship, they had to return to the USA before they were seventeen years old (Muschler, 2000, p. 6). The emigrants have also been returning to visit. In 1930, Muschler’s relatives returned from the USA to attend a four-day celebration of the 600th anniversary of Gottschee (Kočevska) (Muschler, 2003b, p. 13).

The global economic crisis and later also the onset of the Second World War made return visits and return migrations impossible for many of the pre-war migrants from Vancouver who were

planning to return to the Kočevska region when they had earned enough money. Consequently, other emigrants, mostly their relatives, joined them (Kobetitch, 2000, p. 3 – 4).

The Gottscheers once again began to visit the Kočevska region in greater numbers after the independence of Slovenia in the 1990s. Those who came to visit before Slovenian independence complain about the hostility of the former regime. A Gottscheer from New York told me about her visit to the Kočevska region. On the border of the formerly closed-off area near Kočevska Reka, a soldier almost shot at her and her fellow travellers. Sad, frightened and with a sentiment of bitterness, she returned to the USA. She has never visited her homeland since, despite having strong patriotic feelings.

An analysis of the questionnaires showed that 86 % of 145 Gottscheers who took the survey and live in Austria, Germany, the USA and Canada have visited their (former) homeland or the homeland of their ancestors at least once in their lifetime. Most of them live in Austria, followed by those from the USA (see Table 1).

Table 1: Visiting Kočevska and the country of residence, N = 145.

VISITING THE OLD HOMELAND	COUNTRY OF RESIDENCE			
	Austria	Germany	U.S.A.	Canada
visits	93 %	75 %	87 %	62 %
never visits	7 %	25 %	13 %	38 %

Source: Moric, 2014, p. 90

Chart 1 and Chart 2 illustrate the visits to Slovenia of Gottscheers born before and after resettlement. The data shows that Gottscheers born after the resettlement who took the survey visit Slovenia or the Kočevska region only slightly less frequently (80.1 %) than those born before the resettlement (90.3 %), which points to the spread of roots tourism among the younger generations of the Gottscheers (Moric, 2014, p. 90).

Chart 1: Visiting Slovenia – born before resettlement, N = 145.

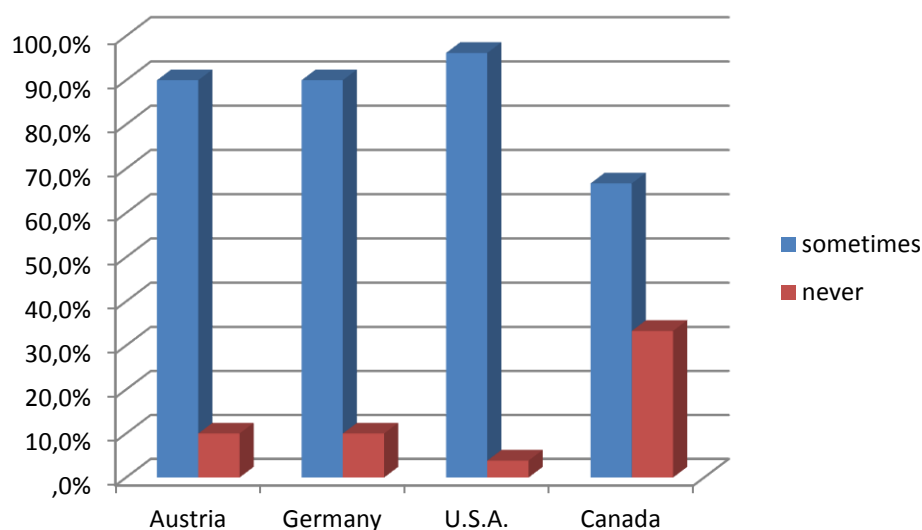
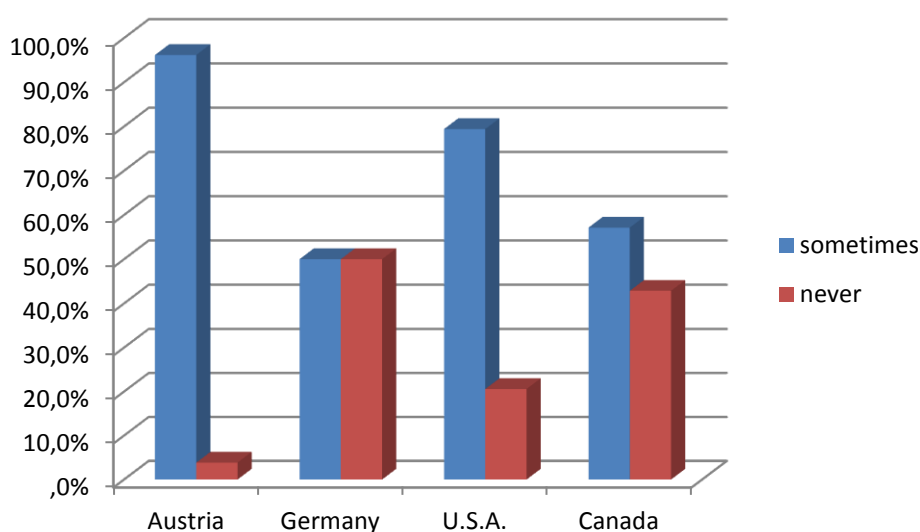

Chart 2: Visiting Slovenia – generations born after resettlement, N = 145.

The reasons for the return visits to the old homeland differ. Among those born before resettlement, the desire to see their birthplace once again prevails, while nostalgic individuals who were born after resettlement and the younger generation of Gottscheers are looking for their roots and the remnants of the homesteads of their parents.

Those who do not visit the old homeland, state a fear of persecution and a hostile reception as a reason, as well as a fear of what is awaiting them there. Many immigrants feared that they would no longer find places, buildings and the landscape they remembered from the past. Frank from Klagenfurt (Austria) recalls: “My mother never wanted to come back. She said: ‘I want to keep a memory of Kočevje the way it had been.’” It is also necessary to mention age, which prevents many of today’s Gottscheers from (re)visiting the Kočevska region. Long journeys are a great strain for the elderly Gottscheers.

Many choose to visit the former homeland or the homeland of their ancestors in the context of trips that are usually organised annually by the Gottscheer Associations from Austria and the USA. The Klagenfurt association organises such a guided tour in July within the context of the Kulturwoche event, while the American GHGA association organises it every few years. Usually, the participants see the sights of the Kočevska region, focusing on visiting the villages and old cemeteries and finding remnants their ancestors left behind (cf. Mische, 1995). In recent years, a trip to the resettlement area in the Posavje and Obsotelje regions was added to the “exploration” of Kočevska, where they visit the Posavje Museum in Brežice and the villages where they lived for several years. Some of the Gottscheers and former Slovenian exiles from this area have even formed friendly ties.

We could say that by visiting the Kočevska region, the Gottscheers relive their history (see Kučan, 1998, p. 25). From the interviews conducted with them, it is evident that many (especially younger) Gottscheers see this path as a kind of pilgrimage to their identity. Hewison explains that the tendency to preserve the past is part of the tendency of self-preservation. Anyone who does not know where they come from, can hardly understand where they are going. The past is the foundation of personal and collective identity (Harvey in Kučan, 1998, p. 27 – 28).

Gottscheers perceive the first visit to the (ancestral) homeland differently. Some are disappointed by the image of the old homeland. They are saddened by the ruins and remnants of the settlements that they encounter, or the lack of hospitality of the inhabitants. They can feel alienated. Such emotions are the result of unrealised expectations of the image of the old homeland, resulting from the collective experience of the Gottscheer community, which is passed on to the younger generations as a myth. Due to the attribution of meanings to a given locale, the identity relates to a socially created image of place, and not to the place itself (Kučan, 1998, p. 9). The true image of the place can be quite different from the socially constructed one.

Again, others are enthusiastic about the return and talk about the feeling of homeliness. Gerhard from New York said: “What did it feel like when I got to Gottschee? I’ve been thinking often about that. The only answer I have is It felt almost like I was home again especially when I have seen my name on your church and in the cemetery.”

An attachment to a place is an emotional bond that people establish with their place of residence (Lewicka, 2008, p. 211), with specific areas where they want to stay and where they feel comfortable and safe (Hernandez et al, 2007, p. 310), and even with places where they do not live, e.g. places that people visit for recreational purpose (Lewicka, 2010, p. 32). Place identity is an integral part of personal identity, i.e. a process in that, through interactions with spaces, people define themselves in terms of belonging to a particular place (Hernandez et al., 2007, p. 310). It may be that a person is connected to a place but does not identify with it (e.g. one lives and wants to live in a place but does not perceive it as part of their identity), and vice versa; one can identify with the place, but they feel no attachment – they feel, for example, a sense of belonging to a place but they do not want to live there (Hernandez et al, 2007, p. 311). The latter also applies to Gottscheers, who, without exception, respond that they would not return to the Kočevska region permanently (6). The main reason is family and relatives, as migration would greatly reduce the frequency of contact with them. Ludwig Kren said (Rogan and Moric, 2001, p. 54): “Today, I am still convinced that if they had told us in Posavje at that time: “Go home!” then 80 – 90 % of people would return. But now when you have lived in a place for 50 or 60 years and have left your living powers there, it becomes your new home.” Immediately after the war, the Gottscheers could not (dared not) return permanently to the Kočevska region. Those who tried to do so were violently persecuted. Some Gottscheers who moved to the United States after the war later decided to return to Europe. But since it was not possible to return to Kočevska, they moved to Austria or Germany, which were closer to them and Gottscheer communities had already been established there. If we take into account that the Gottscheers understand these two countries as their “original homeland”, we could even talk about post-war return migrations in this case.

6. Clubhouses and Memorial Places and Rituals of Recreating Culture and Traditions

The social and cultural life of the Gottscheer communities in the diaspora was organised in a certain territory that became the meeting place of these communities. Thus, all associations that are active today have their own place (clubhouse, adjacent land, monument, chapel, etc.), to which members have transferred (at least partially) their patriotic feelings of homeland. Club premises/centres (hereinafter referred to as: “clubs”) are organised so that they resemble the old homeland. They can be part of a forest or surrounded by trees just like the Kočevska region, which is famous for its vast forests. Some communities built churches or chapels on their land that are reminiscent of those that stood in almost every Gottschee village. The names (official and unofficial) (e.g. “Gottscheer Street”) and symbols that can be found in clubs (paintings, photos, coats of arms, flags, memorabilia) bear witness to the symbolic significance these places hold for the community.

The Gottscheer clubs serve as a substitute for the lost homeland. Their members reminisce when they meet their fellow compatriots. The club represents the community and strengthens its self-confidence and self-image. Arnold, who joined the Cleveland Association in 1951 immediately after his arrival in Cleveland, speaks of the club with pride and love: “Then we built the new club. This one is actually the third one. Now we have the nicest club among all the nationalities there. /... / That is the only place I feel like home.” However, his wife Helene tells the following: “My parents never actually joined the club but they did go to the functions whenever they could. It was just a sort of an extended family.” Some associations even declared their land a memorial place. With the help of donations from compatriots worldwide, the Gottscheer Gedenkstätte association from Graz built a small church in 1967 in memory of the departed compatriots. The church is symbolically dedicated to St. Bartholomew, as the oldest church in Kočevska region once was. The names of 1 200 Gottscheer compatriots, victims of the war, are inscribed in it. The chapel is also home to an archive and an exhibition space where you can see traditional Gottscheer attire, old photographs of the Kočevska villages, a relief map of Kočevska, artwork by Gottscheer artists, a farmhouse style room

and a “hunting corner” with a presentation of the wilderness of the Kočevska region. The chapel stands by the street that is officially called “Gottscheer Straße”.

The Gottscheer Landsmannschaft association from Klagenfurt takes care of the St. Ulrich church in Klagenfurt (the town district of Krastowitz), which was renovated and objects (church statues, banners) and equipment from churches in the Kočevska region were installed in it. The church stores a memorial book with the names of Gottscheer victims of war, and a church bell from 1966 hangs in the bell tower that was received from the old homeland – more precisely from the St. Francis church of Kočevska Reka (Petschauer, 1984, p. 175). The church displays a panel with a consecration to all Gottscheers, and on the façade of the church is the Gottscheer coat of arms. In 1962, the Association bought the land around the church and declared it a memorial place. The road leading to the memorial place is officially called “Gottscheer Straße” (Petschauer, 1984, p. 175).

The third Gottscheer monument (outside of Kočevska) is the “Gottscheer fountain”, which was built in 1977 in Schwarzwald near the town of Aichelberg by the now inactive association Landsmannschaft der Deutschen Umsiedler aus der Gottschee from Germany. The monument is made of several tons of heavy stone blocks bearing the coat of arms of the city of Kočevje and a memorial inscription dedicated to all Gottscheers.

At this point, I am primarily interested in the social function (and not so much a detailed analysis) of the rituals of the Gottscheer diaspora in the USA, Canada and Austria, namely major meetings or events organised by Gottscheer communities in all countries once a year. The largest and most visited meetings are the Gottscheer Volksfest in New York and the Gottscheer Kulturwoche in Klagenfurt. Since the places are socially and culturally determined, the same atmosphere is also given to the ritual practices that take place in them. Therefore, different ritual practices take place in the USA and Europe. As was already found by Bobi Thomason (2010, p. 160 – 161), there is a lot of dancing and entertainment at meetings and celebrations in the USA (as well as in Canada), while in Austria, celebrations are mostly religious in nature. The church played a major role in the everyday life of the Gottscheers in the old homeland since almost all the celebrations were related to church life. In addition to the church holidays (Christmas and Easter), they celebrated parish blessings and fairs (Kiertog), while pilgrimages to different churches in the Kočevska region and other remote places, such as Trsat (near Rijeka) and Brezje (Hutter, 2012, p. 3), were also popular. They were mainly Mary's churches. The Austrian Gottscheers, as already mentioned, retained such Christian rituals to a greater extent than their USA counterparts, which is reflected in the implementation of Cultural Week (Kulturwoche), which Gottscheers from Klagenfurt celebrate each year since 1966 at the Krastowitz castle. The main event is Blessing Sunday with a procession with a statue of the Virgin Mary, the patroness of the Gottscheers, wearing a protective coat (Schutzmantelmaddonna).

Communities on both sides of the ocean assign great importance to the Gottscheer choirs, which preserve the Gottschee dialect, at least in song (Thomason, 2010, p. 161). All Gottscheer associations, American, Canadian and Austrian, are striving to preserve old habits, while developing traditions that belong to each of these communities (Thomason, 2010, p. 162). Thus, for example, Gottscheers in the USA and Canada “traditionally” select their Miss Gottschee or “traditionally” celebrate Oktoberfest, which of course is not part of the old Gottscheer culture, but is part of the processes of change in rituals (cf. Pleck, 2000, p. 13) and does not represent Gottscheer assimilation and/or loss of their culture, but rather its transformation. Celebrations organized by associations are the most important element of the social life of the Gottscheers because it is an opportunity for members of the community to meet in large numbers, while the short-lived communities formed during the organization of such an event (e.g. cooks, stall caretakers, etc.) are important as well.

Rituals of celebration in diasporic Gottscheer communities reflect the old homeland, serve as a symbolic substitution for it, establish ties between members of the community and ensure the community's continuity. The significance of traditional events as a connecting element that strengthens the Gottscheer identity is highlighted by the fact that most of the Gottscheer respondents (76.5 %) communicate with other Gottscheers during the events organized by the Gottscheer associations. That is, celebrations organized by associations are especially important because they also attract people who are not members of the associations since they also attend major annual meetings. By country, the proportion of non-members who communicate with other

Gottscheers at the events of the associations ranges between 34 % and 65 %. Among persons who are not members of associations that attend traditional events are members of younger generations who have only retained a symbolic ethnic identity or “symbolic ethnicity” (Gans, 1979), so they want to “feel ethnic belonging” (Pleck, 2000, p. 64) but not to have to live in the ethnic community, marry within it or belong to its organizations. Nevertheless, they retain some of the customs, for example, they cook or enjoy traditional dishes and attend traditional events and celebrations (cf. *ibid.*).

Major annual celebrations are also important in terms of establishing and preserving transnational connections between the Gottscheers and their organizations since Gottscheers from all over the world attend them. For example, those from the USA go to meetings in Canada and Austria, and vice versa. In order to connect Gottscheers from as many countries as is possible, particularly those from the USA and Canada, a meeting of all American Gottscheers – i.e. the “Gottscheer Treffen” has been organized in a different place every year since 1963: e.g. Kitchener, Cleveland, Milwaukee, New York or Toronto (Kroisenbrunner, 2012). The meeting lasts several days and merges American cheerfulness with Austrian traditionalism. There is a lot of singing and dancing, and a solemn mass is organized as well.

A relatively new meeting in Bad Aussee in Austria is something special. Since 2005, it has been organized every other year by an ex-hotel owner Karl Ruppe. It is called the Internationales Gottscheer Treffen (International Gottscheer Meeting) and is in essence similar to the North American meeting, since it also lasts several days and merges traditional Christian elements and entertainment. It is a special feature in the European area because it involves the local community and subsequently brings Gottscheer culture to others. In 2013, about 200 Gottscheers and 220 inhabitants from the neighbouring villages took part in the meeting, which is a large number considering that only two Gottscheer families live in Bad Aussee, and there is no larger Gottscheer community there. Owing to the fact that membership in the Gottscheer clubs is decreasing, such an opening of the community is probably the right solution (which is already the case with the Oktoberfest in Kitchener). The meeting in Bad Aussee confirms the thesis set out in the introduction that the existence of a diaspora depends on its ability to “recreate culture” and traditions through ritual practices in various locations outside the home country.

7. Virtual Homeland?

Karl-Markus Gauß (2010, p. 149), who investigated the content of Gottscheer web pages or online forums, writes that the Gottscheers (mostly American) who emigrated found their lost homeland on the Internet. Gauß believes that Gottscheers are distinguished from other American immigrants by the fact that their old Gottschee homeland no longer exists. Furthermore, he notes that the Internet is bringing together people who speak neither the Gottscheer dialect nor German, but still feel like Gottscheers (Gauß, 2010, p. 149 – 154). Gauß rightly highlighted the importance of the Internet for the Gottscheers of today; however, he is mistaken when he says that Gottschee “is no more”. As the old homeland or ancestral homeland, it is still present in the collective memory of the Gottscheer diaspora. However, the Internet, particularly Facebook, has become an important meeting place for Gottscheer communities. Besides profiles of various Gottscheer associations, there are at least three public Facebook pages and several private (family) profiles. On public pages, members exchange information about Gottschee and genealogy, share photos and tips for preparing food, inform each other about events, look up information about visits to the Kočevska region and exchange opinions about Gottscheer history. Facebook has become a place for meeting and connecting Gottscheers from all over the world, but mostly from the USA. In her opening speech at the Gottscheer Volksfest in June 2015, its importance was emphasized by one of the heads of the New York Gottscheer Community, Sonia Juran Kulezsca. With the online or Facebook Gottscheer community, even those Gottscheers who do not keep in touch with their compatriots can stay connected. However, the virtual community does not only connect Gottscheers, it connects Gottscheers and Slovenes, i.e. the present inhabitants of the Kočevska region, and those who are interested in the topic. A transnational space in which people from different countries meet, preserve old and form new friendships has been established. Such “virtual neighbourhoods” (Elkins,

1999) make it possible to connect people based on common interest rather than (ethnic) proximity (ibid., p. 39). To connect people (in our case Gottscheers) from around the world and to maintain/establish a sense of shared identity it is no longer essential, nor is it indispensable to live in concentrated settlements (ibid., p. 38). Of course, this does not mean that the real Kočevska region as a symbolic (ancestral) homeland is no longer important or even existing. After all, it is the pivoting point around and on the basis of which the virtual Gottscheer neighbourhoods are being created.

8. Conclusion

The Gottscheer communities around the world today face the problem of an ageing population. Changes in the living environment (displacement, change of identifications), way of life (urbanization of the population), religion (more and more people identify as atheists or as other religions, e.g. Lutherans) and intermarriages have led to the abandonment of old customs, habits and ritual practices in families. Therefore, “collectively performed rituals”, which can be solemn, consecrated with tradition and frequently have an established form, are even more important than ever for strengthening identity (Južnič, 1993, p. 218 – 260). As such, they strengthen the sense of belonging and solidarity between members of the community. Membership in a group is also strengthened through myths and legends. Feelings of belonging are also instilled through symbols such as the coat of arms, flag, anthem, paintings (of Gottschee villages, Kočevje, notable individuals), songs and wearing traditional attire at special occasions.

What will happen with future generations of Gottscheers? Will they still maintain (at least on a symbolic level) the connection with the Kočevska region, which many describe as a God-forsaken place, or will its memory fade into oblivion? Perhaps Ludwig Kren is right when he says that only an awareness of the Gottscheer roots will remain of the Gottscheer heritage: “Young people represent hope. Young people are also somewhat in doubt, since they have to decide whether they will live here and be integrated to a certain extent or whether they want to live in the land of their parents, which basically exists in memory /.../ We, the elderly are still travellers between two worlds, on the one side the former homeland and on the other the environment in which we live /.../” (Kren, 2007).

Although territoriality is one of the important factors that connects ethnicities, and although Gottscheers do not live in a concentrated group in a certain area, I believe that the days of their identity are not (yet) numbered. The present and the future are with the Gottscheer communities where they meet, publish newsletters, dance and sing, etc. The clubs and events they organize at different locations outside the home country are some kind of substitute for the old country and the main connecting link. Furthermore, we should not ignore the importance of the Internet and virtual neighbourhoods, which are increasingly becoming agencies distributing knowledge about the old homeland, (cultural) heritage and genealogy and at the same time a meeting and socializing place for Gottscheers from all over the world and for the current inhabitants of the Kočevska region.

The problems that the Gottscheer communities face could be overcome by opening themselves outwards to attract other visitors, not just the Gottscheers – an example of good practice is the International Gottscheer Meeting in Bad Aussee. An international meeting held in the Kočevska region could also contribute to the preservation of the Gottscheer celebrations (or to the establishment of new ritual practices) and identity. So far, the only major meeting in the old homeland took place in 1999. Given the popularity of the visits to the Kočevska region (including by younger generations), reviving this practice would be more than reasonable.

Notes

- (1) For more information on the so-called methodological nationalism, see for example Wimmer and Glick Schiller, 2002.
- (2) The article is a partially amended, supplemented and translated version of the article *Domovina globoko v srcu: kočevski Nemci v Diaspori* (Moric, 2014).
- (3) The study was conducted within the framework of doctoral studies at the Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana (Thesis title: Slovenski Nemci v diaspori, eng. Slovenian Germans

in diaspora (Moric, 2016)). In the article, I focus on territorial identifications and the significance of the areas and amenities for the Gottschee emigrants, although I also researched other aspects of identity: i.e. national identity, language preservation, the preservation of customs and traditions, etc.

- (4) For more information on Gottscheer dialect (Gottscheerisch) see Moric 2010 (Slovene) or Moric 2011 (English).
- (5) For more information on peddling cf. Drnovšek (2007) and Simonič (1971, pp. 28 – 30).
- (6) This was also noted by Katarina Jaklitsch who interviewed Gottscheers who emigrated from Slovenia (Jaklitsch, 1994, p. 22).
- (7) Most of them were demolished due to post-war ideological intolerance and anti-German sentiment (cf. Ferenc, 2005).
- (8) Since 1924 (Muschler, 2003a, p. 15), the main meeting place for Gottscheers from New York was the Gottscheer Hall clubhouse in Ridgewood, which had spaces for various activities, i.e. a large hall for events and dance, and a bar. In the large hall hangs a huge painting of Kočevje. A symbolic sign “Gottscheer Avenue” is mounted on the street lamp next to the entrance to the premises of the association, although this is not the official street name. In addition, the Kitchener Alpine Club is full of Gottscheer symbolism: on the walls hang paintings of Kočevje and the map of the Kočevska region, as well as photographs of the former presidents of the association and former Miss Alpine Club titleholders.
- (9) The rituals of the Gottscheer diaspora can be roughly divided into: calendar and religious celebrations (at home and/or in associations), larger annual meetings or events organized by associations, celebrations with other communities – processions and rituals of homecoming to Slovenia.
- (10) The biggest event, attended by the Alpine Club Association from Kitchener, is Oktoberfest, a party with dance and music that lasts nine days. It was organized in cooperation with other “German” associations from Kitchener. The Alpine Club also organizes other events, especially dances. At the annual dance called “Evening in the Alps”, contributions are collected for the dance club.

References

- AGNEW, Vijay. 2005. Introduction. In: *Diaspora, Memory and Identity: A Search for Home*. Vijay Agnew, ur. Toronto, Buffalo, London : University of Toronto Press, 2005, pp. 3 – 18. ISBN-10 0802093744
- BAJEC, Anton et al. 1994. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana : DZS, 1994. 1714 p. ISBN 86-341-1111-3
- BIBER, Dušan. 1966. *Nacizem in Nemci v Jugoslaviji 1933 – 1941*. Ljubljana : Cankarjeva založba, 1966. 480 p.
- BRAH, Avtar. 1996. *Cartographies of Diaspora: Contesting Identities*. London in New York : Routledge, 1996. 276 p. ISBN-10 0415121264
- BRUBAKER, Rogers. 2005. ‘The Diaspora.’ In: *Ethnic and Racial Studies*, vol. 28, 2005, issue 1, pp. 1 – 19. ISSN 0141-9870
- ČEBULJ SAJKO, Breda. 1999. *Etnologija in izseljenstvo: Slovenci po svetu kot predmet etnoloških raziskav v letih 1926 – 1993*. Ljubljana : Slovensko etnološko društvo, 1999. 182 p. ISBN 961-90319-5-4
- ČEBULJ SAJKO, Breda. 2000. *Razpotja izseljencev: Razdvojena identiteta avstralskih Slovencev*. Ljubljana : Založba ZRC, 2000. 140 p. ISBN 961-6358-06-5
- DRNOVŠEK, Marjan. 1991. *Pot slovenskih izseljencev na tuje: od Ljubljane do Ellis Islanda – Otoka solza v New Yorku: 1880 – 1924*. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1991. 244 p.
- DRNOVŠEK, Marjan. 1998. *Usodna privlačnost Amerike: pričevanja izseljencev o prvih stikih z novim svetom*. Ljubljana : Nova revija, 1998. 390 p. ISBN 961-6017-56-X
- DRNOVŠEK, Marjan. 2002. Mobilnost Slovencev in regionalizem. In: *Zgodovinski časopis*, vol. 56, 2002, issue 3 – 4, pp. 259 – 276.

- DRNOVŠEK, Marjan. 2005. Izseljivanje Kočevarjev v Združene države Amerike. In: *Dve domovini*, 2005, issue 21, pp. 7 – 34.
- ELKINS, David J. 1999. Think locally, act globally: reflections on virtual neighbourhoods. In: *The Public*, vol. 6, 1999, issue 1, pp. 37 – 54.
- E.O.U.V. 2014. History of E.O.U.V. Online: <<http://www.eouv.com/about/history/history.aspx>>, 10. 5. 2014.
- FALZON, Mark-Anthony. 2009. Introduction: Multi-sited ethnography: theory, praxis and locality in Contemporary research. In: *Multi-sited ethnography: theory, praxis and locality in Contemporary research*. Mark-Anthony Falzon, ur. Surrey in Burlington : Ashgate, 2009, pp. 1 – 24.
- FERENC, Mitja. 1993. *Kočevska: izgubljena kulturna dediščina kočevskih Nemcev*. Ljubljana : Ministrstvo za kulturo, Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine, 1993. 112 p. ISBN 961-6037-04-8
- FERENC, Mitja. 2005. *Kočevska – pusta in prazna: nemško jezikovno območje na Kočevskem po odselitvi Nemcev*. Ljubljana : Modrijan, 2005. 829 p. ISBN 961-241-072-0
- GAUSS, Karl-Markus. 2010. Ein virtueller Dorfplatz. V: *Spurensuche in der Gottschee: Deutschsprachige Siedler in Slowenien*. Mitja Ferenc in Joachim Höslers, ur. Potsdam : Deutsches Kulturforum östliches Europa, 2010, pp. 147 – 156.
- HERNANDEZ, Bernardo – HIDALGO, M. Carmen – SALAZAR-LAPLACEA, M. Esther – HESSC, Stephany. 2007. Place attachment and place identity in natives and non-natives. In: *Journal of Environmental Psychology*, 2007, 27, pp. 310 – 319.
- HLADNIK, Miran. 2009. *Slovenski zgodovinski roman*. Ljubljana : Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2009. 356 p. ISBN 978-961-237-291-0
- HUTTER, Martha. 2012. In Old Gottschee: On the Road to God. In: *The Gottschee Tree*, vol. 26, 2012, issue 4, pp. 3 – 5.
- JAKLITSCH, Katarina. 1994. *Začetek in konec obstoja kočevske narodne manjšine in njene kulturne dediščine na Slovenskem*. Neobjavljena raziskovalna naloga v okviru Gibanja Znanost mladini s področja zgodovine. Novo mesto : Gimnazija Novo mesto, 1994.
- JUDT, Tony. 1992. The Past Is Another Country: Myth and Memory in Postwar Europe. In: *Daedalus* vol. 121, 1992, issue 4, pp. 83 – 118.
- JUŽNIČ, Stane. 1987. *Antropologija*. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1987. 341 p.
- JUŽNIČ, Stane. 1993. *Identiteta*. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, 1993. 399 p.
- KLINAR, Peter. 1976. *Mednarodne migracije: sociološki vidiki mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi skupnostmi*. Maribor : Založba obzorja, 1976.
- KOBETITCH, Walter J. 2000. Gottscheers in the Vancouver area. In: *The Gottschee Tree*, 2000, issue 3, pp. 2 – 5.
- KOPRIVEC, Daša. 2013. *Dediščina aleksandrink in spomini njihovih potomcev*. Ljubljana : Založba ZRC, 2013. 152 p. ISBN 978-961-254-435-5
- KREN, Ludwig. 1995. Kočevska 600 let nemški jezikovni otok. In: *Kronika, časopis za slovensko krajevno zgodovino: Prispevki za zgodovino Kočevske*, 1995, vol. 43, pp. 1 – 6.
- KREN, Ludwig. 2007. Interview with the author. Maria Rain, Austria.
- KROISENBRUNNER, Hans. 2012. Club History. Online: <http://www.alpineclub.ca/history.shtml>, 7. 5. 2014.
- KUČAN, Ana. 1998. *Krajina kot nacionalni simbol*. Ljubljana : Znanstveno in publicistično središče, 1998. 224 p. ISBN 961-6014-97-8
- LEWICKA, Maria. 2008. Place attachment, place identity, and place memory: Restoring the forgotten city past. In: *Journal of Environmental Psychology* 28, 2008, pp. 209 – 231.
- LEWICKA, Maria. 2010. What makes neighborhood different from home and city? Effects of place scale on place attachment. In: *Journal of Environmental Psychology* 30, 2010, pp. 35 – 51.
- LOBE, Bojana. 2006. Združevanje kvalitativnih in kvantitativnih metod – stara praksa v novi preobleki? In: *Družboslovne razprave XXII (53)*, 2006, pp. 55 – 73.
- LUKŠIČ-HACIN, Marina. 1999. *Multikulturalizem in migracije*. Ljubljana : Založba ZRC, 1999. 269 p. ISBN 961-6182-81-1

- LUKŠIČ-HACIN, Marina. 2006. *Spet doma?: povratne migracije med politiko, prakso in teorijo*. Ljubljana : Založba ZRC, 2006. 168 p. ISBN 961-6568-63-9
- MARCUS, George E. 1995. Ethnography in/of the World System: The emergence of multi-sited ethnography. In: *Annual Review of Anthropology* 24, 1995, pp. 95 – 117.
- MIKOLA, Maša. 2005. *Živeti med kulturami: od avstralskih Slovencev do slovenskih Avstralcev*. Ljubljana : Založba ZRC, 2005. 142 p. ISBN 961-6568-03-5
- MIKOLA, Milko. 2007. *Dokumenti in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji*. Ljubljana : Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, 2007. 307 p. ISBN 978-961-90329-5-4
- MISCHE, Maximilian M. 1995. *Gottschee Journey: Listening to the Ghosts*. Louisville Colorado : Gottscheer Research and Genealogy Association, 1995.
- MORIC, Anja. 2010. Ohranjanje kočevarščine, narečja kočevskih Nemcev, v Sloveniji, Avstriji, Nemčiji, Kanadi in ZDA. In: *Razprave in gradivo*, vol. 61, 2010, pp. 92 – 119.
- MORIC, Anja. 2011. The Maintenance of Gottscheerish, the Dialect of Gottschee Germans in Slovenia, Austria, Germany, Canada and the USA. In: *Europa Ethnica – Zeitschrift für Minderheitenfragen*, vol. 68, 2011, pp. 21 – 31.
- MORIC, Anja. 2014. Domovina globoko v srcu: Kočevski Nemci v diaspori. In: *Etnolog: glasnik Slovenskega etnografskega muzeja*, vol. 24, 2014, pp. 81 – 104.
- MORIC, Anja. 2016. Slovenski Nemci v diaspori. Doctoral dissertation. Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana.
- MUSCHLER, Fred. 2000. They are going to America. In: *The Gottschee Tree*, 2000, issue 3, pp. 6 – 8.
- MUSCHLER, Fred. 2003a. Gottscheer Clubhouse in Ridgewood. In: *The Gottschee Tree*, vol. 17, 2003, issue 2, pp. 15.
- MUSCHLER, Fred. 2003b. Festival of All Festivals. In: *The Gottschee Tree*, vol. 17, 2003, issue 3, pp. 13 – 14.
- MAZUMDAR, Sanjoy – MAZUMDAR, Shampa – DOCUYANAN, Faye – MCLAUGHLIN, Colette Marie. 2000. Creating a sense of place: the vietnamese-americans and little saigon. In: *Journal of Environmental Psychology* 20, 2000, pp. 319 – 333.
- PETSCHAUER, Erich. 1984. »Das Jahrhundertbuch«: *Gottschee and its People Through the Centuries*. New York : Gottscheer Relief Association, 1984.
- PLECK H., Elisabeth. 2000. *Celebrating the Family: Ethnicity, Consumer Culture, and Family Rituals*. USA : Harvard University Press, 2000.
- REPIČ, Jaka. 2006. »Po sledovih korenin«: *Transnacionalne migracije med Argentino in Evropo*. Ljubljana : Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani, 2006. 217 p. ISBN 978-961-237-190-6
- REPIČ, Jaka. 2010a. Ambivalent identities emerging in transnational migrations between Argentina and Slovenia. In: *Dve domovini* 31, 2010, pp. 121 – 134.
- REPIČ, Jaka. 2010b. Konstrukcija prostora in kraja pri transnacionalnih migracijah med Argentino in Slovenijo. In: *Ustvarjanje prostorov*. Mencej Mirjam in Dan Podjed, ur. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2010, pp. 162 – 188
- REPIČ, Jaka. 2013. Prazniki, socialni spomin in oblikovanje slovenske skupnosti v Argentini. In: *Politika praznovanja: Prazniki in oblikovanje skupnosti na Slovenskem*, 2013, pp. 153 – 172.
- ROGAN, Jasna – MORIC, Anja. 2001. 'Vsaka ptica ljubi svoje gnezdo.' Neobjavljena raziskovalna naloga v okviru Gibanja Znanost mladini s področja zgodovine. Kočevje : Gimnazija Kočevje, 2001.
- STIEBER, Gabriela. 1999. 80 Jahre Gottscheer Vereinswesen in Graz. In: *Festschrift: 80 Jahre Gottscheer Landsmannschaft in Graz: ...den Landsleuten zu helfen*, ur. Gottscheer Landsmannschaft in Graz. Graz : Gottscheer Landsmannschaft in Graz, 1990, pp. 35 – 69.
- ŠTIH, Peter. 2006. Miti in stereotipi v podobi starejše slovenske nacionalne zgodovine. In: *Mitsko in stereotipno v slovenskem pogledu na zgodovino: Zbornik 33. zborovanja Zveze zgodovinskih društev Slovenije, Kranj, 19. – 21. oktober 2006*, ur. Mitja Ferenc in Branka Petkovšek. Ljubljana : Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2006, pp. , 25 – 48.
- THOMASON, Bobbi. 2010. *Memories of Gottsche: A narrated hitsory of fidelity and fragility*. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2010.
- TWIGGER-ROSS, Clare L. in UZZELL, David L. 1996. Place and identity processes. In: *Journal of Environmental Psychology* 16, 1996, pp. 205 – 220.

- WHITE, George W. 2000. *Nationalism and Territory: Constructing Group Identity in Southeastern Europe*. ZDA : Rowman & Littlefield, 2000. 311 p. ISBN 0-8476-9808-4
- WIMMER, Andreas in Nina Glick Schiller. 2002. Methodological nationalism and beyond: nation–state building, migration and the social sciences. In: *Global Networks*, vol. 2, 2002, issue 4, pp. 301 – 334.
- ŽIGON, Zvone. 1998. *Otroci dveh domovin: slovenstvo v Južni Ameriki*. Ljubljana : Založba ZRC, 1998.
- ŽIGON, Zvone. 2001. *Iz spomina v prihodnost: slovenska politična emigracija v Argentini*. Ljubljana : Založba ZRC, 2001.

Summary

Based on research carried out among Gottscheers (Gottschee Germans) living in the USA, Canada, Austria and Germany, the article presents the social and symbolic meaning of the places the Gottscheers identify with and that influence their life as emigrants. These places are: the old country – Gottschee (the Kočevska region) and the places that are important for the (re)production of their traditions in their new countries. The article also describes the meaning of rituals, including pilgrimages to the old homeland and meetings in their new countries for strengthening their feeling of belonging to a group within the country of residence, and for the transnational connections between the Gottscheers from the mentioned countries and with the old homeland. The article concludes that the survival of the diaspora depends largely on its ability to maintain its culture and traditions through ritual practices at various locations outside the home country.

About the Author

Anja Moric, PhD in political science, Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana, Slovenia. She works as a researcher at the Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia. Her research interests are migration, minorities, nationalism, intercultural and interethnic relations, borders and borderlands, memory and heritage interpretation. She is a director of The Putscherle Institute, Centre for Research, Culture and Cultural Heritage Preservation.

Anja Moric, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete, Zavetiška ulica 5, 1000 Ljubljana, Slovenia

ČÍSLOVKOVÉ VÝRAZY AKO PROSTRIEDKY FORMOVANIA PREDVOLEBNÉHO DISKURZU V PROSTREDÍ SOCIÁLNEJ SIETE FACEBOOK

NUMERALS AS FORMATION TOOLS OF THE PRE-ELECTION DISCOURSE IN THE FACEBOOK SOCIAL NETWORK

Natália Kolenčíková

Katedra slovenského jazyka a komunikácie, Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovensko

3701 všeobecná jazykoveda, 3. rok štúdia, denná forma štúdia

natalia.kolencikova@umb.sk

Školiteľ: **prof. PaedDr. Vladimír Patráš, CSc. (vladimir.patras@umb.sk)**

Kľúčové slová

diskurzívna analýza, číslovka, persúázia, pragmalíngvistiká, predvolebný diskurz, sociálna sieť, štruktúrno-funkčná analýza

Key words

discourse analysis, numeral, persuasion, pragmalinguistics, pre-election discourse, social network, structural and functional analysis

1. Úvodné poznámky

Nielen zahraniční a slovenskí výskumníci z rozmanitých spoločenských, humanitných a sociálnych disciplín, ale aj bežní ľudia, občania, nevedecky, ale kriticky reflektujúci dianie okolo seba, stále častejšie upozorňujú na praktické dosahy mediálne šírených obsahov a ich prezentácie a štylizácie, zaujímajú sa o možnosti a následky mediálneho presvedčania a manipulovania prostredníctvom vhodne vybraných a zvolených verbálnych aj neverbálnych prvkov, neraz priamo v oblasti politickej komunikácie, dominantne sa vyjavujúce predovšetkým v predvolebnom období. Takto orientované bádania sú o to naliehavejšie, že výrazná časť pragmakomunikačných zámerov je v súčasnosti realizovaná s využitím pozitívne konotovaných špecifik sociálnych médií (k tomu porovnaj napr. Gladiš, 2010). Práve uvedené mimojazykové impulzy, vývin lingvistiky ako samostatne etablovanej vednej disciplíny a aktuálne požiadavky všeobecnej jazykovedy späté s trendom interdisciplinarity sú objektívnymi motiváciami tvorby aktuálneho textu.

Netreba osobitne zdôrazňovať, že pragmakomunikačný obrat v lingvistike znamená prehodnotenie jazykovedne „izolovaných“ poznatkov a začiatok odbornovo-vedeckého záujmu aj o dovtedy programovo zanedbávané determinanty komunikácie, čo má za následok vznik nových, hraničných vedných disciplín. V intenciách aktuálneho textu sa pritom nechávame východiskovo inšpirovať teoretickou bázou pragmalíngvistiky spojenej s teóriou verbálneho ovplyvňovania, „v ktorej sa presadzuje poznatok, že hlavným cieľom niektorých výpovedí nie je prenos informácií, ale práve ovplyvňovanie poslucháča“ (Černý, 1996, s. 364). Zároveň tak nadväzujeme na úvahy o členoch triády *gramatika – sémantika – pragmatika*, ktorú aj na základe záverov predloženého textu považujeme za prínosnú a funkčnú modifikáciu tradičného konceptu jazykového znaku Ch. Morrissa (*syntaktika – sémantika – pragmatika*), v slovenskom kontexte sa objavujúcu napríklad v publikačných aktivitách D. Rašovej (2013).

Ako napovedá samotný titul prezentovanej štúdie aj zmieňované motivácie jej tvorby, v centre našej vedeckovýskumnej pozornosti stojí predvolebný diskurz konštituovaný v sústrednosti (sociálno)mediálneho a politického diskurzu (1). Zjednodušený vzťah medzi uvedenými typmi diskurzu, naviazaný na os *jedinečné – všeobecné*, je možné vyjadriť takto: každý predvolebný diskurz je podmnožinou politického diskurzu a väčšinová časť politického diskurzu je vzhľadom na prostriedok svojho šírenia podmnožinou mediálneho diskurzu. M. Bočák uvádza, že „mediálny diskurz býva chápaný ako prostriedok, ba dokonca agens určitých presvedčení cirkulujúcich

v kultúre/spoločnosti“ (Bočák, 2012), preto je pochopiteľné, že sa okolo neho vytvára sieť vzťahov s ďalšími diskurzmi, ktoré majú eminentný záujem participovať na pôsobení na spoločnosť. Mediálnemu diskurzu neprípisujeme len mediačný, ale aj mediatizačný potenciál, čoho podkladom sú mnohé lingvistické výskumy približujúce osobité vlastnosti textov vznikajúcich v elektronickom komunikačnom prostredí. Mediálny diskurz však zahŕňa rôznorodé textové typy a žánre a pristupovať k nemu ako k homogénnej jednote nevnímame perspektívne.

Za hlavný cieľ politického diskurzu možno považovať úsilie ovplyvňovať adresáta, súvisiace so získaním, udrжанím a realizáciou politickej moci. Vzhľadom na možnosti aktuálnych praktických dosahov mediálnych obsahov na spoločnosť sa preto nemožno čudovať, že účastníci politického diskurzu s očakávaním pozitívneho výsledku takmer automaticky a nevedomelo pristupujú na spoluprácu a prispôbujú komunikačný proces aj jeho výsledok médiami určeným požiadavkám. V snahe zapôsobiť na osobnosť adresáta sa teda mediatizuje aj jazyk politiky, pričom sa funkčne využíva prirodzený pragmakomunikačný potenciál konkrétnych jazykových prvkov, prostriedkov a postupov. Pamätajúc na skutočnosť, že imanentnou súčasťou demokracie sú slobodné voľby, je pochopiteľné, že predovšetkým v období, ktoré tejto spoločenskej udalosti bezprostredne predchádza, sa volebne motivovaným komunikátom z dôvodu zabezpečenia ich efektívnosti venuje špeciálna starostlivosť. V porovnaní s „nepredvolebnou“ politickou komunikáciou sa úsilie ovplyvniť a presvedčiť adresáta/občana/voliča zintenzívňuje; hlavný cieľ politického diskurzu sa precizuje a konkretizuje na dosiahnutie volebného úspechu, ktorému sa prispôbuje aj jazykové stvárnenie komunikátov (2).

Politická sféra taktiež prirodzene reflektuje rozširovanie škály komunikačných spôsobov a využíva ich na dosiahnutie svojich cieľov. K pôvodným politickým mediálnym žánrom, ako rozhlasová či televízna diskusia, sa postupne, zohľadňujúc popularnosť istých nástrojov, pridružujú ďalšie, „nové“ typy komunikátov, príznačné pre internetové prostredie, pričom plánovité spolupôsobenie viacerých komunikačných kanálov považujeme za efektívne (3). Vzhľadom na technologické podmienky internetovej komunikačnej sféry sa v nej modifikuje charakter inštitucionálnosti predvolebného mediálneho diskurzu.

Adekvátnosť uvedených tvrdení možno priezračne preukázať v spojitosti s fenoménom sociálnych médií vyznačujúcich sa 1. participáciou používateľov; 2. otvorenosťou; 3. obojsmernosťou komunikácie; 4. formovaním komunít; 5. prepojenosťou na iné stránky, zdroje a ľudí (Mayfield, 2008, s. 5). Inak to nie je ani v prípade sociálnych sietí, jedinečnej formy sociálnych médií, ktoré možno chápať ako nadstavbu internetového chatu vzniknutosťou pridaním niektorých spoločenských prvkov, napr. tvorbou skupín či sociálnou kontrolou (*Texty elektronických médií: stručný výkladový slovník*, 2010, s. 225). Sociálne médiá sú vďaka uvedeným výhodám odlišujúcim ich od svojich tradičných náprotivkov a z nich vyplývajúcich pragmakomunikačných možností neraz nástrojom prezentácie firmy, produktu či inštitúcie a prirodzene sa využívajú aj v oblasti politického marketingu v spojitosti s úsilím o predvolebné presvedčanie.

Na uvedené skutočnosti vo svojich vedeckovýskumných aktivitách upozorňuje viacero autorov (bližšie k tomu porovnaj napr. Murár, 2011; Prachař, 2012; Jaworowicz, 2016), no zastávame názor, že z dôvodu dynamiky danej komunikačnej oblasti zatiaľ nemožno v západoslovanskom vedeckovýskumnom kontexte naznačenú problematiku považovať za lingvisticky uspokojivo rozpracovanú a vysvetlenú. V intenciách celosvetových výskumov sa však nemožno nezmieniť o hlavných teoretikoch diskurzu, parciálne sa orientujúcich aj na vzťah mediálneho a politického diskurzu, ako sú napríklad N. Fairclough (1995) a T. A. van Dijk (2008), či s priamym zameraním na výskum sociálnomediálneho diskurzu M. Khosraviniak a jeho spolupracovníci (porovnaj napr. Khosraviniak – Zia, 2014; Khosraviniak – Unger, 2015; Khosraviniak, 2017). Všetci zmieňovaní autori však prejavujú jasné tendencie k uplatňovaniu procedúr kritickej analýzy diskurzu, ktorá v predložennom príspevku determinovanom stanovenými vedeckovýskumnými zámermi zastáva len marginálnu pozíciu.

2. Vedeckovýskumný zámer, metodologický areál a materiálová báza príspevku

Vedeckovýskumným zámerom prezentovaného textu je na základe pragmlingvistických koncepcných východísk, prostredníctvom orientácie na vybrané jazykové prvky, prostriedky a postupy, charakterizovať základné pragmakomunikačné črty predvolebného diskurzu špecifikovaného na komunikačné prostredie sociálnych sietí, prirodzene sa vyznačujúceho prítomnosťou úsilia o persuzívne pôsobenie (4) zo strany jeho primárnych účastníkov na sekundárnych účastníkov (5).

M. Kawka uvádza, že teória ilokúcie a pragmlingvistika s predstaviteľmi J. L. Austinom, J. Searleom a H. P. Griceom sú jednou z oblastí lingvistického a komunikologického skúmania diskurzu (2016, s. 14) (6). Uviedli sme, že práve tento okruh stanovuje bázové výskumné rámce mieneného zámeru. Samotný cieľ súčasne predpokladá komplementárne uplatňovanie tradičnolingvistických a „poobratových“/komunikačných prístupov. Súhlasíme totiž s V. Patrášom, ktorý tvrdí, že „diskurz (...) nie je ‚klasickou‘ jednotkou jazykového systému, ale spoločensko-kultúrnou entitou. Bez rešpektovania jazykovo-systémovej povahy ho však nemožno zodpovedne skúmať, nieto používať“ (Patráš, 2009, s. 13). Zastávame teda názor, že ani v prípade prioritných diskurznych vedeckovýskumných orientácií nie je perspektívne rezignovať na východiská štruktúrnej lingvistiky, na čo už, prirodzene, bolo upozornené v zahraničných výskumoch (bližšie napríklad o začlenení systémovo-funkčnej lingvistiky M. A. K. Hallidaya do diskurznych prístupov porovnaj Fairclough, 2003); ponúka sa tak možnosť spriezračniť vlastný pragmakomunikačný potenciál niektorých jazykových prvkov, prostriedkov a postupov napríklad aj v konkrétnej spojitosti s predvolebnou persuziou. Pri takto koncipovaných analýzach je však nevyhnutné mať na zreteli jasný parciálny cieľ, ku ktorému sa výskumník snaží aktuálne dospieť.

Zohľadňujúc zmieňované sme vytýčený výskumný materiál v úvodnej časti bádania podrobili východiskovej štruktúrno-funkčnej analýze. Na jej základe vystupujú do popredia relevantné jazykovosystémové znaky predvolebného mediálneho diskurzu z prostredia sociálnych sietí. Často sa objavujúcou, no na prvý pohľad takmer nepozorovanou súčasťou skúmaného diskurzu je okrem iného aj číslovka, ktorá sa následne stala prizmou nazerania na zvolený materiál z diskurznych pozícií (číslovkový výraz je explicitne sprítomnený v 8,5 % východiskovo analyzovaných iniciačných replík); neorientujeme sa teda na izolovanú funkciu číslovkových výrazov, ale analyzujeme a interpretujeme ich v rámci komplexného komunikátu s väzbou na sociálny svet. Kľúčovou sa stáva otázka, prečo má daný komunikát práve takú podobu, akú má (a nie inú), pričom k odpovedi na ňu nedospievame prostredníctvom analýzy textu, ale prostredníctvom analýzy diskurzu. Uvažujeme v kontexte jeho nasledujúcich konštánt: situácia, účastníci, ciele, rečový akt (7), tón komunikácie, inštrumenty/médiá, normy (Orgoňová – Dolník, 2010, s. 98 – 99). Čiastkovo sa tak realizovanými analyticko-interpretačnými prístupmi dotýkame viacerých politických a nepolitických princípov analýzy diskurzu, ktoré špecifikujú P. Chilton a Ch. Schäffnerová (najmä v oblasti komunikácie, kontextu, textu, intertextu a textových typov, stratégií a funkcií či pragmatickej dimenzie) (Chilton – Schäffner, 2002, s. 1 – 44).

Textovomateriálovú základňu výskumu aktuálneho textu tvorí 700 mikrobloginých komunikátov z prostredia sociálnej siete *Facebook*, publikovaných v období pred parlamentnými voľbami v roku 2016 na Slovensku (5. 1. 2016 – 5. 3. 2016), a to jednotlivými politickými stranami, ktoré sa po zmieňovanej spoločensko-politickej udalosti stali súčasťou Národnej rady Slovenskej republiky (8). Vnímanie *Facebooku* ako jednej z typických mikrobloginých platforiem v predloženej štúdii podporujeme jeho vymedzovaním v súhlasných intenciách v relevantných anglo-amerických zdrojoch (porovnaj napr. Levinson, 2009; Zappavigna, 2012; Schubert, 2017). Výber sociálnej siete *Facebook* je ovplyvnený skutočnosťou, že ide o najrozšírenejší sociálny portál na svete, ktorý je súčasne aktuálne najpopulárnejším v slovenskom elektronickokomunikačnom prostredí. Uvedenú sociálnu sieť využíva na dennej báze až 45 % Slovákov, zatiaľ čo na Twitteri, ktorý má významné mediálne postavenie v USA (25 % používateľov), sú každodenne aktívne len 3 % slovenských obyvateľov (Kočan, 2017).

Pri napĺňaní stanovených zámerov sa z dôvodu eliminácie výskumných komplikácií metodologického charakteru, zviazaných s imanentnou otvorenosťou a nehotovosťou textov

vznikajúcich v elektronickom komunikačnom prostredí, nateraz orientujeme len na analýzu tzv. iniciačných replík (Janovec, 2017). Príspevok má slúžiť ako východisko ďalších výskumov zameraných aj na číslovkové výrazy v reakciách sekundárnych účastníkov politického diskurzu, a to v spojitosti s ich stvárnením v rámci faktického argumentu. Výskumné internetové platformy uvádzame v špecifickej časti bibliografického zoznamu (Pramene). Príspevky sú citované v autenticknej podobe bez korektorských zásahov, pričom samotný text štúdie sa usiluje exemplifikovať výberom reprezentatívnej textovej ukážky.

3. Predvolebný mediálny diskurz v prostredí sociálnej siete Facebook cez prizmu číslovkových výrazov

Pri pragmalingvistickej analýze diskurzu, orientovanej na odhalenie funkcie morfológických prostriedkov, sa neraz ústi do upozornenia na slovné druhy vyjadrujúce isté hodnotenie alebo slovné druhy schopné toto hodnotenie modifikovať. Na základe tradičnolingvistických slovnodruhových definícií a charakteristík je teda zrejmé, že ide predovšetkým o častice, príslovky, prídavné mená a zamená ako deiktické výrazy. V textoch predvolebnej kampane sa však z pragmatických dôvodov s nezanedbateľnou frekvenciou objavujú číslovky (bližšie k tomu napr. Patráš, 2003). Číslovky „pomenúvajú jednak samostatné pojmy počtu, jednak číselné príznaky vecí, dejov i príznakov; (...) V číslovkách má slovné vyjadrenie číselná (numerická) stránka reality, preto ich význam korešponduje s logickou kategóriou čísla. Číslovky ako osobitný slovný druh konštituuje a zjednocuje ich lexikálny význam“ (Dvonč – Horák – Miko – Mistrík – Oravec – Ružička – Urbančok, 1966, s. 314). V súvislosti s vytýčenou výskumnou bázou je teda dôležité upozorniť na to, že číslovky možno zapísať pomocou číslic (Buzássyová – Jarošová a kol., 2006, s. 515) – vo zvolenom type komunikátov totiž len zriedka dochádza k ich slovnému stvárneniu. Často sa objavujú predovšetkým základné a radové číslovky vo flektívne prispôsobených tvaroch. Zohľadňujúc ich ne/určitý charakter sú v predvolebnom diskurze v prostredí sociálnych sietí neurčité číslovky prítomné len ojedinele. V propozičnej štruktúre vymedzených komunikátov číslovky vystupujú niekoľkými spôsobmi podieľajúcimi sa na persuzívnom pragmakomunikačnom pôsobení na adresáta. V rámci týchto ich funkcií sa následne usilujeme o diskurzívnu analýzu predvolebného diskurzu v prostredí sociálnych sietí, vyjavujúcu jeho špecifické pragmakomunikačné vlastnosti, ktorých generalizácia je predmetom záverečných častí prezentovaného textu.

Realizáciu stanoveného vedeckovýskumného zámeru čiastočne problematizujú možnosti ponímania dátumu, ktorý je konvenčne stvárnovaný číslicami. Dátum sa však mimojazykovo viaže s časovosťou, čo môže naznačovať pevnejšiu reláciu s príslovkami než s číslovkami. Z hľadiska štruktúrnej analýzy, ktorá sa stala východiskovou pri vymedzovaní kľúčového jazykového filtra nazerania na predvolebný mediálny diskurz v prostredí sociálnych sietí, je však náležité vnímať uvedené súčasti komunikátov na základe ponúknutých informácií o relácii medzi číslicou a číslovkou aj ako komplex radových čísloviek. V druhej časti bádania, charakteristickej diskurzívnu analýzou, už však tieto číslovkové komplexy interpretujeme v zhode s ich zvyčajným pozadím, používaním a chápaním v reálnej komunikačnej praxi; operujeme s nimi ako s dátumom. Z naznačených dôvodov aj v titule aktuálnej kapitoly pred označením *číslovky* uprednostňujeme označenie *číslovkové výrazy*. Vo zvolenom výskumnom materiáli plní dátum funkciu špecificky imanentne napojenú na mimojazykovú skutočnosť a na podklade jeho interpretácie dochádza v spojitosti s ďalšími jazykovými prvkami, prostriedkami a postupmi k profilovaniu situačného významu a zmyslu „pravých“ čísloviek. Zastávame názor, že uvedené je súčasne argumentom už zmieňovanej tézy o perspektívnosti komplementárneho uplatňovania tradičnolingvistických a komunikačných výskumných prístupov iba v prípade zreteľnej orientácie na parciálny cieľ, ku ktorému sa v danej fáze bádania usilujeme dospieť.

3.1. Dátum a čas ako interpretačný rámec persuzívneho komunikátu

Dátum a čas publikovania konkrétneho príspevku sú príznačnou časovou deixou zabezpečenou technologickými podmienkami sociálnych sietí. Keďže ide o obligatórnu záležitosť komunikátov daného prostredia, z dôvodov súvisiacich s jazykovou ekonómiou len zriedkavo dochádza k ich explicitnému verbalizovaniu v tele mikroblogu; dátum a čas sú takpovediac doplnkovou informáciou iných obsahových dominánt. Napriek tomu ich však možno hodnotiť ako významnú propozičnú súčasť jednotlivých príspevkov funkčne využívanú v procese starostlivo plánovanej predvolebnej kampane (priama a neodstrániteľná prítomnosť dátumu a času pri jednotlivých postupne publikovaných príspevkoch podporuje napríklad príbehovosť alebo gradáciu predvolebného pragmakomunikačného úsilia; porovnaj 3.4. *Počet dní zostávajúcich do volieb ako naliehanie na voliča*), čo sa javí ako jeden z dôkazov mediatizačného potenciálu sociálnych sietí.

Sprítomnenie dátumu v príspevkoch publikovaných v predvolebnom období prostredníctvom sociálnych sietí podnecuje k osobitej pragmakomunikačnej implikatúre. Samotný dátum v pozícii izolovanej jednotky totiž nie je reprezentantom predvolebného diskurzu. Nato, aby bol daný prvok a spolu s ním aj konkrétny príspevok takto usúvzťažňovaný, musí ich príjemca, ktorý je taktiež účastníkom rovnakého predvolebného mediálneho diskurzu, na základe mentálnej reflexie okolitého sveta korešpondujúcej s ďalšími konštitučnými zložkami diskurzu, pragmaticky vyvodiť, že ide o predvolebný text a v naznačených intenciách aj prísť k jeho interpretácii. Dátum sa tak pre príjemcu predvolebného komunikátu stáva aktivizátorom príslušného interpretačného rámca. Dátumu teda neprisudzujeme intenzívnu persuzívnu silu, ale z neho vyplývajúci východiskový potenciál ohraničiť vhodné a vyhovujúce prístupy k interpretovaniu daného textu. Na základe uvedeného spájame dátum ako ilokučný indikátor s direktívnym typom rečového aktu, ktorého ilokučnou funkciou je implicitne inštruovať adresáta, občana, voliča. S naznačenou skutočnosťou sa spája aj vlastnosť operatívosti, ktorú prepojac s formálnou úspornosťou stvárnenia dátumu a času možno chápať v nadväznosti na prejavy administratívneho funkčného jazykového štýlu. Nad tými možno v naznačených intenciách uvažovať aj v spojitosti so štandardizáciou, formalizáciou a schematizáciou ako ďalšími vlastnosťami príznačnými pre zmieňovaný štýl (Findra, 2004, s. 191), ktoré sú podmienené technologickými danosťami skúmaného komunikačného prostredia. Bez ohľadu na to, či je sprítomnenie dátumu zabezpečené práve uvedenou cestou, alebo sa na jeho textovom stvárnení pričiňuje priamo autor mikroblogového príspevku, samotný zápis dátumu však z dôvodu svojho silného konvenčného podhubia, ktoré ovplyvňuje jeho príslušné komunikačné kódovanie aj dekódovanie, autorovi komunikátu ani neponúka výraznejšie možnosti subjektívneho prístupu k nemu (na myslí pritom máme porovnanie s odlišným spôsobom zápisu dátumu napríklad v anglicky hovoriacich spoločnostiach).

Dátum a čas ako súčasť publikovaných príspevkov môžu byť pre perspektívneho voliča súčasne podkladom na porovnávanie aktivity jednotlivých politických subjektov, ktoré sa uchádzajú o jeho hlas. Ukazuje sa, že predovšetkým novovzniknuté politické strany so zameraním na pravicovo orientovaného voliča (najmä *Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti, Sloboda a solidarita a Sme rodina*) využívajú možnosť jeho pravidelného oslošovania, ktorú v porovnaní s tradičnými médiami ponúkajú práve sociálne médiá. Náhodou zrejme nie je ani to, že najvýraznejšou skupinou ich používateľov sú rovnako ľudia s demografickým potenciálom inklinovať k pravicovej politike.

3.2. Dátum volieb ako bod zlomu

V politicky motivovaných komunikátoch v prostredí sociálnych sietí sa dátum volieb väčšinou pripomína, prezentuje a profiluje ako zlomový bod vo vývine slovenskej spoločnosti. Ide o temporálnu hranicu, na ktorú sú naviazané všetky skúmané komunikačné procesy. Autori predvolebných príspevkov s vlastnými politickými ambíciami svoje aktivity realizujú tak, aby v kľúčový dátum boli všetky zložky diskurzu v pre nich čo najvyhovujúcejšej konštelácii; to znamená, že konanie voličov, primárnych adresátov analyzovaných komunikátov na základe reflexie predvolebného diskurzu smeruje k odovzdaniu volebného hlasu presvedčajúcej politickej strane, resp. v niektorých prípadoch aj potenciálne kooperujúcej politickej strane, rozhodne však nie tým politickým subjektom,

s ktorými je z hľadiska predpokladu vyhovujúcej podoby povolebného diskurzu vylúčená spolupráca. Dátum volieb spolu s výzvou pre voličov, akým spôsobom v daný čas postupovať, je preto pre niektoré strany pravidelnou, konštantne sa opakujúcou súčasťou publikovaných príspevkov (výberovo z profilu *Slovenskej národnej strany*: 5. 3. 2016 *VOLTE STRANU Č. 12 – Slovenská národná strana*, publ. 31. 1. 2016; *Slovenská národná strana: VOLEBNÝ PROGRAM PRE SILNÝ ŠTÁT 2016 – 2020 – ucelený dokument o potrebe zmeny Slovenska, o potrebe vytvorenia štátu na ktorý budeme hrdí, štátu, ktorý sa postará o občanov, zabezpečí sociálny vankúš, ochranu a poriadok s tými, čo kradnú. Viac TU* → goo.gl/ZSgOGV – 5. 3. 2016 *VOLTE STRANU Č. 12*, publ. 10. 2. 2016; *Nový doplnkový penzijný systém zameraný na dlhodobú starostlivosť o bezvládných a starších občanov.* → *Slovenská národná strana vo svojom volebnom programe* → goo.gl/ZSgOGV → 5. 3. 2016 *VOLTE STRANU Č. 12*, publ. 22. 2. 2016). Z hľadiska typológie komunikátov, ktorých súčasťou je dátum volieb, môžeme zovšeobecňujúco hovoriť o direktívnych rečových aktoch s ilokučnou funkciou vyzývania.

Dátum volieb sa v prípade komunikátov oficiálne publikovaných viacerými politickými stranami implicitne sprítomňuje použitím tzv. hashtagu. Toto špecifikum prostredia sociálnych sietí taktiež poukazuje na ich mediatizačný potenciál a intertextualite a interdiskurzivite ponúka v iných komunikačných podmienkach nevídané možnosti (9). Ide o technologické prepojenie komunikátov s rovnakou tematickou základňou. Hashtag, teda kľúčové slovo nasledujúce po znaku „#“, však musí príspevku prisúdiť jeho autor, respektíve iný internaut v diskusii explicitne nadväzujúcej na iniciačný príspevok. Na tejto báze má následne používateľ danej sociálnej siete možnosť vyhľadávať všetky rovnako označené, a teda tematicky súvisiace príspevky. Vďaka hashtagu *#volby2016* môže adresát sledovať a porovnávať priebeh volebnej kampane rozličných politických strán a na základe nich realizovať vlastný pragmatický výber.

Kľúčové slovo pritom takisto plní funkciu aktivizátora príslušnej interpretačnej bázy, a preto mu prisudzujeme podobu direktívneho typu rečového aktu s ilokučnou funkciou inštruovania. Súčasne sa tak opäť prejavujú komunikačné zložky príznačné pre administratívny štýl, priamo spojené najmä s operatívnosťou, ale aj štandardizáciou, formalizáciou a schematizáciou mikrobloginých komunikátov. Vzhľadom na skutočnosť, že autor príspevku má pri dosadzovaní hashtagu nielen možnosť jeho výberu z už fungujúceho repertoára, ale aj možnosť tvorby novej kľúčovej frázy, vo všeobecnosti možno aj v rámci dominantných vlastností administratívneho dorozumievania uvažovať o prípustnosti istých subjektívnych prejavov autorskej osobnosti. Uvedeným spôsobom sa však obmedzuje schopnosť intertextového a interdiskurzívneho prepojenia na iné komunikáty a akcentuje sa iba aktivizačný potenciál hashtagu vo vzťahu k príslušnému interpretačnému podkladu adresáta.

3.3. Dátum a čas ako odkaz na inožánrové zložky predvolebného mediálneho diskurzu

Dátum a čas, explicitne zapracované do tela príspevku publikovaného v prostredí sociálnych sietí v predvolebnom období, sú ďalším prípadom časovej deixy (*ZLO ZVÍŤAZÍ, AK DOBRÍ ĽUDIA NEUROBIA NIČ. Ján Budaj sa už raz zlu postavil. Teraz je to potrebné urobiť znovu. Zajtra (streda 17.2.) o 17.00 Námestie SNP v Bratislave.; Marian Kotleba v RTVS na Jednotke v utorok 1. marca o 20:25 hod.; Dnes dve veľké volebné diskusie, sledujte ich s nami! Televízia TA3* → 10:45 → <http://bit.ly/live-TA3>, *Televízia Markíza* → 13:15 → <http://bit.ly/live-MARKIZA>, *#SIET #volby2016*). Predvolebná kampaň v demokratickom prostredí umožňuje aj predpokladá viacero súbežných aktivít orientovaných na dosiahnutie volebného úspechu. V tejto súvislosti sú členovia politických strán prezentovaní ako iniciatívne osobnosti ochotné predkladať voličom svoje úmysly a zámery či stretávať sa s nimi. Prostredníctvom uvedenia dátumu a času odkazujúceho na inožánrové zložky predvolebného mediálneho diskurzu dochádza k zintenzívneniu a presunu persuzívnej sily práve na tieto „iné“ žánre, a to s využitím viackanálového pôsobenia na perspektívneho voliča. Predvolebná mediálna kampaň v prostredí sociálnych sietí sa tak, zovšeobecňujúco povedané, v naznačených intenciách stáva doplnkovou, podkladovou a informačnou, rozhodne však nie, a to platí obzvlášť v prípade politických strán zameraných na oslovenie mladého voliča, podradenou či menejcennou (bližšie k tomu aj Kolenčíková, 2017a, v tlači).

V uvedenom zmysle takisto ide o direktívne rečové akty s ilokučnou funkciou inštruovania, pričom sa do popredia opäť vysúva predovšetkým operatívnosť ako špecifikum administratívneho funkčného jazykového štýlu podporená presnosťou, objektivnosťou a neosobnosťou. Uvedené vlastnosti sú pritom rovnako vystužené konvenčne zaužívanými prostriedkami referencie na isté mimojazykové skutočnosti.

3.4. Počet dní zostávajúcich do volieb ako naliehanie na voliča

Počet dní zostávajúcich do volieb sa v politickej komunikácii v prostredí sociálnych sietí profiluje v implicitnej spojitosti s ich dátumom; zvyčajne sa prezentuje ako čas zostávajúci do perspektívne významnej spoločenskej zmeny, resp. ako čas zostávajúci voličovi, agensovi tejto zmeny, na uskutočnenie rozhodnutia sa pre ňu (*Už len 17 dní a padne rozhodnutie. Bude pokračovať bezbrehé rozkrádanie, alebo sa spojíme a štát konečne začne pracovať pre nás všetkých?; Už o 3 dni môže aj VÁŠ HLAS rozhodnúť! Ďakujeme za dôveru a podporu. VAŠA Slovenská národná strana – č. 12; #uzlen14dni*). Uvedeným spôsobom sa vytvára zjavné prepojenie medzi počtom dní zostávajúcich do volieb ako naliehaním na voliča a koncipovaním dátumu volieb ako bodu zlomu, ktorému sme venovali pozornosť v subkapitole 3.2. Sprítomnenie počtu dní zostávajúcich do volieb je determinované povahou sociálnej skutočnosti – v demokratických režimoch ide o rozhodnutie reálne, nie iba deklarované. Dávkovanie pragmatikomunikačných zámerov jednotlivých politických subjektov sa preto postupne zintenzívňuje, pričom dochádza aj k zmieňovanej verbálnej reflexii tohto stavu. Urgentnosť voličovej aktivity je podporená napríklad modifikátorom „len“ či hashtagom, ktorý navyše plní, ako už bolo uvedené, funkciu aktivizátora príslušného interpretačného rámca. V tomto prípade sú však takisto jasne obmedzené jeho možnosti intertextového či interdiskurzívneho prepojenia, keďže vzhľadom na striktnosť svojej konštrukcie odkazujúcej na mimojazykové zložky predvolebného diskurzu má možnosť viazať len malé množstvo materiálu.

Počet dní zostávajúcich do volieb ako naliehanie na voliča sa prejavuje v komunikátoch v podobe direktívnych rečových aktov s ilokučnou funkciou vyzývania. Vyjavujú sa tak jazykové prostriedky charakteristické pre publicistický a rečnícky jazykový štýl (10); v spojitosti s oblasťou publicistického dorozumievania sa totiž okrem faktografickosti naviazanej na empiricky overiteľné javy explicitne profiluje už typograficky zabezpečená pútavosť komunikátu a subjektivnosť podporená hodnotiacimi výrazmi. Uvedeným spôsobom sa oslovujú voliči s axiologickým rámcom súhlasným alebo príbuzným perspektívam presvedčajúcej politickej strany, a tak sa vytvára aj prepojenie so sugestívnosťou ako vlastnosťou rečníckeho štýlu. Ten je nezriedka podporený prítomnosťou rečníckych figúr, ktoré môžeme v uvedených ukážkach pozorovať na príklade rečníckej otázky či dyadického opakovania.

3.5. Číslovka ako dôkaz voličskej podpory

Číslovka ako dôkaz voličskej podpory nadobúda v komunikačnom prostredí sociálnych sietí nadstavbový rozmer. Okrem prirodzeného odkazovania na prieskumy verejnej mienky, vykonávané na to zameranými agentúrami s využívaním technologických možností internetového prostredia (*ZDIEĽAJTE!! Exkluzívny prieskum pre RTVS. SME RODINA – Boris Kollár 5,5 percenta. Stále stúpame a ešte máme 17 dní do volieb. Ďakujeme za podporu a ideme ďalej!*), sa však oveľa častejšie zdôrazňuje počet sympatizantov istej politickej strany, teda počet „lajkov“ virtuálneho profilu politického subjektu (*20.000. ĎAKUJEME ZA VAŠU PODPORU; Už nás je 26000! Ďakujeme priatelia za podporu a dôveru. Aj vďaka VÁM rastieme!; ĎAKUJEME VÁM! Pred mesiacom nás tu bolo 13 tisíc. Dnes je nás už 30 tisíc. Vaša pomoc je pre nás veľmi dôležitá, pretože iba spolu Sme rodina! Veríme, že presne o mesiac, v deň volieb, budeme všetci spolu oslavovať náš volebný úspech ☺ Ešte raz ďakujem! Váš Boris Kollár ☺*). Vďaka sociálnym médiám tak dochádza k zmene kritéria hodnotenia úspešnosti politickej strany. Na druhej strane sa v iniciačnej replike vôbec nestretávame s reflektovaním skutočnosti, že „lajk“ profilu politickej strany je len prejavom záujmu o vyvíjané politické aktivity, nie nevyhnutným dôkazom jej pozitívneho hodnotenia či konečnej pragmatickej voľby. Pri štatistickom

pohľade je však prirodzené, že čím viac priamych prijímateľov komunikát má, tým vyššie sú šance jeho pragmakomunikačného úspechu. Číslovka ako dôkaz voľičskej podpory sa súčasne môže stať nenáročným podkladom niektorých persuzívnych techník (napr. *bandwagon*, *group dynamics* či *scientific evidence*; bližšie k tomu *Developing a Media Education Language: From Persuasive Techniques to Analytical Tools*, 2017).

Komunikáty s naznačenými propozičnými vlastnosťami radíme k expresívnemu typu rečových aktov s ilokučnou funkciou ďakovania. Ďalšie vlastnosti textov pritom poukazujú na spojitosť s hovorovým a rečníckym štýlom. Hovorovosť je okrem zjavnej subjektívnosti reprezentovaná expresívnosťou, zastúpenou tomu zodpovedajúcimi syntaktickými konštrukciami či nespisovnými lexikálnymi prostriedkami, alebo dynamickosťou spojenou s väčšinou uplatňovanými činnými slovesnými tvarmi. Práve číslovkové výrazy, ktoré stoja v centre našej výskumnej pozornosti, však vytvárajú istý kontrast s približnosťou ako ďalšou vlastnosťou hovorového štýlu, čo preukazuje štýlovo hybridný charakter analyzovaného textového typu. S modelovou štruktúrou rečníckych textov sa cieľové komunikáty pútajú predovšetkým sugestívnosťou, v prezentovaných prípadoch profilovanou napríklad prostredníctvom použitia privlastňovacích zámen.

3.6. Číslovka ako súčasť kriticky orientovaného komunikátu

V prípade, že v politicky motivovanom komunikáte z predvolebného obdobia v prostredí sociálnych sietí vystupuje číslovka ako podklad na kritickú argumentáciu, zvyčajne sa s ňou spája ekonomická stránka spoločnosti. Táto kritická súvťažnosť s financiami výrazne poukazuje na aktuálne hodnoty slovenskej society. Použitie číslovky na vytvorenie komunikátu s negatívnym posudzovaním sa premieta do analýzy momentálneho nepriaznivo vnímaného stavu (*Takto si štát predstavuje "uľahčenie" situácie dlžníkov pre rok 2016. Zoberte si rodinu, ktorá spláca hypotéku a pôžičku. Všetko splácajú načas viac ako rok. Potom otec rodiny ochorie, alebo príde o prácu. Po zrážke exekúcií mu doteraz ostávalo 118 EUR, po novom je to 198 EUR. A to má byť riešenie? Koľko nezamestnaných ľudí na Slovensku pracuje na čierne len aby sa vyhli zrážkam exekútora asi nikdy nezistíme.*) či do dehonestovania a diskreditácie konkrétneho politického súpera (*Aby ste vedeli, ako náš politický systém funguje. Ľudia v pozadí ovládajú strany. Boli sme v Prahe vo FIO BANKE požiadať o úver, pretože Radoslav Procházka tvrdí, že mu dali úver 3 milióny eur na volebné preferencie. Boli sme šokovaní, čo nám na to povedali vo FIO BANKE*). Je zrejmé, že v uvedených prípadoch plnia číslovkové výrazy ako súčasť faktického argumentu predovšetkým základnú referenčnú funkciu. Naznačeným spôsobom sa však spriezračňuje sieť vzťahov medzi účastníkmi predvolebného diskurzu, resp. medzi tými, ktorí sa usilujú o získanie volebných hlasov. Kritizujúca politická strana sa pritom na základe deklarovania rešpektu k morálnym a právnym pravidlám profiluje ako tá, ktorá si zasluhuje volebnú podporu, a kladie si neraz implicitnú ambíciu tento negatívny stav v období po parlamentných voľbách napraviť.

Typ rečového aktu možno spájať s expresívnosťou a s ilokučnou funkciou vyčítania. Do popredia sa evidentne dostáva ironizovanie, agresivita a úsilie o konfrontáciu. Prostredníctvom napĺňania vlastnosti presnosti naznačuje uplatnenie exaktných čísel spojitost s odborným funkčným jazykovým štýlom, no komplexne prispievky svojou značnou subjektivizáciou a expresívnosťou, prejavujúcou sa na jazykovej aj sémantickej rovine, vyjavujú skôr príslušnosť k hovorovému štýlu.

3.7. Číslo strany/kandidáta ako súčasť volebnej jednotky

Politickému subjektu, ktorý sa rozhodne oficiálne zapojiť do úsilia o získanie volebných hlasov, je na základe žrebovania *Štátnej komisie pre voľby a financovanie politických strán* pridelené volebné číslo. Rovnako aj kandidáti jednotlivých politických strán majú v rámci ich kandidačných listín vlastné volebné číslo, ktoré je zase výsledkom vnútorných dohôd a diania v samotnej strane. Takéto pridelenie volebných čísel možno hodnotiť ako prejav demokratizácie spoločenského systému, no slúži predovšetkým praktickému zjednodušeniu záverečného vyhodnocovania volebných výsledkov. Štandardný voľič si totiž vyberá politickú stranu, ktorej odovzdá svoj volebný hlas, na základe iných kritérií konštituujujúcich politický diskurz, než je len pridelené volebné číslo. Napriek tomu sa však

tento prvok stáva súčasťou všetkých volebných úkonov, je komplementárnou jednotkou volenej strany či politika a hoci nevystupuje ako kľúčový prvok predvolebnej kampane, z praktických dôvodov ho nie je možné ignorovať.

Politické subjekty s týmito číslami preto aj nezriedka operujú vo svojich predvolebných mediálnych kampaniach. Vytvára sa funkčná spojitosť s počtom dní zostávajúcich do volieb prostredníctvom postupného predstavenia svojich kandidátov, pričom bezprostredne pred voľbami vrcholí predstavením lídrov, ktorí zvyčajne zaujímajú prvotné miesta na kandidačnej listine strany. Číslo kandidáta teda ovplyvňuje miesto začlenenia jeho prezentácie do komplexnej predvolebnej kampane, je determinantom intenzity dávkovania persuzívnych síl, a tým ovplyvňuje výslednú podobu predvolebného mediálneho diskurzu (nielen) danej politickej strany (výberovo z profilu politickej strany *Obyčajní ľudia a nezávislé osobnosti: JOZEF VISKUPIČ, č. 148 (OLANO-NOVA) Otec, športovec, muzikant, manažér, jeden z štyroch pôvodných Obyčajných ľudí, po boku ktorých bojuje za opravu politického systému u nás. #ludiaspribehom #obycajni #bonboniera*, publ. 12. 2. 2016; *PETER JURČOVIČ, č. 36 (OLANO-NOVA) Málokto si uvedomuje, ako výrazne počasie a klíma ovplyvňujú celý náš život a ako rozhodujú o vývoji celých národov. Tento muž o tom vie svoje. #ludiaspribehom #obycajniledia #bonboniera*, publ. 19. 2. 2016; *JÁN MOROSZ, č. 10 (OLANO-NOVA) Občiansky aktivista a človek, ktorý tvárou v tvár korupcii nezaváhal a zvedol s ňou úspešný boj 😊 #ludiaspribehom #obycajniledia #bonboniera*, publ. 24. 2. 2016).

Volebné číslo politickej strany sa v prostredí sociálnych sietí neraz sprítomňuje aj prostredníctvom hashtagu, napr. *#smersd16*. Vďaka uvedenému spôsobu zdôrazňovania volebného čísla sa aj takýmto spôsobom preukazuje mediatizačný potenciál sociálnych médií. Využitím technologických možností posilnenia intertextovosti a interdiskurzívnosti sa však v tomto prípade prepojenosť ohraničuje výlučne na komunikáty tvoriace predvolebnú kampaň jednej konkrétnej politickej strany. Hashtag sa teda funkčne využíva tiež na opätovné zdôraznenie predchádzajúcich komunikačných aktivít výlučne daného politického subjektu, pričom sa eliminuje prístup k predvolebným kampaniam iných politických strán. Okrem technologicky zabezpečenej vývinovej modifikácie vybraných zložiek predvolebného mediálneho diskurzu sa v spojitosti s volebným číslom vytrácajú prvoplánové stylistické a reklamné triky, ktoré je dnes už možné vnímať ako prežitie (o ich prítomnosti v politických kampaniach z 90. rokov viac v Patráš, 2003).

V prípade, keď sa volebné číslo politickej strany alebo kandidáta stáva súčasťou komunikátov z predvolebného obdobia v prostredí sociálnych sietí, s výnimkou hashtagu zvyčajne nadobúda charakter direktívneho typu rečového aktu s ilokučnou funkciou vyzývania. Vďaka prítomnosti zmieňovaného prvku komunikáty taktiež nadobúdajú charakter najmä operatívnych, no taktiež štandardizovaných, formalizovaných a schematizovaných textov a vykazujú spojitosť s administratívnou štruktúrou, no komplexne sa svojou názornosťou a zreteľnosťou, reprezentovanou napríklad nezriedkavou prítomnosťou rozmanitých obrazných pomenovaní, takisto profilujú v súčinnosti s rečníckym štýlom.

3.8. Číslovka ako počiatok „lepšej budúcnosti“

Použitie číslovky ako počiatku vízie lepšej budúcnosti súvisí s už prezentovanými skutočnosťami, že predvolebný mediálny diskurz v prostredí sociálnych sietí sa vyznačuje kritickosťou, že spoločenská udalosť, na ktorú sa viaže analyzovaný materiál, je považovaná za zlomovú a že volič je stvárnňovaný ako agens perspektívnej zmeny či nápravy, ktorej následným nástrojom sa stáva zvolená politická strana. Túto zmenu možno súčasne považovať za dominantný cieľ všetkých opozičných politických strán (*Vraj je veľa dôvodov sa vykašľať na voľby 2016. Môžu ale priniesť taký nový stav, že v r. 2020 bude už zmena nemožná.; AGENDA 2020 POLITICKÝ SYSTÉM: - zmeníme volebný systém, - sfunkčnime referendumú demokraciu, - referendum budeme realizovať výhradne s najbližšími voľbami, - zavedieme voľby cez internet; 9. Volebný program pre Právny štát → Slovenská národná strana: PRIJMEME ZÁKON O MAJETKOVÝCH PRIZNANIACH. Celý volebný program pre silný štát 2016 – 2020 nájdete TU → goo.gl/Y3kQ9A. VÁŠ názor NÁS zaujíma!). Politické strany však vo svojich predvolebných komunikátoch ohraničujú videnie budúcnosti rokom 2020, teda len*

aktuálne predpokladaným koncom nasledujúceho volebného obdobia, čím implicitne rezignujú na vytváranie dlhodobu udržateľných zásahov.

Aplikovanie číslovky ako predpokladu „lepšej budúcnosti“ je ukážkovým prostriedkom interdiskurzivity. Vďaka naznačeným vyjadreniam dochádza na báze politického diskurzu k prepojeniu predvolebného a povolebného/„nepredvolebného“ diskurzu. Komunikáty s takto zakomponovanou číslovkou možno spájať s komisívnym typom rečových aktov s rozmanitými ilokučnými funkciami, najčastejšie však so zaväzovaním sa a pohrozením. Texty na základe prezentovania hlavných bodov volebného programu nevyhnutne konštruovaného použitím terminologických vyjadrení vyúsťujú do odborného štýlu.

3.9. Číslovka ako prostriedok vzbudenia nostalgie

V predvolebnom mediálnom diskurze v prostredí sociálnych sietí takisto identifikujeme úsilie o emocionálne ovplyvňovanie recipienta. Aj tento zámer možno analyzovať v spojitosti s číslovkou, a to v prípade, keď slúži na vyjadrenie veku. Na základe číslovky v naznačenom použití sa vzbudzuje nostalgia, pričom ide o podklad ďalšej z persuzívnych techník (bližšie k tomu *Developing a Media Education Language: From Persuasive Techniques to Analytical Tools*, 2017). Takéto pôsobenie na voliča je súčasne prejavom subjektivizácie a narúšania hraníc medzi oficiálnosťou a neoficiálnosťou v politickom diskurze. Vzťah medzi politikom a jeho voličom pôsobí takmer priateľsky. Dôležitú úlohu pritom zohráva interaktívnosť elektronického komunikačného prostredia podporujúca bulvarizáciu osobnosti konkrétneho politika neraz doplnenú úsilím o vytvorenie ilúzie záujmu nielen o spoločenský, ale aj osobný a rodinný život perspektívneho voliča; uvedené sa však, pochopiteľne, komunikačne realizuje v súčinnosti číslovkových výrazov s ich širším textovým okolím (*#MOJCIEL Kedy sa vás niekto naposledy spýtal, o čom snívate? Čo by ste chceli dosiahnuť, aký je váš cieľ? Pýtajú sa nás to, kým máme osemnásť, dvadsať. Ale tridsiatnikov, štyridsiatnikov? A premýšľate nad tým vy sami? Podajte sa s nami o svoj cieľ. Napíšte ho na lístoček, pripíšte hashtag #mojciel, odfoťte ho a dajte na svoj FCB. A vyzvite ďalších troch ľudí, nech to urobia tiež. Tešíme sa na ne. Ďakujeme!*). Aj v naznačených intenciách možno postrehnúť už uvádzané využívanie technologických možností komunikačného prostredia sociálnych sietí. Rečový akt komplexne charakterizujeme ako direktívny s ilokučnou funkciou vyzývania. Evidentné sú črty rečníckeho funkčného jazykového štýlu.

4. Závery

Na základe pragmalíngvistických koncepcných východísk sa usilujeme prostredníctvom dôrazu na komunikáty s číslovkovými výrazmi charakterizovať špecifiká predvolebného mediálneho diskurzu v prostredí sociálnych sietí, prirodzene sa vyznačujúceho persuzívnym pôsobením na recipienta. Vďaka komplementárnemu uplatneniu štruktúrno-funkčnej a diskurznej analýzy tak v intenciách stanoveného vedeckovýskumného zámeru, s nadväznosťou na ďalšie autorské počiny príbuzného zamerania (Kolenčíková, 2017a; 2017b; 2017c; 2017d), dospievame k odhaleniu nasledujúcich znakov predvolebného mediálneho diskurzu v prostredí sociálnych sietí:

1. Štruktúrno-funkčná analýza preukazuje, že okrem číslovkových výrazov, ktoré sa stali prizmou nazerania na črty predvolebného diskurzu v prostredí sociálnych sietí v aktuálnom texte, z gramatických kategórií do popredia významne vystupuje prvá a druhá osoba plurálu a budúci čas, zo syntaktických prostriedkov neslovesná veta a z textovotypologického hľadiska náučný a hovorový funkčný jazykový štýl.
2. Aj číslovky ako plnovýznamový slovný druh disponujú schopnosťou poukázať na rôznorodé aspekty diskurzu, čím sa opodstatňujú v úvodných častiach predloženej štúdie prezentované teoretické východiská o modifikácii pragmalíngvisticky bazovej triády Ch. Morrissa *syntaktika – sémantika – pragmatika* do podoby *gramatika – sémantika – pragmatika* (Rašová, 2013). Zdôrazňujeme však, že číslovky, takisto ako ktorýkoľvek iný jazykový prvok, prostriedok či postup, v bežnej jazykovej praxi nikdy nevystupujú izolovane, preto je pri interdisciplinárnych prístupoch nevyhnutné ho analyzovať a interpretovať minimálne vo vzťahu k jeho jazykovému či textovému okoliu.

3. Analýza vymedzeného výskumného materiálu, vznikajúceho a komunikujúceho v podmienkach demokratického a pluralitného politického systému, ktorý je nielen, ale aj v slovenskom prostredí považovaný za kľúčový sociopragmatický rámec analyzovaného diskurzu, umožňuje identifikovať a pozorovať:
  - a. tvarovanie podoby predvolebnej mediálnej kampane, zahŕňajúcu viacero vzájomne sa prepájajúcich a podporujúcich politických aktivít, pričom pre sociálne siete je charakteristický podkladový, doplnkový a informačný charakter; ich výhodou je možnosť udržiavať pravidelný a takpovediac bezprostredne pôsobiaci kontakt s perspektívnym voličom, hoci hlavný persuzívny dôraz je stále kladený na overené žánre predvolebného mediálneho diskurzu (predovšetkým na televíznu a rozhlasovú politickodiskusnú reláciu);
  - b. chápanie a prezentovanie volebného procesu ako možnosti a nevyhnutnosti zmeny k lepšiemu;
  - c. dopĺňanie prirodzenej interdiskurzivity jednotlivých typov politického diskurzu krátkodobou anticipáciou budúcnosti.
4. Účastníci predvolebného mediálneho diskurzu sú podľa našich pozorovaní v prostredí sociálnych sietí osobito vnímaní takto:
  - a. volič je agensom perspektívnej pozitívnej zmeny;
  - b. politická strana je nástrojom perspektívnej pozitívnej zmeny;
  - c. presvedčajúci politik je ochotná, aktívna a iniciatívna osobnosť;
  - d. politici uchádzajúci sa o volebné hlasy vzájomne vystupujú v konkurenčných pozíciách; podkladom takejto profilácie je negatívne hodnotený aktuálny spoločensko-politický stav či úsilie o diskreditáciu súpera.
5. V predvolebnom mediálnom diskurze v prostredí sociálnych sietí sa – vychádzajúc z klasifikácie J. Searla (2007) – s výnimkou deklaratívnych rečových aktov objavujú všetky štyri ďalšie typy s rozmanitými ilokučnými funkciami; túto skutočnosť je možné hodnotiť ako pochopiteľnú, keďže mediálna komunikačná sféra nemôže/nedokáže administratívno-právne pretvárať mimojazykovú realitu; v prostredí sociálnych sietí sa voličovi nič neprikazuje, volič je vyzývaný k žiaducemu konaniu a ponúka sa mu istá alternatíva; je inštruovaný, akým spôsobom v deň volieb postupovať.
6. Predvolebné komunikáty z prostredia sociálnych sietí sa vyznačujú:
  - a. potenciálom využívať stabilné persuzívne techniky;
  - b. úsilím o emocionálne pôsobenie na adresáta, v porovnaní s kľúčovými žánrami predvolebného mediálneho diskurzu však nižšou mierou expresivity, čo naznačuje ich doplnkový a inštrukčný charakter; pri úsilí o takéto porovnávanie je však nevyhnutné uvedené zistenia usúvzťažniť s faktom, že skúmané iniciačné repliky sú prioritne monologické (hoci s evidentnými tendenciami k dialogizovaniu), zatiaľ čo pre pôvodné žánre politického diskurzu je dominantne príznačný dialogický podklad;
  - c. individualizáciou a personalizáciou vzťahu politik – volič na podklade imanentnej interaktívnosti elektronického komunikačného prostredia.
7. Mediatizačný potenciál sociálnych sietí v predvolebnom diskurze:
  - a. sa efektívne využíva pri jednotlivých prvkoch politickej kampane;
  - b. sa spája s hashtagom ako špecifickým technologickým prostriedkom intertextovosti a interdiskurzivity, pričom prepája materiál komplexne sa tematicky viažuci na voľby, ale aj materiál publikovaný výlučne presvedčajúcou politickou stranou;
  - c. odráža na báze logicky nekorektnej argumentácie zmenu kritérií hodnotenia očakávanej volebnej ne/úspešnosti.
8. Štýlové normy predvolebného mediálneho diskurzu sú ovplyvnené technologickými atribútmi elektronického komunikačného prostredia a jeho imanentné a v prezentovanom texte skúmané prvky vykazujú v tomto smere významnú spojitosť s administratívnym štýlom; pri komplexnom hodnotení analyzovaných mikroblogov sa však preukazuje výrazná štýlová hybridizácia.

9. Pre predvolebný diskurz v prostredí sociálnych sietí je príznačný výskyt implikátúr; predpokladom ich pragmakomunikačnej úspešnosti je poznanie samotného predvolebného mediálneho diskurzu.
10. Podoba predvolebného politického diskurzu v prostredí sociálnych sietí je dôkazom prispôsobenia sa novým komunikačným možnostiam a technologickým podmienkam; prirodzenú dynamiku teda možno pozorovať nielen na úrovni jeho jazykového aspektu.

S oporou o výskumy, predstavené poznatky a konštatácie vyjadrujeme presvedčenie, že výsledky možno hodnotiť ako prijateľné a prínosné. Uvedené zistenia chápeme nielen ako obohatenie poznatkovej bázy všeobecnej lingvistiky na úrovni jej základného výskumu, ale aj ako perspektívne uplatniteľné a využiteľné v priamej jazykovej a mediálnokomunikačnej praxi. Analýza tvoriaca jadro štúdie súčasne odhaľuje niekoľko zaujímavých a inšpiratívnych podnetov pre ďalšie bádania v oblasti mediálnej podoby politickej komunikácie (nielen) na Slovensku. Preukazuje sa totiž relevantnosť pragmalingvistickej orientácie aj na prvoplánovo nenápadné, nepozorované jazykové prvky, prostriedky a postupy. Zastávame názor, že priebežným usúvzťažňovaním ďalších záverov, ich analýz a interpretácií možno dospieť k plnohodnotnému poznaniu cieľového diskurzu.

Poznámky

- (1) Diskurz súhlasne s J. Hoffmannovou vnímame ako „integrovateľný celok textu a kontextu, ako spojenie jazykovej realizácie interakcie a jej kontextového presahu“ (Hoffmannová, 1997, s. 8).
- (2) Vzhľadom na povahu predmetu vedeckovýskumnej pozornosti predloženého textu je zrejmé, že jeho obsah, výsledky a závery možno explicitne spájať aj s rozširovaním teoreticko-metodologickej bázy *politolingvistiky*, predovšetkým v nemeckom lingvistickom kontexte sa formujúcej hraničnej disciplíny, ktorá svoj vedecký záujem orientuje na výskum politického jazyka, politického jazyka médií a jazyka v politike (Niehr, 2013). Napriek snahám A. Burkhardta (1996), autora tohto označenia, a jeho spolupracovníkov a nasledovníkov však nie je pomenovanie dodnes dostačujúco definované, a teda v rámci vedeckej komunity ani všeobecne prijaté. V slovenskom prostredí sa záujem o politickú komunikáciu štiepi do viacerých korešpondujúcich a spolupracujúcich vedných oblastí, napr. mediálne štúdiá, lingvistika, politológia, sociológia či kulturológia.
- (3) K podstate tzv. mediálneho amalgámu, teda komunikátu vystavaného na asynchrónnom spájaní viacerých médií, porovnaj Patráš (2005); v priamej orientácii na pozíciu sociálnych sietí v predvolebnej kampani na Slovensku viac v Kolenčíková (2017a, v tlači).
- (4) V intenciách stanoveného cieľa nepovažujeme za nevyhnutné explicitné rozlíšenie persúzie a manipulácie; vychádzajúc z chápania manipulácie ako verbálneho aj neverbálneho úsilia o ovládanie iných osôb, ktoré je vo svojej podstate taktiež osobitým spôsobom presvedčania, persúziu ako špecifický pragmakomunikačný efekt v aktuálnom texte vymedzujeme v hyperonymnej pozícii k manipulácii.
- (5) Za primárnych účastníkov politického, a teda aj predvolebného diskurzu považujeme súhlasne s O. Orgoňovou a J. Dolníkom politikov (členov vlády, parlamentu, politických strán, prezidenta), s ktorými pri ich (seba)prezentácii a interakcii v tradičných médiách spolupracujú mediálni pracovníci (Orgoňová – Dolník, 2010, s. 98). Tých vzhľadom na sociopragmatické okolnosti vzniku komunikátov sociálnomediálneho prostredia v aktuálnom texte takisto vnímame ako primárnych politickodiskurznych aktérov; pod vplyvom prirodzenej profesionalizácie politického komunikovania sa totiž reprezentantom presvedčajúcej politickej strany stáva pre adresáta anonymný expert zo sféry (mediálneho) marketingu. Za sekundárnych účastníkov politického diskurzu potom považujeme ostatných internautov, voličov a občanov vyjadrujúcich sa k spoločensko-politickému daniu a v reakciách na iniciačnú repliku, teda *status*, ho komentujúcich.
- (6) Autor ďalej zmieňuje etnografiu hovorenia a sociolingvistiky (B. Malinowski, M. A. K. Halliday, K. Ožóg); kultúrnu lingvistiky, lingvokulturológiu a etnolingvistiky (J. Bartmiński); teóriu diskurzu

- (R. Barthes, M. Foucault, J. Derrida, T. van Dijk, R. Wodak); teóriu textu a výrazu (J. Laboha, M. Kawka) a kritickú analýzu diskurzu (T. A. van Dijk, N. Fairclough) (Kawka, 2016, s. 14).
- (7) Pri klasifikácii rečového aktu a jeho ilokučnej funkcie vychádzame z návrhu D. Rašovej (2013, s. 75).
- (8) Zámer koncentrovať sa výlučne na komunikáty explicitne zviazané s predvolebnou kampaňou je v prostredí sociálnych médií značne skomplikovaný prirodzene sa realizujúcou permanentnou kampaňou. Je totiž náročné jasne definovať hranicu medzi každodennou komunikačnou aktivitou politika a aktivitou, ktorá je priamo orientovaná na zabezpečenie jeho volebného úspechu (k tomu napr. Biskup, 2012, s. 135).
- (9) Interertextovosťou v predloženej štúdii rozumieme jednoduchú nadväznosť komunikátu na iné komunikáty. Verbalizovaním interdiskurzívnosti, zväčša v priamej spojitosti s intertextovosťou, sa však usilujeme o zdôraznenie skutočnosti, že texty, na ktoré sa v iniciačnej replike mikrobloggeru nadväzuje, nemusia nevyhnutne vykazovať prioritnú motivickú integráciu s predvolebným kontextom; odkazuje sa tak napríklad na texty, ktoré vznikli v intenciách „bežnej“ politickej komunikácie.
- (10) Vzhľadom na skutočnosť, že v textoch vznikajúcich v elektronickej komunikačnej oblasti možno pozorovať odraz narušania hraníc medzi polaritne vymedzenými štýlotvornými činiteľmi (Patráš, 2007, s. 122 – 123), nadväzujúc na koncept. J. Labochovej považujeme mikrobloggerov za tzv. zapísané texty, teda komunikáty, „ktoré pod formou grafických znakov ukrývajú hovorenú štruktúru“ (Labocha, 2004, s. 8). Z uvedených dôvodov sa tak aj pri mikrobloggeroch príznačných písomnosťou venujeme znakom rečnickeho štýlu, ktorého texty sa realizujú ústne (Findra, 2004, s. 198).

Literatúra

- BISKUP, Bartołmiej. 2012. Prowadzenie kampanii permanentnej w Polsce. Uwagi na temat zjawiska i wykorzystywanych narzędzi. In: *Marketing polityczny i komunikowanie polityczne: nowe zjawiska, nowe wyzwania. Studia Politologiczne*, roč. 16, 2012, č. 24, s. 132 – 148. ISBN 978-83-7151-069-4
- BOČÁK, Michal. 2012. Diskurz – koncept kritický: nerefektované riziká používania výrazu mediálny diskurz. In: *Jazyk a kultúra*, roč. 3, 2012, č. 10. ISSN 1338-1148. Dostupné na: <http://www.ff.unipo.sk/jak/cislo10.html> [2018-02-10]
- BURKHARDT, Armin. 1996. Politolinguistik. Versuch einer Ortbestimmung. In: *Sprachstrategien und Dialogblockaden. Linguistische und politikwissenschaftliche Studien zur politischen Kommunikation*. Berlin – New York : Walter de Gruyter, 1996, s. 75 – 100. ISBN 978-3110150773
- BUZÁSSYOVÁ, Klára – JAROŠOVÁ, Alexandra a kol. 2006. *Slovník súčasného slovenského jazyka. A – G*. Bratislava : Veda, 2006. 1134 s. ISBN 978-80-224-0932-4
- ČERNÝ, Jiří. 1996. *Dějiny lingvistiky*. Olomouc : Votobia, 1996. 517 s. ISBN 80-85885-96-4
- Developing a Media Education Language: From Persuasive Techniques to Analytical Tools*. 2018. Albuquerque : Action Coalition for Media Education, 2018, 2 s. Dostupné na: http://www.acmecoalition.org/files/ACME_language.pdf [2018-02-10]
- DVONČ, Ladislav – HORÁK, Gejza – MIKO, František – MISTRÍK, Jozef – ORAVEC, Ján – RUŽIČKA, Jozef – URBANČOK, Milan. 1966. *Morfológia slovenského jazyka*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966. 894 s.
- FAIRCLOUGH, Norman. 1995. *Media Discourse*. London : Arnold, 1995. 214 s. ISBN 0-340-58889-6
- FAIRCLOUGH, Norman. 2003. *Analysing Discourse. Textual Analysis for Social Research*. London/New York : Routledge. 270 s. ISBN 0-203-69781-2
- FINDRA, Ján. 2004. *Štylistika slovenčiny*. Martin : Osveta, 2004. 232 s. ISBN 80-8063-142-5
- GLADIŠ, Marián. 2010. Sociálne siete ako masovokomunikačné médiá – áno či nie? In: *Médiá a text 3. Mediálny text: variácie mediálneho diskurzu – popkultúra*. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010, s. 40 – 48. ISBN 978-80-555-0584-8
- HOFFMANNOVÁ, Jana. 1997. *Štylistika a ...* Praha : Trizonia, 1997. 200 s. ISBN 80-85573-67-9

- CHILTON, Paul – SCHÄFFNER, Christina. 2002. *Politics as Text and Talk. Analytic Approaches to Political Discourse*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2002. 249 s. ISBN 90-272-2694-6
- JANOVEC, Ladislav. 2018. *Metodologické problémy výskumu dialogickej komunikácie na sociálnych sítich*. Dostupné na: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/115843/1/JANOVEC%3DMETO DOLOGICKÉ PROBLÉMY.pdf> [2018-02-10]
- JAWOROWICZ, Piotr. 2016. *Wideokomunikowanie polityczne w Internecie. YouTube i polskie partie polityczne w latach 2011 – 2014*. Warszawa : Difin, 2016. 224 s. ISBN 978-83-8085-207-5
- KAWKA, Maciej. 2016. *Macedonian Discourses. Text Linguistics and Pragmatics*. Kraków : Jagiellonian University Press, 2016. 240 s. ISBN 978-83-2334-031-7
- KHOSRAVINIK, Majid. 2017. Social Media Critical Discourse Studies (SM – CDS). In: *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*. London/New York : Routledge, 2017, s. 582 – 596. ISBN 978-1-138-82640-3
- KHOSRAVINIK, Majid – UNGER, Johann Wolfgang. 2015. Critical Discourse Studies and Social Media: Power, Resistance and Critique in Changing Media Ecologies. In: *Methods of critical discourse studies*. London : Sage, 2015, s. 205 – 233. ISBN 978-14-7393-425-2
- KHOSRAVINIK, Majid – ZIA, Mahrou. 2014. Persian Nationalism, Identity and Anti-Arab Sentiments in Iranian Facebook Discourses: Critical Discourse Analysis and Social Media Communication. In: *Journal of Language and Politics*, roč. 13, 2014, č. 4, s. 755 – 780. ISSN 1569-9862
- KOČAN, Rastislav. 2017. *Facebook, Youtube, Instagram... Koľko Slovákov je na sociálnych sieťach?* Dostupné na: <https://blog.etrend.sk/rastislav-kocan/facebook-youtube-instagram.html> [2018-02-12]
- KOLENČÍKOVÁ, Natália. 2017a. Pozícia sociálnych sietí v procese predvolebnej kampane na Slovensku. In: *Dyskursy trzeciego tysiąclecia IV*. Szczecin : Volumina [v tlači].
- KOLENČÍKOVÁ, Natália. 2017b. Mikroblog jako gatunek w słowackich mediach społecznościowych. In: *Zeszyty Prasoznawcze* [v tlači].
- KOLENČÍKOVÁ, Natália. 2017c. Predvolebný diskurz v prostredí sociálnych sietí z pragmatolingvistickej perspektívy. In: *Slovenská reč* [v tlači].
- KOLENČÍKOVÁ, Natália. 2017d. K pragmatikomunikačnej komplementarite predvolebne motivovaného blogu a mikrobloggeru. In: *Varia XXVI*. [v tlači].
- LABOCHA, Janina. 2004. Tekst pisany – tekst zapisany. In: *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, roč. 60, 2004, č. 60, s. 5 – 10. ISSN 0032-3802
- LEVINSON, Paul. 2009. *New New Media*. New York : Pearson, 2009. 226 s. ISBN 978-02-0577-387-9
- MAYFIELD, Anthony. 2008. *What is Social Media?* London : iCrossing, 2008. 36 s. Dostupné na: http://www.icrossing.com/uk/sites/default/files_uk/insight_pdf_files/What%20is%20Social%20Media_iCrossing_ebook.pdf [2018-02-10]
- MURÁR, Peter. 2011. Komunálne voľby 2010 v prostredí sociálnych médií. In: *Communication Today*, roč. 2, 2011, č. 1, s. 94 – 111. ISSN 1338-130X. Dostupné na: <https://www.communicationtoday.sk/download/1/2011/Murar%20-%20OCT%201-2011.pdf> [2018-02-10]
- NIEHR, Thomas. 2013. Politolinguistik – Diskurslinguistik: Gemeinsame Perspektiven und Anwendungsbezüge. In: *Angewandte Diskurslinguistik. Felder, Probleme, Perspektiven*. Berlin : Akademie Verlag, 2013, s. 73 – 88. ISBN 978-3-05-005205-2
- OBORNÍK, Peter. 2010. Sieť, sociálna. In: *Texty elektronických médií: stručný výkladový slovník*. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2010, s. 225. ISBN 978-80-5550256-4
- ORGOŇOVÁ, Oľga – DOLNÍK, Juraj. 2010. *Používanie jazyka*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2010. 229 s. ISBN 978-80-223-2925-5
- PATRÁŠ, Vladimír. 2003. Politická komunikácia v slovenských mediálnych podmienkach na konci 90. rokov. In: *Jazyk, média, politika*. Praha : Academia, 2003. 258 s. ISBN 978-80-200-1034-3
- PATRÁŠ, Vladimír. 2005. Podstata tzv. mediálnych amalgámov a ich funkcie v elektronicky sprostredkúvanej komunikácii. In: *Médiá a text*. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2005, s. 8 – 19. ISBN 978-80-8068-408-1
- PATRÁŠ, Vladimír. 2007. Žánrové prieniky v internetovom novinárstve a tzv. (we)blogoslovenčina. In: *(Ko)médiá*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2007, s. 119 – 131. ISBN 978-80-8094-213-7

- PATRÁŠ, Vladimír. 2009. *Sociolingvistické aspekty elektronicky podmienenej komunikácie*. Karviná : Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, 2009. 155 s. ISBN 978-80-7248-522-2
- PRACHAŘ, Štěpán. 2012. Využití sociální sítě k propagaci kandidáta do Senátu PČR ve volbách v r. 2010. In: *(Ko)médiá*. Nitra : Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, 2012, s. 361 – 366. ISBN 978-80-558-0191-9
- RAŠOVÁ, Dominika. 2013. *Pragmatika jazykových javov v masmediálnej komunikácii. Kontrastívna štúdiá na materiáli v slovenčine a v nemčine*. Kraków : Spolok Slovákov v Poľsku, 2013. 170 s. ISBN 978-83-7490-721-7
- SEARLE, John Rogers. 2007. *Rečové akty*. Bratislava : Kalligram, 2007. 284 s. ISBN 80-7149-892-0
- SCHUBERT, Christoph. 2017. Discourse and Cohesion. In: *Pragmatics of Social Media*. Berlin/Boston : De Gruyter Mouton, 2017. 737 s. ISBN 978-31-104-3107-0
- SLANČOVÁ, Dana. 1996. *Praktická štylistika*. Prešov : Slovacontact, 1996. 180 s. ISBN 80-9014-179-X
- VAN DIJK, Teun. 2008. *Discourse and Power*. Houndsmills : Palgrave Macmillan, 2008. 256 s. ISBN 978-0230574090
- ZAPPAVIGNA, Michele. 2012. *Discourse of Twitter and Social Media*. London/New York : A&C Black, 2012. 227 s. ISBN 978-14-411-4186-6

Pramene

Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko. Dostupné na:

<https://www.facebook.com/pages/Na%C5%A1e-Slovensko/259879027298> [2018-02-10]

Most-Híd (Híd-Most). Dostupné na:

<https://www.facebook.com/pages/Most-H%C3%ADd-H%C3%ADd-Most/353195602108> [2018-02-10]

OBYČAJNÍ ĽUDIA a nezávislé osobnosti. Dostupné na:

<https://www.facebook.com/obycajni.ludia.a.nezavisle.osobnosti/> [2018-02-10]

Sieť. Dostupné na:

<https://www.facebook.com/siet.sk> [201-02-10]

SLOBODA A SOLIDARITA. Dostupné na:

<https://www.facebook.com/groups/34651833459/> [2018-02-10]

Slovenská národná strana. Dostupné na:

<https://www.facebook.com/stranasns> [2018-02-10]

Sme rodina. Dostupné na:

<https://www.facebook.com/Sme-rodina-600235073447674/> [2018-02-10]

SMER – SD. Dostupné na:

<https://www.facebook.com/smersd> [2018-02-10]

Summary

The aim of the paper is to characterize basic features of the pre-election media discourse in social networks via pragmalinguistic ideological bases and orientation on selected language components, means, and methods. Social networks are typically characterized by an environment with a persuasive impact on a recipient. In the research, the author complies with the basis of the discourse analysis and answers questions of the traditional linguistics with respect to the relation of language, its use, and the social world. The issue is analyzed and interpreted with focus on a numeral as an independent word class that appears in the specific lingual as well as extralingual context. Material base needed for scientific intent consists of texts published by individual Slovak political parties on *Facebook* social network before the Slovak parliamentary elections of 2016.

O autorke

Natália Kolenčíková sa vo svojom výskume zameriava na pragmatikačné aspekty politickej dorozumievacej oblasti, pričom zvýšenú pozornosť venuje jej konkretizácii v komunikačnom prostredí sociálnych médií.

Natália Kolenčíková, Krušetnica 70, 029 54 Krušetnica, Slovensko

O FRANCÚZSKO-SLOVENSKEJ GASTRONOMICKEJ TERMINOLÓGII MÄSA

ABOUT FRENCH-SLOVAK GASTRONOMIC TERMINOLOGY OF MEAT

Monika Košteková

Katedra slovenského jazyka a komunikácie, Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela, Slovensko
Ecole doctorale Droit et Sciences Humaines, Université Cergy Pontoise, Francúzsko

7301 všeobecná jazykoveda, 2. rok štúdia, externá forma štúdia

mkostekova@studenti.umb.sk

Školitelia: **doc. PhDr. Katarína Chovancová, PhD. (katarina.chovancova@umb.sk)**
prof. Christophe Rey (christophe.rey@u-cergy.fr)

Kľúčové slová

terminológia, gastronómia, harmonizácia

Key words

terminology, gastronomy, harmonization

1. Úvod

Od roku 2010 je francúzska gastronómia zapísaná v zozname svetového nehmotného dedičstva UNESCO. Neskôr sa k nej pripojili aj vinice v regiónoch Champagne a Burgundsko. Nielen pre tieto úspechy sa francúzska gastronómia a jej tradície stali medzinárodne známymi a vzbudzujú čoraz väčší záujem vedcov, primárne humanistov a sociológov, pre ktorých gastronómia predstavuje mimoriadne výrazný kultúrny objekt skúmania.

Gastronómia každej krajiny je založená predovšetkým na zvykoch a tradíciách, pričom je neoddeliteľne spojená s kultúrou. Podobne ako jazyk formuje národné kultúrne povedomie, ale aj individuálne správanie (spoločenské, jazykové a pod.) jednotlivcov. Spolu s globalizáciou a technickým pokrokom sa do gastronómie dostávajú stále nové a nové produkty, potraviny, technologické postupy, prístroje a nástroje, čo si vyžaduje aj adaptovaný systém jazykových prostriedkov gastronomických odborníkov. Medzinárodná spolupráca a miešanie kultúr sa zintenzívňujú, takže je prirodzené, že sa aj v tomto odvetví kladie čoraz väčší dôraz na efektívnu komunikáciu medzi krajinami.

V dôsledku permanentného vzájomného stretu kultúr v medzinárodnom spoločenstve a potreby rýchlej komunikácie na odbornej úrovni môžeme pozorovať istú preferenciu medzinárodných termínov, slov a pojmov v rámci terminológií takmer všetkých odvetví. Pokiaľ ide o gastronómiu, dovoľme si citovať Konráda Kendíka (2003), kulinárskeho špecialistu a autora mnohých publikácií, ktoré sa stali základom aj slovenskej gastronomickej legislatívy: „*Francúzska kuchyňa je so svojou neuveriteľnou históriou bezpochyby kráľovnou všetkých kuchýň.*“ Veľmi rýchlo si určila svoj vlastný smer vývoja. Na druhej strane stoja všetky ostatné národné gastronómie, medzi ktoré sa radí aj slovenská kuchyňa. Tá sa vyvíja len veľmi pomaly a čelí neustálemu vplyvu okolitých kultúr. V 17. a 19. storočí mali v slovenských aristokratických kruhoch najväčší vplyv francúzska, talianska a nemecká gastronómia. Dnes sa v kulinárskom kontexte čoraz častejšie objavujú slová najmä anglického a francúzskeho pôvodu. Slová ako *steak* (angl.), *bifteck* (angl.), *ragú* (fr.), *fileta* (fr.) atď. len dokazujú toto tvrdenie (zdroj informácií o pôvode: *Krátky slovník slovenského jazyka*, 2003). Avšak ani kráľovná všetkých gastronómii nie je bez vplyvu kulinárskych a jazykových trendov iných kultúr. Vo francúzskom kulinárskom kontexte nájdeme rovnaké slová *steak* a *bifteck*, pričom pôvod je rovnako anglický. Môžeme si preto klásť otázku, či sa tieto slová dostali do jazykovej výbavy slovenských kuchárov prostredníctvom francúzštiny, ktorá v minulosti výrazne ovplyvnila smerovanie slovenskej gastronómie (a tento trend ešte stále pretrváva), alebo sa k nám dostali priamo z angličtiny. Predovšetkým na základe viditeľného vplyvu národných kultúr na slovenskú gastronómiu

sme sa rozhodli preskúmať možnosti harmonizácie francúzskej a slovenskej terminológie tejto oblasti. Podľa Zory Jurčackovej (2002) chápeme harmonizáciu ako snahu o dosiahnutie dohody, vyriešenie problému, synchronizáciu, zjednotenie alebo unifikáciu. V našej štúdii sa zameriavame harmonizáciu termínov (okrajovo definícií a pojmových systémov) na úrovni dvoch jazykov. Predpokladáme, že sa podarí harmonizovať nami vybrané terminologické celky a medzi harmonizovanými termínmi bude prevládať úplná ekvivalencia. V širšom horizonte sa chceme tiež pokúsiť o vytvorenie harmonizovaného francúzsko-slovenského odborného slovníka. Takýto ucelený dvojjazyčný terminologický systém môže slúžiť ako základ pre ďalší výskum, v praxi ho však môžu využiť aj odborníci z oblasti gastronómie, prekladatelia, tlmočníci, pedagógovia a študenti. Nateraz sa budeme snažiť poukázať na vybrané významové a terminologické nezrovnalosti.

V našej štúdii vychádzame zo zásad slovenských terminografov ako Z. Jurčacková, I. Masár a V. Křečková, ktorí nadväzujú na tradíciu terminografickej práce J. Horeckého, a zároveň sa pridriavame pravidiel terminografickej práce ukotvených v normách STN ISO. Ak by sme mali načrtnúť metodologickú následnosť, môžeme hovoriť o nasledovných etapách: vymedzenie tematickej oblasti, bibliografický prieskum, analýza prameňov a zber terminologických údajov (termín, jeho synonymá a varianty, definície, kontexty, charakteristiky, obrazové a iné reprezentácie), vytváranie pojmových systémov, tvorba terminologických záznamov, harmonizácia vybraných termínov a analýza výsledkov.

2. Limity tematickej oblasti

Prvým krokom každej terminologickej práce je vymedzenie oblasti, ktorej sa daná terminológia týka. Ak teda hovoríme o gastronomickej terminológii, máme na mysli súbor termínov a pojmov používaných v oblasti gastronómie. Keďže ide o pomerne veľký lexikálny celok, ktorý si vyžaduje hlbšie skúmanie, rozhodli sme sa našu tematickú oblasť ešte viac zúžiť. Zameriavame sa na terminológiu spracovania mäsa a prípravy mäsových pokrmov. Mäso ako potravina zastáva dôležité miesto vo výžive človeka a ako surovina má význam medzinárodného charakteru v obchode s potravinami a v gastronomickej priemysle oboch krajín. Pracovne budeme túto terminológiu nazývať *terminológia mäsa*.

Do terminológie mäsa radíme predovšetkým výrazy z mäsiarskeho prostredia (spracovania mäsa v mäsiarskom priemysle) a kuchynského prostredia (kuchynskej úpravy mäsa a príprava mäsových pokrmov). Pod súhrnným pojmom mäso rozumieme rôzne druhy mias. Ide predovšetkým o hovädzie, teľacie a bravčové mäso, zverinu, hydinu, jahňacie, baranie, kozie, králičie a minoritne aj konské mäso. Hydinové mäso zahŕňa známe druhy ako kuracie, morčacie, kačacie, husacie, ale aj menej známe ako kohútie, prepeličie, perličie mäso a pod. Samotná definícia pojmu mäso je ovplyvnená národnou kultúrou, stravovacími zvyklosťami a potravinovými možnosťami. V iných kultúrach je prirodzené chápať psie, mačacie, potkanie, holubičie, krokodílie alebo pštrosie mäso ako potravinu a zdroj bielkovín. Rozhodli sme sa pridriavať kulinárskych tradícií európskeho geografického regiónu a zameriavame sa preto prioritne na základné druhy mias. Podobným otáznikom je aj rybie mäso a morské plody. V tomto prípade je však pre nás smerodajným kritériom tradícia uvádzať ryby samostatne nielen v jedálnych lístkoch, ale aj v publikáciách o technologických postupoch spracovania rýb a prípravy rybích pokrmov (napr. E. Brhlík, 1982, ktorý pokrmy z rýb radí medzi bezmäsitú jedlá a uvádza ich ako samostatnú kapitolu). Do gastronomickej terminológie mäsa by sme mohli zahrnúť aj názvy mäsitých pokrmov. Zdieľame však názor I. Masára (1991), podľa ktorého nemôžeme hovoriť o úplnej synonymii slov terminológia a nomenklatúra či názvoslovie. V mnohých odboroch existuje výrazný rozdiel (ako napríklad v geografii: termíny *rieka*, *more*, *štát*, *pohorie* patria do terminológie a termíny *Kaspické more*, *Váh*, *Vysoké Tatry*, *Žilinská kotlina* zas do názvoslovia). Podobne aj my vidíme rozdiel medzi termínmi *roštenec*, *sviečkovica*, *kotleta*, *suprême*, *filet de boeuf*, *escalope* a termínmi *sviečkovica na smotane*, *španielsky vtáčik*, *viensky rezeň*, *tatársky biftek*, *segedínsky guláš*, *kyjevská kotleta*, *boeuf bourignon*, *boeuf stroganov*, *côte de veau Foyot*. Je pravda, že aj takéto termíny majú svoju definíciu (ako napríklad *sviečkovica na smotane*: „plátok hovädzieho mäsa nakrájaný cez vlákno, na reze je v mäse slanina. Mäso má typickú chuť i vôňu, je šťavnaté a primerane mäkké. Porcia mäsa je zaliata omáčkou. Omáčka má lahodnú

pikantnú chuť a bielu až žltkastú farbu.“ (Brhlík, 1982, s. 255)), avšak ide skôr o deskripciu alebo charakteristiku daného pokrmu ako o terminologickú definíciu. Súhrnne môžeme teda gastronomicke terminológiu mäsa vymedziť ako terminológiu mäsiarskeho priemyslu (spracovanie mäsa, delenie mäsa, technologické postupy, prístroje a nástroje na spracovanie mäsa, jatočné produkty) a prípravy mäsových pokrmov (kuchynské delenie mäsa, technologické postupy, prístroje a nástroje na úpravu mäsa do podoby pokrmov určených na konzumáciu).

3. Korpus

Pri našej práci sme sa rozhodli čerpať z prameňov dostupných najmä v knižniciach a na internete. Viac ako na dátum vzniku zahrnutých zdrojov sme sa zameriavali na ich obsahovú relevantnosť s naším zámerom, t. j. potenciálne využitie termínov a terminologických údajov v našej štúdii. Zamerali sme sa najmä na knihy, učebnice, časopisy, slovníky, encyklopédie, kódexy, normy a smernice, ktoré sme analyzovali prostredníctvom klasického poznámkovania.

Francúzsko je známe svojím nadštandardným vzťahom ku gastronómii a disponuje obrovským množstvom literatúry, ktorá sa venuje tejto téme. Podľa Maurica-Louisa Saillanda, ktorý vystupuje v úvode knihy *Chasseurs et gourmets ou l'art d'accommoder le gibier* (Vaultier, 1951) pod pseudonymom Curnonsky, žiadna iná krajina nedisponuje takou bohatou a kompletnou bibliografiou o gastronómii. Pridržiavame sa jeho základného rozdelenia publikácií na 2 druhy diel: kuchárske knihy venované štúdiu potravín a pokrmov a kuchárske knihy s receptami. Pre tvorbu pojmových systémov a terminologických záznamov je veľká časť týchto publikácií nepoužiteľná, ponúka však celkový obraz o danej tematickej oblasti. Pramene v našom korpuse môžeme však rozdeliť do viacerých skupín. Prvou skupinou kníh boli tzv. kuchárske knihy obsahujúce najmä recepty, množstvo fotografií a obrazových príloh. Pre potreby nášho projektu sme kuchárske knihy rozdelili na dve podskupiny. Do prvej podskupiny patria kuchárske knihy, ktoré obsahujú len recepty gazdiniek. Druhá podskupina je oveľa užitočnejšia. Ide o diela, ktoré okrem receptov obsahujú aj rady na správne spracovanie mäsa a správnu prípravu pokrmov. Nájdeme v nich množstvo pojmov, definícií a kontextov. Okrem toho sme získali aj predstavu o ustálenosti termínov a samozrejme ďalšie pramene, ktoré boli použité ako zdroje pri tvorbe týchto kuchárskych kníh. K informáciám z prameňov ako *Les viandes* (Farrow, 2006), *Vysoká škola varenia* (Kellermannová, 2003) a *Rýchlokurz varenia* (Kittlerová, 2010) sme museli pristupovať kriticky a nezrovnalosti overovať v iných zdrojoch, pretože sa ukázalo, že ide o preložené publikácia z iných jazykov.

Druhú veľkú skupinu prameňov tvoria slovníky a encyklopedické diela. Táto literatúra je určená prevažne verejnosti, amatérskym kuchárom či údenárom, ale sčasti aj mäsiarom a kuchárom. Príkladom je *Grande encyclopédie: inventaire raisonné des sciences, des lettres et des arts* (1885). Ide síce o rozsiahle dielo, ale informácie z neho sme využívali vo veľmi malej miere, keďže publikácia pochádza z 19. storočia. Termíny, ktoré viac vyhovujú súčasným trendom, sme našli v diele *Trésor de cuisine* (1999). Ide o text z dielne inštitúcie *Centre d'Etudes, de Recherche et de Documentation Gastronomique*, ktorý predstavuje typické encyklopedické dielo. Najviac sme však z tejto skupiny prameňov využívali publikáciu *Grand Larousse gastronomique* (2007). Obsahuje 4 000 hesiel a každé z nich je spojené s gastronómiou. Okrem technologických postupov a inventára používaného v kuchyni obsahuje aj biografie, najmä slávnych kuchárov a priekopníkov gastronómie ako takej. V úvode samotného diela sa uvádza, že ide o publikáciu pedagogického významu, ktorej cieľom je precízne vysvetliť, rozumne objasniť, zjednodušiť a kodifikovať. Abecedne zoradené heslá sú vysvetlené definíciou, podporené príkladmi z francúzskej a svetovej gastronómie. Aj toto dielo obsahuje veľmi veľké množstvo receptov, či už tradičných alebo invenčných. Za zmienku určite stojí aj *Le petit dictionnaire de boucherie et de boucherie-charcuterie* (Chaudieu, 1970) alebo *Dictionnaire de la viande* (Glatre, 2007). Je však potrebné dodať, že ani v takýchto dielach sme vždy nenašli vhodne sformulovanú definíciu, ktorá by vyhovovala požiadavkám na definíciu termínu. *Dictionnaire des viandes* sme zas našli v elektronickej forme na spoločných stránkach asociácií INTERBEV (*Association Nationale Interprofessionnelle du Bétail et des Viandes*) a INAPORC (*Interprofession nationale porcine*), ktoré propagujú mäsový priemysel, ale aj malovýrobu mäsa a mäsových výrobkov. Pri tomto slovníku však nie je uvedený autor ani zdroj čerpaných informácií, preto je potrebné ďalšie

overovanie. Zo slovenskej literatúry spomenieme *Lexikón kuchárskeho umenia 21. storočia* (Kendík, 2007). Túto publikáciu môžeme zhodnotiť ako invenčnú v tom, že autor prihliada na moderné spôsoby úpravy pokrmov v gastronómii a často ich aj definuje. Uvádza množstvo pokrmov a technológiu ich prípravy. Konrád Kendík vydal množstvo odborných diel, ktoré sa používajú ako základ pre hygienické a potravinárske predpisy na Slovensku. Ďalším príkladom je *Výkladový slovník: cestovný ruch, hotelierstvo a pohostinstvo* (Gúčik, 2006). Aj keď bola väčšina hesiel z oblasti cestovného ruchu, v tomto prameni sa nachádzajú kvalitne spracované pojmy z gastronómie.

Tretiu skupinu tvoria výskumné a záverečné práce, ako napr. doktorandská práca *La langue actuelle de la mode et de la cuisine, son évolution à travers la presse depuis 1988* (Martin, 1994), *La formation du vocabulaire gascon de la boucherie et de la charcuterie* (Fossat, 1969) a *Le confit et son rôle dans l'alimentation traditionnelle du Sud-Ouest de la France* (Valeri, 1977). Ide o publikácie, v ktorých sa autori venujú vždy len jednej veľmi špecifickej oblasti, či už lexike používanej v tlači, gaskonskej lexike mäsiarstva a mäsovýroby, alebo špeciálnej forme úpravy potravín a pokrmov – konfitovaniu v rôznych geografických kontextoch. V slovenskom kontexte bolo napísaných viacero bakalárskych a magisterských záverečných prác, ako napríklad *Poľsko-slovenská gastronómická terminológia* (Fatulová, 2016) a *Slovensko-ukrajinská gastronómická lexika* (Zhurylo, 2017). V týchto prácach sa autorky venovali slovníkovému spracovaniu dvojjazyčnej gastronomickej terminológie. Aj keď nám spomínané publikácie neposkytli vždy potrebné definície či informácie o pojmových štruktúrach, našli sme v nich jednotlivé termíny a ich použitie v konkrétnych vetách – kontextoch.

Do ďalšej skupiny sme zaradili publikácie určené najmä pre výučbu budúcich mäsiarov a kuchárov. Obsahujú definície a technologické postupy, ktoré sa používajú pri výrobe výrobkov a príprave pokrmov. V niektorých, ako napr. v *Technologie culinaire BEP* (Maincent-Morel – Leman – Labat, 2002), nájdeme aj definície kuchynského náradia a strojov. Kniha *Expression à la carte* (Robert, 2011) je určená čitateľovi, ktorý si osvojuje francúzsky jazyk. Používateľovi pomôže pochopiť a osvojiť si vyše 600 francúzskych idiomatických výrazov z oblasti gastronómie. Slovenské publikácie didaktického charakteru vychádzajú z Potravinového kódexu SR, ale ich odborná časť je upravená tak, aby žiakov pripravila na praktické využitie poznatkov. Tak ako budúci mäsiari, aj my sme sa oboznámili s tematickou oblasťou prostredníctvom troch hlavných častí učebnice pre učebný odbor mäsiar: v prvej sa oboznamujeme so základnou surovinou, v druhej s jatočným opracovaním a v tretej s výrobou mäsových výrobkov.

Regionálne výskumné správy a normy platné na území jednej či druhej krajiny tvoria predposlednú skupinu. Príkladom sú normy vydané pod záštitou Európskej hospodárskej komisie pri OSN *Viande de poulet – Carcasses et parties, Viande ovine – Carcasses et découpes, Viande porcine – Carcasses et découpes, Viande bovine – Carcasses et découpes* z rokov 2006 a 2007. Významnú úlohu pri kodifikácii potravinárskych noriem v krajinách OSN má aj *Codes Alimentarius*, v preklade „potravinový kódex“. Jeho texty obsahujú normy, odporúčané kódexy praxe a smernice, ktoré jednotlivým štátom pomáhajú vypracúvať a skvalitňovať svoje vlastné normy (Šinková, 2016). Analýzou týchto dokumentov sme získali najmä presné definície termínov. Do tejto skupiny radíme aj tzv. technológie a receptúry, ako napr. *Nové receptúry studených pokrmov a lahôdkarských výrobkov* (Kendík, 1999). Okrem podrobne rozpísaných receptov, ktoré vysvetľujú presný technologický postup prípravy, sme v tomto prameni našli aj prevažnú časť pojmov s vysvetleniami. Samostatným typom prameňa, ktorý sme počas výskumu analyzovali, je *Potravinový kódex Slovenskej republiky* (najmä jeho časti *Vymedzenie základných pojmov, Mäso jatočných zvierat, Zverina, Hydinové mäso a králičie mäso a Mäsové výrobky*). Výhodou tohto legislatívneho spracovania terminológie je jasné a presné spracovanie definícií termínov.

Samostatnú skupinu tvoria knihy, ktoré sa venovali histórii gastronómie, zvykom a tradíciám stravovania najmä v stredoveku alebo v inom historickom období na území Francúzska. Našli sme niekoľko kníh venovaných tejto téme. Aj keď sa nám na prvý pohľad zdali ako nepoužiteľné pre náš projekt, ukázalo sa, že ich autori čerpali nielen z historických prameňov, ale aj z modernej gastronomickej literatúry. Príkladom je dielo *Histoire de la cuisine et des cuisiniers* (Poulain, 2004). Analýza tohto druhu prameňov trvala podstatne dlhší čas, ale doviedla nás k cenným informáciám najmä o ďalších dostupných zdrojoch. Zaujímavosťou je aj *Atlas mondial des cuisines et gastronomies*. Nevšedné spracovanie témy gastronómie a mäsiarstva nám poskytlo globálny pohľad

na danú problematiku. Informácie gastronomického charakteru sú v ňom prezentované formou máp v atlase, ktoré zobrazujú rozšírenie daného pojmu alebo danej techniky varenia, delenia mäsa, zložiek stravy a pod. vo svete. Mapy sú väčšinou dopĺňané poznámkami, vysvetlivkami, grafmi a schémami. Posledný prameň, ktorý uvedieme, je veľmi nevšedný. Jeho názov je *Bibliographie gastronomique: la cuisine, la table, l'office, les aliments, les vins, les cuisiniers et les cuisinières, les gourmands et les gastronomes, l'économie domestique... depuis le XVe siècle jusqu'à nos jours...* a napísal ho Georges Vicaire v roku 1890. Autor v ňom slovníkovo spracúva 2 500 diel venovaných gastronómii, pričom pri každom hesle uvádza bibliografický odkaz alebo poznámku (niekedy aj popis diela), ktoré sú venované danej problematike. Jedinou nevýhodou je skorý dátum vydania tejto publikácie, pretože obsahuje diela vydané len do 19. storočia. (Košteková, 2016)

4. Limity harmonizácie

Keďže sa pridriavame informácií uvedených v analyzovaných zdrojoch, nepokúšame sme sa o vytváranie takých štruktúr, v ktorých by sme spájali alebo zamieňali informácie a termíny z rôznych zdrojov. Nejednotené terminológie v rámci každého jazyka môžeme považovať za zásadný problém v procese harmonizácie. Ako príklad môžeme uviesť celý rad regionálnych variantov toho istého termínu vo francúzskej terminológii. Na túto skutočnosť sme prišli veľmi rýchlo, už počas analýzy prameňov, kedy sme sa v rôznych dielach stretávali s rôznymi termínmi označujúcimi rovnaké časti zvierat. Najlepšie túto problematiku osvetľuje publikácia *Le petit dictionnaire de boucherie et de boucherie-charcuterie* (Chaudieu, 1970, s. 100 – 168). Autor v tabuľkách uvádza termíny označujúce jednotlivé časti v tzv. bežnom označovaní podľa spôsobu delenia mäsa, ktorý platí v Paríži. K týmto termínom priradzuje iné, regionálne, slangové a zastarané pomenovania. Ako príklad môžeme uviesť termín *échine*, definovaný ako „*morceau constitué de la région cervicale et dorsale antérieure du porc, qui donne une viande assez grasse et moelleuse*“ (Larousse, 2007, s. 327). V slovenskej terminológii je mu čiastočne ekvivalentný termín *krkovička*. Vo francúzskych prameňoch sme sa však stretávali aj s označeniami *dessous d'épaule* (Lyon), *côtes d'atteinte* (Lille), *charbonée* (Dijon) a inými. To, že početnosť a kultúrne rozdiely francúzskych regiónov zasahujú aj do terminológie našej tematickej oblasti, sme zistili aj vo veľkom gastronomickom slovníku *Le grand Larousse gastronomique* (Larousse, 2007, s. 327). Pri analýze tohto prameňa a hľadania vhodnej definície a kontextu sme sa pri termíne *échine* dozvedeli aj to, že sa používal aj na označenie hovädzieho mäsa (dnes výlučne na označenie časti bravčového mäsa) pri delení takzvaným „*coupe à la parisienne*“, teda pri delení parížskym spôsobom. Z uvedeného teda vyplýva, že existuje viac ako jeden spôsob delenia nielen hovädzieho, ale aj iných mias. Tieto spôsoby sú ovplyvnené nielen novodobými trendmi, ale aj regionálnymi zvyklosťami.

V slovenčine aj vo francúzštine sme sa stretli s rôznymi druhmi rozdeľovania hovädzieho alebo bravčového mäsa. Vo Francúzsku existujú dva typy rozdeľovania bravčového mäsa. Rôzne typy delenia jednotlivých druhov mias komplikujú vyberanie termínov a ich definícií, pretože rovnakému termínu zodpovedá iná časť mäsa v závislosti od druhu delenia mäsa. Jeden termín má teda dve definície v závislosti od druhu delenia. Napríklad pojmu *poitrine* zodpovedá podľa parížskeho delenia podobná, ale nie rovnaká časť bravčového mäsa ako podľa lyonského delenia. Keďže termíny vyžadujú presné definovanie, spôsobuje tento fakt nezrovnalosti. Tie sa však snaží zosúladiť Norma CEE ONU Viande porcine – carcasses et découpes (2006). V nej je už termín *poitrine* definovaný takto: „*La poitrine (non désossée) est préparée à partir du milieu (4069) par enlèvement de la longe avec couenne (4140). La couenne est laissée en place. Une grande partie de la panne doit être enlevée. Les extrémités antérieure (épaule) et postérieure (cuisse) de la poitrine doivent être à peu près droites et parallèles. La différence de longueur entre un côté de la poitrine et le côté opposé ne peut dépasser 5 cm. La largeur de la bavette (M. rectus abdominis) doit représenter au moins 25 % de la largeur de la poitrine du côté de la cuisse. Le gras sur la partie ventrale de la poitrine et adjacent au flanc doit être paré jusqu'à 2 cm du maigre. La poitrine ne doit pas comporter de tissu mammaire distendu, mou, poreux, foncé ou altéré.*“ Takéto definovanie však z terminologického hľadiska nie je príliš vhodné, pretože je obsiahle a neurčuje miesto termínu v pojmovom systéme.

V slovenskej terminológii sme sa zas stretli s nezrovnalosťami spôsobenými uvádzaním veľkého množstva synonym a variantov, pričom nie vždy bolo možné určiť, ktorý z pojmov je termín odporúčaný, zastaraný, či synonymný. Z tohto dôvodu bolo neskôr zložité vybrať správny termín. Tento fakt môžeme ilustrovať na príklade termínu *krájanie*. Podľa Výnosu MP SR a MZ SR (1996) *krájanie* je „rozdeľovanie surovín alebo výrobkov pomocou nožov na menšie kusy“. Na prvý pohľad jasná definícia. Pri termíne *krájanie* je však uvedený aj termín *rezanie* ako termín, ktorý označuje rovnakú mechanickú operáciu pri spracovaní mäsa. V technológii zas K. Kendík uvádza: „*Krájanie – porciovanie (tranžírovanie) – je technologická úprava potravín alebo pokrmu krájaním na potrebné tvary – kocky, plátky, filé, rezne, rezance, ktoré sa potom tepelne upravujú*“ (Kendík, 2003, s. 22). Do vzťahu synonymie tak vstupuje aj tretí výraz. Po hlbšej analýze sme však prišli k záveru, že pojem *tranžírovanie* nemôžeme považovať za termín so synonymným významom k termínu *krájanie*, pretože iný zdroj objasňuje slovo *tranžírovanie* ako dokončovanie jedál pri stole hosťa – vykosťovanie a porciovanie už upraveného väčšieho kusa mäsa, hydiny alebo rýb v celosti (Gúčík, 2006). Rozdielnosť vo významoch je teda v tom, že *krájanie* je technologická úprava, ktorou sa spracúva surové mäso, a *tranžírovanie* je technologická úprava, ktorou sa spracúva hotový pokrm z mäsa.

V oblasti rozdeľovania mäsa na jednotlivé porcie bolo prakticky nemožné určiť, či sú slová *steak*, *rez*, *plátok*, *roštenka* a *rezeň* samostatnými termínmi alebo ide o jeden termín a jeho synonymá. Rozpory v použití a v definíciách sme pozorovali nielen v informáciách z rôznych prameňov, ale dokonca aj v informáciách z rovnakého prameňa. V receptúrach uvádza K. Kendík (2003, s. 328), že „*roštenka zo starších kusov je vhodná na úpravu dusením v celosti alebo sa krája na roštenky (plátky)*“. V tomto kontexte je pojem *roštenka* použitý v dvoch významoch: *roštenka* – časť hovädzieho mäsa (pričom rozlišujeme vysokú a nízku roštenku) a *roštenka* – synonymum k pojmu *plátok*. Nazdávame sa, že autor zle použil pojem *roštenka* vo význame časť mäsa. Delenie hovädzieho mäsa hovorí o *vysokej roštenke* a *nízkej roštenke*, pričom sú tieto časti samostatné a rovnocenné. Neuvádza sa pojem *roštenka*, ktorý by zahŕňal *vysoкую roštenku* a *nízku roštenku* (Hudeková, 2006). V inom prameni je zas pojem *roštenka* definovaný ako „*tenší plátok mäsa 1 až 1,5 cm hrubý, odrezaný križom cez vlákna z očisteného nízkeho roštenca, hmotnosti najmenej 150 g*“ (Brhlík, 1982, s. 402). Tu je teda problém čiastočne vyriešený použitím pojmu *nízky roštenec* (synonyma pojmu *nízka roštenka*), vďaka ktorému je význam slov jasne oddelený aj formálne. V inom prameni sa zas uvádza, že *steak* je *rezeň*, mäso bez kosti (Gerer, 1995, s. 10). Takéto definovanie však môže byť zavádzajúce, pretože podľa iného zdroja (Brhlík, 1982) sú *rezne* tenšie (asi 1 cm hrubé) plátky mäsa a *rezy (steaky)* sú hrubšie plátky (s hrúbkou asi 2 cm).

Ani definície k pojmom neboli vždy jednoznačné. V slovenčine sme sa snažili pridržiavať Potravinového kódexu Slovenskej Republiky, ktorý vymedzuje pojmy štruktúrované a jasne. Z týchto definícií sa dá určiť vzťah medzi pojmi, pretože majú formu klasickej obsahovej definície. Ako príklad môžeme uviesť termíny *jedlo* (zostava pokrmov požívaných v jednom čase), *pokrm* (upravené potraviny na bezprostredné požívanie) a *potraviny* (látky určené na to, aby ich ľudia požívali v nezmenenom, upravenom alebo spracovanom stave na výživové účely; sú hlavnou skupinou požívatín). Na uvádzanom príklade vidíme, že v štruktúre termínov stojí termín *jedlo* najvyššie. Je to zostava pokrmov. *Pokrm* sú zas upravené potraviny a *potraviny* sú zas látky určené na požívanie. Druhá časť definície dokonca ďalej zaraďuje termín *potraviny* ako súčasť ďalšieho celku – *požívatín*. Pri analýze prameňov sme sa s tak jasne definovanými termínmi stretávali len málo. Častejšie sme narazili na definície, ktoré boli skôr vysvetleniami encyklopedického charakteru. Ide najmä o definície z gastronómických slovníkov a encyklopédií, ako napríklad *Le grand Larousse gastronomique* (Larousse, 2007) alebo *Le petit dictionnaire de boucherie et de boucherie-charcuterie* (Chaudieu, 1970). Tieto definície nie sú príliš vhodné do terminologického záznamu a nie celkom zodpovedajú požiadavkám na terminologickú definíciu. Ako príklad môžeme uviesť termín *farcir* a jeho definíciu: „*garnir l'intérieur de viandes, de poissons, de coquillages, de légumes, d'oeufs, de fruits, d'une farce grasse ou maigre, d'un salpicon, d'une purée ou d'un appareil quelconque, le plus souvent avant cuisson, mais également pour des apprêts froids*“ (Larousse, 2007, s. 354). Vidíme, že definícia je pomerne rozsiahla a obsahuje množstvo charakteristík termínu. Neurčuje však miesto termínu v pojmovom systéme. V iných prameňoch je však termín *farcir* zaradený do systému – ide o jeden zo

spôsobov tepelnej úpravy. Navrhovali by sme preto definíciu upraviť nasledovne: *mode de cuisson qui consiste à garnir l'intérieur de viandes...*

Pri určovaní ekvivalentov a stupňov ekvivalencie sme sa stretli s viacerými spornými prípadmi. Keďže nepredpokladáme, že sa stretne so stupňom nulovej ekvivalencie, rozhodli sme sa zamerať na dva stupne ekvivalencie: úplnú a čiastočnú. Ekvivalenciu určujeme na základe: významovej zhody vyplývajúcej z definície termínov v jednotlivých jazykoch, významovej zhody vyplývajúcej z kontextu a iných charakteristík termínu vyplývajúcich najmä z grafických reprezentácií termínu, porovnania miest, ktoré termíny zaujímajú v pojmových štruktúrach, informácií z odborných viacjazyčných slovníkov a glosárov. Problémy nastávajú napríklad pri termínoch označujúcich rôzne spôsoby a formy úpravy mäsových pokrmov. Medzi najznámejšie spôsoby tepelnej úpravy na Slovensku patria *varenie, dusenie, pečenie, zaprávanie, vyprážanie, gratinovanie, zmrazovanie, schladzovanie* a i. (Kendík, 2003). Francúzska terminológia má termínov o niečo viac: *cuire à la vapeur, cuire à l'étouffé, rôtir, poêler, frire, griller, sauter, cuire en ragoût, braiser* a i. (Maincent-Morel – Leman – Labat, 2002). Vo francúzskej terminológii môžeme celkovo narátať približne 40 pojmov, zatiaľ čo v slovenskej ich je približne 15. Tento nepomer spôsobil, že sa v niektorých odborných prekladových slovníkoch uvádzajú slová, ktoré síce môžeme čiastočne považovať za ekvivalenty, ale je treba k nim pristupovať kriticky. Osobitým príkladom je dvojica termínov *blanchir* a *sparovanie*. Pri harmonizovaní týchto termínov sme sa stretli s trojicou slovenských označení používanými pre podobný spôsob úpravy: *stužovanie, blanšírovanie (príp. blanžirovanie) a bielenie*. Podľa informácií, ktoré uvádza K. Kendík (2003), sa potraviny pri *stužovaní* prelejú vriacou vodou alebo sa vložia na určitý čas do vriacej vody, pri *blanšírovaní* sa na určitý čas vystavia pôsobeniu vriacej vody alebo pary pri teplote asi 100 °C a pri *bielení* sa v podstate krátko povaria. Z kontextu sa ďalej môžeme dozvedieť aj to, že sa všetky tri spôsoby dajú aplikovať pri príprave rôznych druhov mias. Termín *blanšírovanie* dokonca autor uvádza ako synonymum k termínu *sparovanie*. Vidíme, že ide o významovo veľmi blízke, skoro identické, termíny. Dôležitý je však aj účel, na ktorý jednotlivé postupy slúžia. *Stužovanie* slúži na zvýšenie kompaktnosti potraviny, *sparovanie* na odstránenie ostrej chuti a čpejších látok a *bielením* chceme dosiahnuť to, aby sa zachovala biela farba niektorých druhov mäsa. Žiadny zo spomínaných slovenských termínov však nie je významovo totožný s francúzskym termínom definovaným ako „*opération à buts différents qui consiste soit à mettre un aliment dans de l'eau froide et le porter à ébullition, soit à plonger un aliment dans de l'eau à ébullition*“. Na prvý pohľad by sa preto mohlo zdať, že najvhodnejším ekvivalentom bude termín *blanšírovanie* kvôli jeho významovej príbuznosti a francúzskemu pôvodu (informácie o pôvode získané z: Slovník cudzích slov, 2005). Tento problém však navrhujeme vyriešiť iným spôsobom. Termín *blanchir* sme sa rozhodol harmonizovať s termínom *sparovanie*, pretože sa táto forma uvádza v Potravinovom kódexe SR. Definícia z tohto zdroja sa najviac zhoduje s francúzskou definíciou. Termín *blanžirovanie* sa v ňom tiež uvádza, ale len v súvislosti s ovocím a zeleninou, ktoré nie sú zahrnuté v našej tematickej oblasti. Preto musíme tieto dva termíny odlišovať.

Pri porovnaní termínov označujúcich technologické postupy a operácie je zaujímavé to, že vo francúzštine sme sa stretávali predovšetkým s termínmi vo forme sloviess (*frire, gratiner, farcir, cuire sous-vide*) a v slovenčine zas vo forme substantív (*vyprážanie, gratinovanie, plnenie, sous-vide*). Aj keď jeden termín existuje vo forme substantíva, aj vo forme slovesa, ako napríklad *trancher – tranchage, fumer – fumage, saler – salage, découper – découpage*, s použitím substantív sme sa vo francúzskych zdrojoch stretli len v minimálnej miere. V slovenčine nastala zas opačná situácia. Ak chcel autor zadefinovať vybraný termín v rámci teórie, použil ho vo forme substantíva. (Košteková, 2016)

5. Záver

Podľa normy STN ISO 860 (2010) harmonizácia termínov umožňuje určiť ekvivalenty (vo viacerých jazykoch) alebo varianty a synonymá (v jednom jazyku). Ďalej ekvivalenciu definuje ako vzťah medzi označeniami v rozličných jazykoch reprezentujúcimi rovnaký pojem. Vyskytuje sa medzi termínmi, ktoré označujú rovnaký pojem v rôznych jazykoch. Ekvivalenciu sme určovali v prvom rade na základe významovej zhody vyplývajúcej z definície termínov v jednotlivých jazykoch. Okrem toho

sme prihliadali aj na významovú zhodu vyplývajúcu z kontextu, na iné charakteristiky termínu a na informácie z odborných viacjazyčných slovníkov či glosárov. Tretím aspektom bolo porovnanie miesta, ktoré termíny zaujímajú v jednotlivých štruktúrach.

Vplyv francúzskej gastronómie na slovenskú kultúru stravovania je nepochybný. Prienik cudzojazyčných výrazov do obidvoch terminológií je rovnako markantný. I napriek tomu sú jednotlivé gastronomické terminológie natoľko rozdielne, že ich harmonizácia je priveľmi náročná. S úplnou ekvivalenciou a jednoznačným určením ekvivalencie sa stretávame v podstatne menšej miere ako so spornými situáciami, pri ktorých vznikali konflikty (vo význame, v rozdielnej pozícii termínov v pojmových systémoch, a pod.).

Dospeli sme k záveru, že pri harmonizácii gastronomickej terminológie medzi viacerými jazykmi je dôležité popri tradičných pravidlách ekvivalencie dbať aj na socio-kultúrne atribúty daných jazykov. Každá terminológia akejkolvek vedeckej či profesijnej oblasti je súčasťou lexiky jazyka, ktorá je jeho najdynamickejším prvkom. Gastronómia sa od terminológie vedných odborov líši tým, že je ešte viac ovplyvňovaná sociálno-kultúrnym prostredím, v ktorom sa pojmy a termíny vytvárajú či používajú. Preto napríklad v terminológii mäsa existujú nielen dialekticky motivované varianty jedného pojmu, ale i regionálne definovaný spôsob samotného spracovania mäsa a jeho prípravy. Hovoríme teda o tradíciách a kultúrnych zvyklostiach, ktoré bezpochyby patria ku gastronómii, istým spôsobom motivujú jej aktérov a podmieňujú tvorbu či používanie termínov. Tento fenomén je iste známy na rôznych úrovniach jazyka, avšak v rámci terminológie ho považujeme za elementárny. Gastronómia terminológiu vidíme ako živnú pôdu pre socioterminologické výskumy. Podľa nášho názoru, je socioterminológia disciplína, ktorá je na Slovensku zatiaľ v úzadí, pričom tu prevláda tradičný prístup teórie terminológie so snahou o dosiahnutie pomerne vymedzenej normalizovanej terminológie. Naproti tomu sa vo francúzskom kontexte uskutočňuje množstvo výskumov, teoretických i praktických, ktoré pristupujú (nielen) ku gastronomickej terminológii zo socioterminologického hľadiska a vidia ju ako výrazne socio-kultúrne ovplyvňovaný systém.

Na vytvorenie ucelenej harmonizovanej francúzsko-slovenskej gastronomickej terminológie potrebujeme uskutočniť hlbší systematickejší výskum, ktorý by objasnil sporné momenty v procese harmonizácie. Napriek predpokladom, že vplyv francúzskej gastronómie na slovenskú kuchyňu a prienik pojmov z iných jazykov v dôsledku globalizácie budú mať za následok prevažne úplnú ekvivalenciu jednotlivých termínov, sme zistili, že harmonizácia terminológie tejto oblasti je len ťažko realizovateľná bez ďalšieho výskumu a systémových riešení. Domnievame sa, že sporné momenty vyplývajú najmä z faktu, že kolízie vznikajú už pri tvorbe národných terminológií danej oblasti. Terminológia ako súčasť jazykovej výbavy danej kultúry je v neustálom pohybe a neprestajne sa vyvíja, preto si francúzska i slovenská gastronómia vyžadujú väčšiu pozornosť a ich podrobnejšie skúmanie môže priniesť hodnotné výsledky v oblasti vývoja lexiky, terminológie a vzťahu medzi normalizovanou terminológiou a odbornou lexikou používanou v praxi.

Literatúra

- ALI-BAB, Darenne a kol. 2012. *Le nouvel art culinaire français*. 2. vyd. Paris : Flammarion, 2012. 1092 s. ISBN 978-2-08-127251-4
- ANDERSON-SEIDLER, Amélie. 1967. *Encyclopédie culinaire*. Paris : Quillet, 1967. 536 s.
- Association Nationale Interprofessionnelle du Bétail et des Viandes. *Dictionnaire des viandes*. [online]. [cit. 2016-04-02]. Dostupné na: <<http://la-viande.fr/dictionnaire>>
- AUBERT DE LA CHESNAYE-DESBOIS, François-Alexandre. 1751. *Dictionnaire universel d'agriculture et de jardinage, de fauconnerie, chasse, pêche, cuisine et manège*. Paris: David, 1751. 730 s.
- BARATTO, Armand. 1998. *Production culinaire*. Paris : Nathan, 1998. 440 s. ISBN 2-09-177879-1
- BARATTO, Armand a kol. 2006. *La cuisine*. 2. vyd. Paris : Nathan, 2006. 159 s. ISBN 2-09-183296-0
- BERNARDI. 1845. *L'Ecuyer tranchant ou l'art de découper et servir à table, complément indispensable du cuisinier royal*. Paris : G. Barba, 1845. 371 s.
- BRHLÍK, Eduard. 1980. *Máte chuť na mäso?* 3. vyd. Martin : Osveta, 1980. 232 s.

- BRHLÍK, Eduard – Romaňuk, Juraj. 1981. *Technológia pre 1. 2. 3. ročník stredných odborných učilíšť, študijný odbor čašník, servírka*. 5. vyd. Bratislava : SPN – Mladé letá, 2003. 293 s. ISBN 80-10-00218-6
- BRHLÍK, Eduard – Romaňuk, Juraj. 2006. *Technológia pre 2. a 3. ročník stredných odborných učilíšť učebný odbor kuchár-čašník so zameraním kuchár, kuchár-čašník*. 6. vyd. Bratislava : SPN – Mladé letá, 2006. 581 s. ISBN 80-10-00903-2
- CARAMEL, Blanche. 1927. *Le nouveau livre de cuisine*. Paris : Editions Gautier-Languereau, 1927. 447 s.
- CARIEL, Laura a kol. 2002. *Techniques culinaires: bases culinaires de la diététique*. Paris : Tec & Doc; Val-de-Marne: Ed. médicales internationales, 2002. 195 s. ISBN 2-7430-0574-2
- Centre d'Etudes, de Recherche et de Documentation Gastronomique. 1999. *Trésor de cuisine*. Genève: Editions Mienera, 1999. 922 s. ISBN 2-8307-0468-1
- Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales. *Portail lexical*. [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné na internete: <<http://cnrtl.fr/etymologie/>>
- COMELADE, Eliane. 1995. *Technologie des aliments et hygiène alimentaire*. Malakoff : Editions J. Lanore, 1995. 240 s. ISBN 2862681032
- CORON, Sabine. 2001. *Livres en bouche: 5 siècles d'art culinaire français, du XIVe au XVIIIe siècle*. Paris : Hermann, 2001. 251 s. ISBN 2-7056-6438-6
- DOLNÍK, Juraj. 1983. Motivácia a hodnota termínu. In: *Kultúra slova*, roč. 17, 1983, číslo 5, s. 133 – 139.
- DRÉVAL. 1904. *La cuisine pratique: cuisson de viandes*. Paris : Offenstadt, 1904. 72 s.
- DUMAS, Alexandre. 1965. *Le grand dictionnaire de cuisine*. Paris : Ed. Tchou, 1965. 569 s.
- DURAND, Paule. 1999. *Technologie des produits de charcuterie et des salaisons*. Paris : Tec & Doc, 1999. 530 s. ISBN 2-7430-0310-3
- ĎURÍK, Jozef. 1988. *Domáci údenár*. 1. vyd. Martin : Osveta, 1988. 160 s.
- ESCOFFIER, Auguste. 2001. *Le guide culinaire: aide-mémoire de cuisine pratique*. Paris : Flammarion, 2001. 937 s. ISBN 2-08-200803-7
- ESCOFFIER, Auguste. 2006. *L'aide-mémoire culinaire*. Paris: Flammarion, 2006. 360 s. ISBN 2-08-120117-8
- FARROW, Joanna. 2006. *Les viandes*. Paris : Tana, 2006. 128 s. ISBN 2-84567-319-1
- FAVRE, Joseph. 2006. *Dictionnaire universel de cuisine pratique*. Paris : Omnibus, 2006. 1536 s. ISBN 2-258-06885-1
- FATULOVÁ, Dominika. 2016. *Poľsko-slovenská gastronómická terminológia*. [Bakalárska práca.] Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2016. 53 s.
- FELBER, Helmut. 1986. Všeobecná teória terminológie. In: *Kultúra slova*, roč. 20, 1986, číslo 5, s. 129 – 134.
- FISCHLER, Claude. 1990. *L'omnivore: le goût, la cuisine et le corps*. Paris : O. Jacob, 1990. 414 s. ISBN 2-7381-0101-1
- FOSSAT, Jean-Louis. 1969. *La formation du vocabulaire gascon de la boucherie et de la charcuterie*. Toulouse : Le Mirail, 1969. 387 s
- FUMEY, Gilles – ETCHEVERRIA, Olivier. 2009. *Atlas mondial des cuisines et gastronomies*. Paris : Autrement, 2009. 79 s. ISBN 978-2-7467-1318-5
- GARA, Karol a kol. 2007. *Technológia pre 1. ročník učebného odboru kuchár*. 1. vyd. Bratislava : Expol Pedagogika, 2007. 88 s. ISBN 978-80-8091-055-6
- GAUTIER, Alban. 2009. *Alimentations médiévales V^e – XVIe siècle*. Paris : Ellipses, 2009. 176 s. ISBN 2729843507
- GERER, Reinhard. 1995. *Malé triky veľkých kuchárov*. Bratislava : Ikar, 1995. 131 s. ISBN 80-7118-182-X
- GILLET, Philippe. 1985. *Par mets et par vins: voyage gastronomique en Europe*. Paris : Payot, 1985. 235 s. ISBN 2-228-88810-1
- GILLET, Philippe. 1987. *Le goût et les mots*. Paris : Payot, 1987. 286 s. ISBN 2-228-14250-6
- GLATRE, Eric. 2007. *Dictionnaire de la viande*. Clichy : Editions BPI, 2007. 352 s. ISBN 978-2-85708-444-0

- GRAVELLE, Jean-Paul. 2005. *Le répertoire des gestes et des techniques de cuisine*. Nice : CRDP de l'académie de Nice, 2005. 268 s. ISBN 2-86629-410-6
- GOUFFÉ, Jules. 1867. *La grande cuisine*. Paris : Hachette, 1867. 826 s.
- GÚČIK, Marian a kol. 2006. *Výkladový slovník: cestovný ruch, hotelierstvo a pohostinstvo*. 1. vyd. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, 2006. 216 s. ISBN 80-10-00360-3
- HAY, Donna. 2009. *Boeuf, agneau + cochon: les cahiers gourmands*. Paris : Marabout, 2009. 93 s. ISBN 978-2-501-05784-4
- HÖFLER, Manfred. 1996. *Dictionnaire de l'art culinaire français: étymologie et histoire*. Aix-en-Provence : Édisud, 1996. 206 s. ISBN 2-85744-747-7
- HORECKÝ, Ján. 1965. Kritériá terminológie. In: *Československý terminologický časopis*, roč. 4, 1965, č. 4, s. 193 – 201.
- HORECKÝ, Ján. 1983. Nový pohľad na terminológiu. In: *Kultúra slova*, roč. 17, 1983, č. 5, s. 129 – 132.
- HORECKÝ, Ján. 1974. Obsah a forma termínu. In: *Kultúra slova*, roč. 8, 1974, č. 10, s. 321 – 324.
- HORECKÝ, Ján. 1985. Vývin slovenskej terminológie. In: *Studia academica slovacica*, 1985, s. 265 – 277.
- HORECKÝ, Ján. 1986. Zložky a dimenzie jazykového znaku. In: *Jazykovedný časopis*, roč. 37, 1986, č. 1, s. 64 – 71.
- HORECKÝ, Ján. 1963. Pokus o štruktúrnu analýzu termínov. In: *Československý terminologický časopis*, roč. 2, 1963, č. 4, s. 274 – 288.
- HORNÁČKOVÁ-KLAPICOVÁ, Edita. 2010. *Lexikografia, preklad a teologický slovník*. 1. vyd. Bratislava : Peter Mačura – PEEM, 2010. 216 s. ISBN 978-80-8113-029-8
- HUDEKOVÁ, Eva. 2005. *Technológia pre 1. ročník učebného odboru mäsiar*. 1. vyd. Bratislava : EXPOL pedagogika, 2005. 71 s. ISBN 80-89003-75-3
- HUDEKOVÁ, Eva. 2006. *Technológia pre 2. ročník učebného odboru mäsiar*. 1. vyd. Bratislava : EXPOL PEDAGOGIKA, 2006. 79 s. ISBN 80-8091-004-9
- Chambre régionale d'agriculture. 1996. *Résultats de recherche en viande bovine*. Angers : Chambre d'agriculture Pays de la Loire, 1996. 40 s.
- CHAUDIEU, Georges. 1970. *Le petit dictionnaire de boucherie et de boucherie-charcuterie*. Paris : Ed. J. Peyronnet, 1970. 206 s.
- JAROŠOVÁ, Alexandra. 1997. Tvorba dvojazyčných terminologických slovníkov s počítačovou podporou. In: *Kultúra slova*, 1997, č. 4, s. 201 – 210.
- JUMELLE, Jean-Jacques. 2015. *Connaissance des produits frais*. Saint-Pol-de-Léon : Jean-Jacques Jumelle, 2015. 116 s. ISBN 978-2-9549160-1-9
- JURČACKOVÁ, Zora. 1994. *Spracovanie dokumentov v knižniciach a informačných inštitúciách*. Bratislava : Slovenská technická knižnica, 1994. 145 s. ISBN 80-85165-49-X
- JURČACKOVÁ, Zora. 2002. *Terminológia : Základné zásady, metódy a ich aplikácia*. 1. vyd. Bratislava : Centrum vedecko-technických informácií SR, 2002. 72 s. ISBN 80-85165-85-6
- KELLERMANNOVÁ, Monika. 2003. *Vysoká škola varenia*. Bratislava : Ikar, 2003. 400 s. ISBN 80-551-0616-9
- KENDÍK, Konrád. 1999. *Nové receptúry studených pokrmov a lahôdkarských výrobkov*. Bratislava : Nová práca, 1999. 525 s. ISBN 80-88929-03-2
- KENDÍK, Konrád. 2003. *Nové receptúry a technológia pokrmov v hotelových, reštauračných a pohostinských zariadeniach*. Bratislava : Nová práca, 2003. 1092 s. ISBN 80-88929-43-1
- KENDÍK, Konrád. 2007. *Lexikón kuchárskeho umenia 21. storočia*. Bratislava : Nová Práca, 2007. 1158 s. ISBN 978-80-88929-5
- KÉRÉVER, Michel. 2003. *Le grand classique de la cuisine française*. Rennes : Ouest France, 2003. 703 s. ISBN 2-7373-3238-9
- KITTLEROVÁ, Martina. 2010. *Rýchlokurz varenia*. Bratislava : Ikar, 2010. 192 s. ISBN 978-80-551-2192-5
- KOCOUREK, Rostislav. 1965. Termín a jeho definice. In: *Československý terminologický časopis*, roč. 4, 1965, č. 4, s. 201 – 218.
- KOŠTEKOVÁ, Monika. 2016. *Francúzsko-slovenská terminológia spracovania mäsa a prípravy mäsových pokrmov*: diplomová práca. Banská Bystrica : UMB, 2016. 113 s.

- KŘEČKOVÁ, Vlasta. 2008. Slovensko-francúzská terminológia: Metodológia terminologickej práce. In: *Od textu k prekladu III*. Praha : Jednota tlumočníků a překladatelů, 2008, s 114 – 126. ISBN 987-80-7374-089-4
- KŘEČKOVÁ, Vlasta. 2012. *Terminologie & linguistique: Construction des ensembles terminologiques bilingues (slovaque – français)*. 1. vyd. Banská Bystrica : Fakulta humanitných vied UMB, 2012. 114 s. ISBN 978-80-557-0398-5
- LANDRIEU, François. 2003. *La viande: boeuf, veau, agneau et produits tripiers*. Paris : Herscher, 2003. 287 s. ISBN 2-7335-0345-6
- Larousse. 2007. *Le grand Larousse gastronomique*. Paris : Larousse, 2007. 992 s. ISBN 978-2-03-582360-1
- LEVICKÁ, Jana. 2006. Teoretické východiská budovania terminologickej databázy. In: *Odborný preklad II*. Bratislava : AnaPress, 2006, s. 73 – 81. ISBN 80-89137-24-5
- MAINCENT-MOREL, Michel. 2004. *Travaux pratiques de cuisine: fiches techniques de fabrication*. Paris : Editions B.P.I., 2004. 320 s. ISBN 2857080212
- MAINCENT-MOREL, Michel a kol. 2002. *Technologie culinaire BEP*. Clichy : BPI, 2002. 403 s. ISBN 2-85608-341-6
- MAISONNEUVE, Emmanuelle – RENARD, Jean-Claude. 2005. *Mots de cuisine 1*. Paris : Buchet Castel, 2005. 116 s. ISBN 2-283-02138-3
- MAISONNEUVE, Emmanuelle – RENARD, Jean-Claude. 2005. *Mots de cuisine 2*. Paris : Buchet Castel, 2005. 122 s. ISBN 2-283-02138-3
- MALLET, Jean-François. 2013. *Viandes*. Paris : Hachette cuisine, 2013. 286 s. ISBN 978-2-01-231565-5
- MARTIN-AYALA, Brigitte. 1994. *La langue actuelle de la mode et de la cuisine, son évolution à travers la presse depuis 1988*. [Dizertačná práca.] Rennes: Université de Haute-Bretagne, 1994. 417 s.
- MASÁR, Ivan. 2000. *Ako pomenúvame v slovenčine*. Bratislava : SJS pri SAV, 2000. 60. s. ISBN 80-89037-00-3
- MASÁR, Ivan. 1991. *Príručka slovenskej terminológie*. 1. vyd. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo SAV, 1991. 192 s. ISBN 80-224-0341-5
- MERCIER, Jean-Ernest – HEUZÉ, Gustave. 1878. *Rapports sur les viandes et poissons, les fruits et légumes*. Paris : Imprimerie nationale, 1880. 56 s.
- MILLER, Bryan – DARROZE, Hélène. 2010. *La cuisine pour les nuls*. 2. vyd. Paris : Editions First-Gründ, 2010. 530 s. ISBN 978-2-7540-3597-2
- MONTANARI, Massimo – FLANDRIN, Jean-Louis. 1996. *Histoire de l'alimentation*. Paris : Fayard, 1996. 915 s. ISBN 2213594570
- MUCHA, Róbert – TERLANDAY, Ladislav. 1979. *Kráľičie mäso a jeho kuchynská úprava*. 2. vyd. Bratislava : Príroda, 1979. 142 s.
- Norme CEE-ONU: Viande caprine – Carcasses et découpes. [Dátový súbor]. Získané z https://www.unece.org/fileadmin/DAM/trade/agr/standard/meat/f/Caprine_2007_f.pdf
- Norme CEE-ONU: Viande bovine – Carcasses et découpes. [Dátový súbor]. Získané z https://www.unece.org/fileadmin/DAM/trade/agr/standard/meat/f/Bovine_2007_f.pdf
- Norme CEE-ONU: Viande de poulet – Carcasses et parties. [Dátový súbor]. Získané z https://www.unece.org/fileadmin/DAM/trade/agr/standard/meat/f/Chicken_2006_f_Publication.pdf
- Norme CEE-ONU: Viande ovine – Carcasses et découpes. [Dátový súbor]. Získané z https://www.unece.org/fileadmin/DAM/trade/agr/standard/meat/f/Ovine_2006_f_Publication.pdf
- Norme CEE-ONU: Viande porcine – Carcasses et découpes. [Dátový súbor]. Získané z https://www.unece.org/fileadmin/DAM/trade/agr/standard/meat/f/Porcine_2006_f_Publication.pdf
- OETKER, Dr. 1995. *Hydina ľahká a jemná*. Bratislava : Ikar, 1995. 127 s. ISBN 80-7118-180-3
- Organisation mondiale de la Santé. 2008. *Codex alimentarius: production animale*. Rome: FAO et OMS, 2008. ISBN 978-92-5-205838-0. [Dátový súbor]. Získané z <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/010/a1388f/a1388f00.pdf>

- PACCARD, Alain a kol. 2009. *Technologie culinaire: métiers de la restauration et de l'hôtellerie*. Vanves : Foucher, 2009. 223 s. ISBN 978-2-216-11098-8
- PAIRAULT, Amédée. 1885. *Nouveau dictionnaire des chasses, vocabulaire complet des termes de chasse anciens et modernes*. Paris : Pairault, 1885. 432 s.
- POLMAN, Marcus. 2014. *Dokonalý steak od farmára na tanier*. 1. vyd. Bratislava : Slovart, 2014. 176 s. ISBN 978-80-556-1058-0
- POULAIN, Jean-Pierre. 2004. *Histoire de la cuisine et des cuisiniers: techniques culinaires et pratiques de table, en France, au Moyen Âge à nos jours*. Paris : Delagrave édition, 2004. 160 s. ISBN 2-206-03292-9
- POULAIN, Jean-Pierre. 2012. *Dictionnaire des cultures alimentaires*. Paris : Quadrige, 2012. 1. vyd. 1488 s. ISBN 978-2-13-055875-0
- RÉGNIER, Faustine. 2004. *L'exotisme culinaire: essai sur les saveurs de l'autre*. Paris : PUF, 2004. 264 s. ISBN 2130544789
- RIPKA, Ivor. 2004. *Základy slovenskej lexikológie*. 2. vyd. Prešov : Prešovská univerzita v Prešove – Fakulta humanitných a prírodných vied, 2004. 156 s. ISBN 80-8068-311-5
- RIPKA, Ivor – IMRICHOVÁ, Mária. 2011. *Kapitoly z lexikológie a lexikografie*. 1. vyd. Prešov : Prešovská univerzita, 2011. 236 s. ISBN 879-80-555-0327-1
- ROBERT, Jean-Michel. 2011. *Expression à la carte*. Paris : Ellipses, 2011. 128 s. ISBN 978-2-7298-7000-3
- ROUX, Pierre. 1938. *Le marché de la viande au détail: le problème de la réglementation*. Paris : Revue de zootechnie, 1938. 44 s.
- SÄLZEROVÁ, Sabine. 2001. *Basic cooking: všetko, čo treba na dobré a rýchle varenie*. Bratislava : Ikar, 2001. 168 s. ISBN 80-551-0097-7
- SÉMONIN, Jean-Pierre. 1982. *Méthode de technologie culinaire 1*. Les Lilas : J. Villette, 1981. 111 s. ISBN 2-86547-005-9
- SÉMONIN, Jean-Pierre. 1982. *Méthode de technologie culinaire 2*. Les Lilas : J. Villette, 1982. 158 s. ISBN 2-86547-006-7
- SCHWARZ, Josef. 2003. Vybrané teoretické a metodologické problémy terminografie: Poznatky z tvorby české terminologické databáze knihovnictví a informační vědy. In: *Národní knihovna*, roč. 13, 2003, č. 1, s. 21 – 41.
- Slovník cudzích slov*. Bratislava : Veda, 2005. [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné na internete: <<http://slovniky.juls.savba.sk/?d=kssj4>>
- STN ISO 10241:2000: Medzinárodné terminologické normy – Tvorba a úprava.
- STN ISO 1087-1:2003: Terminologická práca – Slovník – Časť 1: Teória a aplikácia.
- STN ISO 704:2005: Terminologická práca – Princípy a metódy.
- STN ISO 860:2010: Terminologická práca – Harmonizácia pojmov a termínov.
- ŠINKOVÁ, Terézia. *História Kódexu*. [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné na internete: <<http://vup.sk/index.php?start&mainID=1&navID=116>>
- ŠTVRTECKÝ, Ľuboš a kol. 2001. *Gastronomický slovník: slovensko – nemecko – francúzsko – anglicko – taliansko – španielsky*. 1. vyd. Bratislava : Verba, 2001. 147 s. ISBN 80-901177-3-2
- TOULLEC, René – BERTRAND, Gérard – VEISSIER, Isabelle. 2003. *Le veau de boucherie: concilier bien-être animal et production*. 2. vyd. Paris : INRA Editions, 2003. 224 s. ISBN 2-7380-1053-9
- TOUSSAINT, Gilbert. 2005. *Le traité Rustica du petit élevage*. Paris : Rustica, 2005. 543 s. ISBN 2-84038-562-7
- TREUILLÉ, Eric – PAUL, Clara. 2014. *200 techniques indispensables*. 1. vyd. Paris : Éditions de La Martinière, 2014. 256 s. ISBN 978-2-7324-6382-7
- VALERI, Renée. 1977. *Le confit et son rôle dans l'alimentation traditionnelle du Sud-Ouest de la France*. Kristianstad : Nya Civiltryckeriet, 1977. 230 s. ISBN 91-40-04530-7
- VAULTIER, Roger. 1951. *Chasseurs et gourmets ou l'art d'accommoder le gibier*. Paris : Crépin-Blond, 1951. 256 s.
- VICAIRE, Georges. 1890. *Bibliographie gastronomique*. Paris : P. Rouquette et fils, 1890. 272 s.

- VONLETT, Jaque. 1926. *La vraye methode de bien trencher les viandes tant à l'italienne qu'à la main et les différentes façons de peler et de servir toutes sortes de fruits et le moyen d'en faire diverses figures*. Dijon : Editions du Raisin, 1926. 41 s.
- VÝNOS Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 981/1996-100 z 20. mája 1996, ktorým sa vydáva prvá časť a prvá, druhá a tretia hlava druhej časti Potravinového kódexu Slovenskej republiky (registrovaný v čiastke 70 Z. z. z 29. júna 1996) v znení výnosov Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 4. 9. 2000 č. 2478/2000 – 100, z 28. mája 2001 č. 1535/2001 – 100, z 25. júna 2001 č. 1865/2001 - 100, z 6. mája 2002 č. 1393/2002 – 100, z 12. marca. 2003 451/2003. [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné na: <http://www.svssr.sk/legislativa/kodex_01_01.asp>
- VÝNOS Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. apríla 2002 č. 811/1/2002 - 100, ktorým sa vydáva hlava Potravinového kódexu Slovenskej republiky upravujúca mäso jatočných zvierat upravujúca mäso jatočných zvierat. [Dátový súbor]. Získané z http://www.svssr.sk/dokumenty/legislativa/811_1_2002.pdf
- VÝNOS Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 17. apríla 2002 č. 811/2/2002 - 100, ktorým sa vydáva hlava Potravinového kódexu Slovenskej republiky upravujúca zverinu. [Dátový súbor]. Získané z http://www.svssr.sk/dokumenty/legislativa/811_2_2002.pdf
- VÝNOS Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky zo 14. februára 2005 č. 1778/2005-100, ktorým sa vydáva hlava Potravinového kódexu Slovenskej republiky upravujúca hydinové mäso a králičie mäso. [Dátový súbor]. Získané z http://www.svssr.sk/dokumenty/legislativa/1778_2005.pdf
- VÝNOS Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky z 18. augusta 2005 č. 1895/2004-100, ktorým sa vydáva hlava Potravinového kódexu Slovenskej republiky upravujúca mäsové výrobky. [Dátový súbor]. Získané z http://www.svssr.sk/dokumenty/legislativa/1895_2004.pdf
- WAREING, Marcus a kol. 2013. *Coupes et découpes*. Paris : Dunod, 2013. 224 s. ISBN 978-2-10-059768-0
- ZHURYLO, Olha. 2017. *Slovensko-ukrajinská gastronómická lexika*. [Bakalárska práca.] Prešov : Prešovská univerzita v Prešove, 2017. 39 s.

Summary

The basic requirement for international professional communication is a precise expression and a harmonized multilingual terminology of the domain. The author treats the possibility of establishing such a system of terms in the field of slaughtering meat, its culinary preparation and the preparation of dishes at the base of meat. The aim is to create a French-Slovak system of terms used in the field of gastronomy previously envisaged. Resources can be divided into several groups: recipe books, culinary dictionaries and encyclopaedic works, research, manuals, standards and codes, etc. The research provides not only partially harmonized terminology, but also shows a number of specific semantic and terminological inconsistencies, as well as suggestions for their solution. The various methods and processes necessary to delineate the subject, to create systems of terms and to harmonize terminology will be attempted. At the end, a critical evaluation of results will be proposed from the point of view of confirming or rebutting assumptions about the harmonization and equivalence of the terminology being addressed.

O autorke

Monika Košteková je externá doktorandka v odbore všeobecná jazykoveda na Katedre slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Témou jej pripravovanej dizertačnej práce je *Terminológia v komunikačnej praxi socioprofesiového spoločenstva*. Na rovnakej univerzite v roku 2016 úspešne ukončila magisterské štúdium v odbore

prekladateľstvo a tlmočníctvo so zameraním na francúzsky jazyk a kultúru a ruský jazyk a kultúru. V aktuálnom akademickom roku začala svoje dvojité doktorandské štúdium (co-tutelle de thèse) na francúzskej univerzite v Cergy-Pontoise.

Monika Košteková, Dobšinského 11, 010 08 Žilina, Slovensko

PRÍDAVNÉ MENO V SLOVENČINE A ODCHÝLKY V JEHO POUŽÍVANÍ RODENÝMI FRANKOFÓNNYMI HOVORIACIMI

ADJECTIVE IN SLOVAK LANGUAGE AND VARIETIES OF ITS USE BY NATIVE FRANCOPHONE SPEAKERS

Lucia Ráčková

Katedra romanistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Slovensko

PhD. (2017)

lucia.rackova@yahoo.com

Kľúčové slová

slovenské adjektívum, deklinácia, gradácia, antepozícia, frankofónni hovoriaci, gramatická interferencia

Key words

Slovak adjective, declination, gradation, anteposition, native francophone speakers, Grammar Interference

Úvod

V súčasnej dobe zaznamenávame zvýšený pohyb obyvateľstva nielen vrámci Európskej únie a na Slovensko sa čím ďalej, tým viac sťahujú inojazyční komunikanti. Vzniká teda potreba explikácie gramatických javov slovenského jazyka inojazyčným používateľom slovenského jazyka, ktorí plánujú na Slovensku žiť kratší či dlhší čas a potrebujú sa plnohodnotne zaradiť do slovenského pracovného, sociálneho i kultúrneho života. Medzi týchto používateľov slovenského jazyka patria aj frankofónni hovoriaci.

V súčasnosti teda vzniká potreba vysvetľovania slovenského jazyka cudzincom. Výklad gramatiky v procese učenia sa cudzieho jazyka sa nazýva aj pedagogická gramatika a tento termín sa používa kontrastne s lingvistickou gramatikou (Horák, 2015, s. 54). Podľa P. Baláža gramatiku cudzieho jazyka, tzv. sprostredkovaciu gramatiku, ktorej pravidlá je potrebné formulovať explicitnejšie, je však potrebné vysvetľovať iným spôsobom ako gramatiku materinského jazyka, ktorú jej používatelia ovládajú a nazýva sa aj uvedomovacou gramatikou. Spomínaný autor ďalej konštatuje, že slovenská morfológia je pravidelná a jednoduchá a že pri jej vysvetľovaní cudzincovi je potrebné sa opierať o systémové vzťahy jazykových jednotiek. Pravidelnosť slovenskej morfológie zdôvodňuje pomerom typologických zložiek, ako aj tendenciou po rovnakom kmene v celej paradigme a tendenciou k uniforme gramatických prípon (Baláž, 1986, s. 32 – 38). Jedným z predpokladov explikácie sprostredkovacej gramatiky je ovládanie materinského jazyka hovoriacich a zaujatie kontrastívneho prístupu vo vzťahu materinský jazyk hovoriaceho a nový študovaný jazyk. Za značnú výhodu zo strany učiteľa považujeme, okrem ovládania materinského jazyka študentov a s ním súvisiaceho kontrastívneho prístupu pri explikácii gramatických javov, aj ovládanie iných cudzích jazykov, ktoré sa nachádzajú v jazykových biografiách študentov. V prípade frankofónnych hovoriacich v procese osvojovania si slovenčiny ide najmä o anglický a španielsky jazyk. „Každý jazyk sa učíme na pozadí už existujúceho vlastného jazykového a komunikačného repertoáru. Jazyky v tomto repertoári na seba navzájom pôsobia, pričom môže ísť o pozitívne i negatívne vplyvy“ (Chovancová – Reichwalderová, 2014, s. 89). Tieto negatívne vplyvy sú zdrojom interferenčných procesov aj u frankofónnych hovoriacich učiacich sa slovenčinu. Situáciu vyučujúceho slovenčiny tiež komplikuje heterogénnosť študijných skupín, v ktorých sa nachádzajú hovoriaci s odlišnými materinskými jazykmi. Je tiež dôležité, či pedagóg pri cudzojazyčnej výučbe slovenského jazyka uprednostňuje systémový alebo komunikatívny aspekt, na ktorého základe vyberá metódy na dosiahnutie vytýčených didaktických cieľov.

Vo výskume prebiehajúcom v rokoch 2014 až 2017 sme sa zameriavali najmä na vysvetľovanie verbálneho systému slovenčiny jej frankofónnym hovoriacim. Išlo o výskum vrámci pripravovanej dizertačnej práce *Jazyková interferencia slovenčiny a francúzštiny u rodeného frankofónneho hovoriaceho s parciálnou komunikačnou kompetenciou v slovenskom jazyku*.

Výskumnú vzorku tvorili frankofónni hovoriaci s čiastočnou komunikačnou kompetenciou v slovenskom jazyku, konkrétne od úrovne A1 po úroveň C1 podľa *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky* (2006). Čo sa týka sociálnych parametrov ako napr. vek, pohlavie, profesia a iné, korpus bol hybridný. Aj spôsob štúdia slovenského jazyka sa rôznil od hovoriaceho k hovoriacemu. Počet získaných odpovedí písomného aj ústneho charakteru zodpovedal povahe skúmanej problematiky.

Aj keď je sloveso centrálnym prvkom syntaxe a jedným z hlavných vetných členov, korektné ovládanie slovenského slovesného systému nie je pre frankofónneho používateľa slovenčiny postačujúce pre úspešnú komunikáciu v slovenskom jazyku. Je potrebné ovládať aj ďalšie gramatické javy. Podľa našich zistení, pri učení sa podstatného mena dochádza k najväčšej chybovosti na úrovni flexie. Táto chybovosť vo flexii, konkrétnejšie v deklinácii, súvisiaca s neadekvátnym použitím rodu, čísla, pádu podstatného mena sa často premieta aj do nesprávnej flexie adjektív vo funkcii nielen prívlastkov spomenutých nezvládnutých podstatných mien, ktoré prídavné mená konkretizujú a bližšie určujú. Francúzske prídavné meno bližšie určuje aj sloveso, napr.: *devenir rouge* – *sčervenieť*, *sentir bon* – *voňať*. Proces osvojovania si korektného používania slovenského adjektíva sťažujú aj ďalšie vlastnosti tohto slovného druhu, a to vlastnosť stupňovania, kde je často potrebné, okrem uplatnenia pravidiel stupňovania slovenských adjektív, prídanie spájacej morfémy, napr.: *-ej* – *ostrý*, *ostrejší*, *najostrejší*; jeho pozícia vo vete vzhľadom k podstatnému menu, ktorá je v slovenčine a priori anteponovaná na rozdiel od francúzštiny, či používanie konštrukcií ako *menšia miska*, *staršia pani*, ktorých gradácia nie je vždy ľahko pochopiteľná pre neslovenského používateľa jazyka. V predkladanom článku budeme najprv krátko komparovať prídavné meno v slovenčine a vo francúzštine zo systémovolingvistického a sociolingvistického hľadiska a následne sa pozrieme na odchýlky v priestore adjektíva v autentických písomných komunikátoch francúzskych hovoriacich.

Porovnanie prídavného mena v slovenčine a vo francúzštine

Zásadný rozdiel v gramatických systémoch analyzovaných jazykov vyplýva z charakteristiky slovenčiny ako slovanského jazyka, ktorý je flektívnym typom a gramatické funkcie vyjadruje predovšetkým afixmi. P. Baláž typologicky vymedzuje slovenčinu ako „flektívny typ so silnejšími črtami aglutinačnými a analytickými a slabšou zložkou syntetickou“ (Baláž, 1986, s. 37). Francúzština je analytickým jazykom s určitými izolačnými a aglutinačnými prvkami. Izolačný prvok v priestore slovenského adjektíva je práve absencia deklinačnej paradigmy francúzskeho adjektíva.

V nasledujúcich riadkoch v stručnosti porovnáme fungovanie slovenského a francúzskeho prídavného mena, a to na základe ich podobných i odlišných charakteristík súvisiacich najmä s typologickými osobitosťami skúmaných jazykov. Čo sa týka francúzštiny, budeme pracovať s tým, čo francúzska morfosyntax označuje ako *adjectif qualificatif*, keďže termín *adjectif* má vo francúzštine oveľa širšiu platnosť ako slovenské pomenovanie adjektívum. Označuje rôzne druhy tzv. determinantov: *adjectif démonstratif* – *nesamostatné ukazovacie zámeno*; *adjectif possessif* – *nesamostatné prívlastňovacie zámeno*; *adjectif indéfini* – *neurčité nesamostatné zámeno*, ako aj *adjectif numéral* – *číslovku*.

V obidvoch skúmaných jazykoch isteže prídavné mená spresňujú podstatné meno tým, že pomenúvajú jeho vlastnosti a obsahujú gramatickú kategóriu zhody s podstatným menom ako i lexikálnogramatickú kategóriu stupňovania. „Le français, lui, est riche en adjectifs. Il semble bien que ce soit l'adjectif qui, en français, se charge de l'attribution des qualités, et que, même si le substantif en position épithète peut lui disputer cette fonction, les différences syntaxiques et sémantiques entre les deux catégories soient fondamentales“ (1) (Goes, 1993, s. 12). V slovenčine i vo francúzštine vo vzťahu podstatného mena a prídavného mena funguje gramatická zhoda a sú teda rovnaké v rode, čísle a páde, aj keď pád ako gramatickú kategóriu francúzska gramatika a priori nevymedzuje. Situácia vo francúzštine, či už sa zaoberáme podstatnými, alebo s nimi sa zhodujúcimi prídavnými menami, je podobná ako v latinčine, ktorá sa stala základom románskych jazykov: „Aj v klasickej latinčine sa svojím spôsobom vyskytujú predložkové pády. Substantívna flexia sa primárne uskutočňuje pomocou pádových koncoviek. Substantíva sa však často vyskytujú v spojení s predložkou. V takom prípade je pád vyjadrený čiastočne flexívnou koncovkou a tiež izolačne

spojením substantíva s danou predložkou“ (Bernátová – Richterová, 2016, s. 23). Na základe uvedeného si dovoľíme tvrdiť, že v priestore francúzskeho adjektíva je pád vyjadrený izolačne, a to kombináciou adjektíva s určitou predložkou.

Tvary mužského, ženského a stredného rodu slovenských prídavných mien majú rôzne sufify. U mnohých prídavných mien je tomu tak aj vo francúzštine, i keď existuje veľký počet adjektív zakončených v mužskom rode na *-e*, ktoré majú rovnaký tvar v oboch rodoch, napr.: *jeune* (mladý – mladá), *modeste* (skromný – skromná), *moderne* (moderný – moderná), *belge* (belgický – belgická) a iné. Ďalej existuje značný počet prídavných mien, ktoré menia svoju ortografickú podobu, avšak výslovnostná podoba mužského a ženského rodu ostáva nezmenená, napr.: *connu – connue* (známy – známa), *joli – jolie* (pekný – pekná), *ravi – ravie* (nadšený – nadšená), *pareil – pareille* (podobný – podobná) a iné. Samozrejme, existujú aj prídavné mená, kde dochádza pri tvorbe ženského rodu k rôznym alternáciám, dokonca kde tvary adjektív ženského rodu menia ortografickú aj výslovnostnú podobu: „Les adjectifs *andalou, doux, tiers, frais* ont des formes particulières au féminin: *andalou – andalouse, doux – douce, tiers – tierce, frais – fraîche* (Lazar, 2016, s. 30)“ (2). Mužský a ženský rod je vo francúzštine možné odlišiť aj na základe prítomnosti nosovej spoluhlásky vo výslovnosti, vtedy ide o mužský rod, napr.: *marin* (morský, námornícky). V ženskom rode tohto adjektíva – *marine* (morská, námorníčka) už nosovka absentuje.

Čo sa týka čísla, francúzske prídavné mená ho tvoria pridaním *-s* k základnému tvaru adjektíva. Ak sa prídavné meno končí v singulári na sufif *-s* alebo *-x*, tvar plurálu bude identický s tvarom singuláru daného podstatného mena, napr. *Paul est vieux. – Paul et Laure sont vieux. (Paul je starý. – Paul a Laure sú starí.)*. Takisto prídavné mená vyjadrujúce farbu: *un stylo marron – des stylos marron* (hnedé pero – hnedé perá). Pokiaľ končí na *-al*, v pluráli bude sufif *-aux* a ak na *-eau*, v pluráli bude *-eaux*. V slovenčine ide, v porovnaní s francúzštinou, o komplexnejšiu záležitosť súvisiacu s príslušnosťou k rodu, ako aj k danému vzoru prídavného mena a s ním súvisiacej paradigme.

Pre frankofónneho používateľa slovenčiny ani zmena pádu na základe pádového zakončenia nie je jednoduchá záležitosť.

Napríklad slovenskému spojeniu *milým predavačkám*, ktoré je v ženskom rode a v datíve plurálu zodpovedá francúzske *à des vendeuses aimables*, ktoré je takisto v ženskom rode plurálu a pred ktorým stojí predložka *à* ako i neurčitý člen *des* bližšie charakterizujúci uvedené podstatné meno. Slovenčina sa vďaka flexii v porovnaní s francúzštinou vyznačuje vysokým stupňom kongruencie, napr.: *malý strom – malému stromu – v malom strome/un petit arbre – à un petit arbre – dans un petit arbre*.

Situáciu komplikujú aj známe vzory slovenských vlastnostných prídavných mien *pekný, cudzí, pávi*, ako i privlastňovacích adjektív a s nimi spojené vzory *otcov a matkin*, ktorých paradigmy fungujú vo všetkých troch rodoch a ktorých pravidlá deklinácie a vzory je potrebné si osvojiť. Vo francúzštine sa privlastňovanie nevyjadruje prídavným menom, ale pomocou predložky, najčastejšie *de*, napr.: *les chaussettes de mon père – otcove ponožky; la soeur de Nicole – Nikolina sestra*. Aj vzťahové prídavné mená v slovenčine sa vo francúzštine často vyjadrujú predložkou a ďalším podstatným menom, napr.: *la boîte aux lettres – poštová schránka; le voyage de nocés – svadobná cesta*. Slovenské vzory *otcov a matkin* zodpovedajú vo francúzštine spojeniam *appartenant au père a appartenant à la mère*. „L'utilisation de l'adjectif d'appartenance est très courante. L'adjectif d'appartenance remplace le complément de nom simple si ce dernier est constitué d'un seul substantif désignant une personne. Dans les autres cas la transformation en adjectif d'appartenance n'est pas possible“ (3) (Boisserie – Jamborová – Křečková, 2009, s. 200). Autorský kolektív uvádza nasledujúce príklady: *La collègue de Viera est venue aussi. – Bola tu aj Vierina kolegyňa.; La collègue de ta soeur Viera est venue aussi. – Bola tu aj kolegyňa tvojej sestry Viery* (Boisserie – Jamborová – Křečková, 2009, s. 200).

Zaujímavou, ale zároveň náročnou skupinou na osvojenie cudzojazyčným používateľom slovenských prídavných mien sú živočíšne prídavné mená. Pri osvojovaní tejto skupiny prídavných mien je pre frankofónneho používateľa potrebné pridávať k zvieraciemu podstatnému menu prípony *-í, -ia, -ie*, prípadne menej produktívnu príponu *-ací* a jej varianty ženského a stredného rodu, napr.: *rybacia polievka – la soupe de/au poisson*. Tento gramatický jav je o to zložitejší, že „pri privlastňovacích prídavných menách zvieracích sa rytmický zákon ruší, čo znamená, že dve dlhé

slabiky môžu stáť vedľa seba, napr.: *pávi, vtáci, kohúti, liščí, motýli*“ (Mistrík, 1993, s. 40). Vo francúzštine sa tento typ prídavných mien vyjadruje pomocou predložky *de* a menej často predložkou *à* (vrátane ich kontrahovaných foriem *du, des, au, aux*) a podstatného mena, napr.: *le fromage de brebis – ovčí syr, le bouillon de boeuf – hovädzia polievka, l’oeuf de poule – slepačie vajce*. Výnimku tvorí spojenie *orlí nos*, ktoré sa vo francúzštine vyjadruje spojením *le nez aquilin*. Prídavné meno *aquilin* sa vo francúzštine používa iba v mužskom rode (Lazar, 2016, s. 28).

Frankofónny hovoriaci s parciálnou komunikačnou kompetenciou v slovenčine je zo svojho materinského jazyka zvyknutý na prevažne analytické stupňovanie prídavných mien. Porov. napr.: *grand – plus grand – le plus grand* a *veľký – väčší – najväčší*, kde sa reflektuje flektívny charakter slovenčiny a zmena tvaru prídavného mena nastáva vrámci jednej slovnej jednotky. Aj vo francúzštine existujú adjektíva, kde dochádza k zmene ich základného tvaru, napr.: *bon – meilleur – le meilleur*, ktorému zodpovedá slovenské, mimochodom tiež odlišné v komparatíve i superlatíve *dobrý – lepší – najlepší*.

Prídavné mená v slovenčine sa primárne delia na akostné a vzťahové, pričom gradácia je vlastná akostným prídavným menám. Existujú aj stupňovateľné vzťahové prídavné mená ako napr.: *drevený – drevenejší – najdrevenejší* vo význame *meravý* (*Morfológia slovenského jazyka*, 1966, s. 197). Väčšina vzťahových prídavných mien je však nestupňovateľná. „Druhý a tretí stupeň sa môže tvoriť aj opisom, a to spojením základnej podoby prídavného mena s druhým a tretím stupňom prísloviek veľa (mnoho) a málo: viac, najviac; menej, najmenej“ (*Morfológia slovenského jazyka*, 1966, s. 213). Aj v slovenčine je teda možné tvoriť komparatív a superlatív podobne ako vo francúzskom jazyku, napr.: *ustatý – viac usatý – najviac usatý*, čomu zodpovedá francúzske *fatigué – plus fatigué – le plus fatigué*. Nie je to však štandardné stupňovanie adjektív v slovenskom jazyku.

V slovenčine môžu byť prídavné mená prívlastkom (4): *Zo zeme už šibala mladá trávica, vytiahlo ju jarné slnce* (Jančová), menným prísudkom: *Večer bol utešený* (Čajak), doplnkom: *Miško stál pred ňou smutný* (Kukučín), vetným základom: *Dal do vody ruku: – Studená* (Jašík). a sekundárne plnia aj funkciu iných vetných členov, kde však majú úlohu substantíva: *Sýty hladnému neverí*. (*Morfológia slovenského jazyka*, 1966, s. 195 – 197). Vo francúzštine plní adjektívum úlohu týchto vetných členov – prívlastku: *C’est un enfant tranquille*, prístavku: *Tranquille, l’enfant attendait*, menného prísudku: *L’enfant était tranquille*, doplnku: *L’enfant est resté tranquille*. (Hendrich – Radina – Tláskal, 2001, s. 159).

Keď sa bližšie pozrieme na postavenie prívlastku v slovenskej a francúzskej vete, zistíme, že v slovenčine je jeho postavenie anteponované, zatiaľ čo vo francúzštine zaujíma a priori postponovanú pozíciu. Vo francúzštine pozícia prídavného mena pred a za podstatným menom môže plniť dištinktívnu funkciu, čo sa týka obsahu, napr.: *l’ancien directeur (bývalý riaditeľ) – un château ancien (starobylý zámok; une certaine danseuse (istá tanečnica) – un succès certain (istý úspech)* (Hendrich – Radina – Tláskal, 2001, s. 171). Antepozícia prídavného mena sa vo francúzštine využíva aj pri niektorých krátkych prídavných menách, napr.: *un bel été – pekné leto*. Ale v zásade plnia veľmi podobné syntaktické funkcie, s tým, že mennému prísudku v slovenčine vo francúzskej vete korešponduje prístavok, napr.: vyššie uvedenému Čajakovmu *Večer bol utešený*. zodpovedá francúzske *La soirée était agréable*.

Odchýlky v používaní slovenského adjektíva frankofónnymi hovoriacimi

V nasledujúcej časti sa pozrieme na problematiku javy súvisiace s používaním slovenského adjektíva hovoriacimi s francúzskym materinským jazykom. Predpokladáme, že podobne ako u podstatného mena odchýlky od normy slovenského jazyka budú súvisieť s jeho deklináciou, pretože ide pre tento typ používateľa jazyka o jav, ktorý nepozná vo svojom materinskom jazyku a ktorého korektné ovládanie vyžaduje značnú dávku memorizácie, ako i komunikačnej praxe. Samozrejme, ďalšie odchýlky sa budú vyskytovať v jave vyplývajúcom z povahy prídavného mena, a to v stupňovaní. Odchýlky súvisiace s postponovanou pozíciou adjektíva vo vzťahu k substantívu, namiesto anteponovanej pozície typickej pre slovenčinu, sú nespochybniteľnými odchýlkami súvisiacimi s medzijazykovou interferenciou, pretože ich stopu je možné nájsť v materinskom jazyku frankofónnych komunikačných partnerov. Vo všetkých prípadoch ide o interferenčné záležitosti

vyplývajúce z rozdielnosti francúzskeho a slovenského morfosyntaktického systému, a teda o gramatickú interferenciu. Keďže je charakteristická pre ohybný slovný druh adjektívum, dovoľujeme si skupinu týchto odchýlok nazvať adjektívna gramatická interferencia.

Príklady odchýlok na úrovni adjektív čerpáme z písomného dotazníka distribuovaného za účelom výskumu dizertačnej práce v období šiestich mesiacov, konkrétne od 1. 4. 2016 do 30. 9. 2016. Ide o tri komunikatívne pragmaticky orientované úlohy, ktorých obsahom bola prosba o odvoz na letisko, ospravedlnenie, že sa študent nemôže zúčastniť hodiny slovenčiny pre cudzincov, a krátke rozprávanie o trávení voľného času. Tieto úlohy boli formulované tak, aby respondenti boli nútení v ich komunikátoch používať primárne slovesá. Preto v nich nie je zvlášť vysoká frekvencia prídavných mien. Napriek tomu veríme, že tento iniciačný výskumný zámer bude dobrým štartom pre širší a detailnejší ďalší výskum v oblasti slovenského adjektíva používaného frankofónnym hovoriacim.

Odchýlky v používaní slovenčiny jej frankofónnym používateľom majú rôznu povahu. Môže ísť napríklad o lapsusy linguae, čiže chyby z nepozornosti ako napr.: *Pardon ja nie mojem ist sa ucit' lebo som **ora***. alebo ortografické problémy v použití adjektív, napr.: *prepacte, dnes nemozem ist na kurz pretoze som **chori***. Z písomných komunikátov miestami vyplýva aj fonetická jazyková interferencia, napr.: *Prosim vas, ne zlobte sa na mne ale dneska, ne mozem byt s vami v kursu pretoze som **choli***.; *Kasdy vitkend chem ist do novy mesto v slovakia alebo maďarsky*.; *Keď mam **voly** cas hram smojim detmi, alebo idem sportovat*.; *Vo **volom** case rada chodim na turistiku alebo prechadzky do prirody*.; *Bryzove **harusky** su vyborne!* Tieto odchýlky, aj keď sú tiež zaujímavé, nie sú hlavným predmetom nášho výskumného záujmu. Naopak, za najpútavejšie považujeme odchýlky, ktoré súvisia s gramatickými interferenčnými javmi v oblasti prídavného mena, a teda s adjektívnou gramatickou interferenciou.

Do tejto kategórie zaraďujeme všetky príklady, kde je možné zaznamenať stopu francúzskeho materinského jazyka v slovenskom jazyku. Takáto stopa môže byť aj implicitnej povahy, a to v situáciách, keď frankofónny hovoriaci urobil chybu v deklinácii slovenského adjektíva, pretože vo francúzštine sa prídavné mená nesklonujú a ich syntaktické vzťahy sa vyjadrujú pomocou predložiek. Mnohé adjektívne gramatické interferenčné odchýlky v slovenčine vyplývajú z používania adjektíva vo francúzskom materinskom jazyku. Zaujímavé je napríklad aj inverzné použitie adjektíva a slovesa: ***Chorá som***. Vo francúzštine je inverzia častým javom, aj keď nie v takejto oznamovacej vete. Vo veľkom sa využíva práve v opytovacích vetách.

Na základe identifikácie problémov spojených s adjektívnou gramatickou interferenciou v autentických písomných komunikátoch sme dospeli k zisteniu, že predpokladané problémy s postpozíciou adjektíva v slovenčine nenastali. Nazdávame sa, že aj keď vo francúzštine je a priori využívané toto syntaktické poradie, frankofónni hovoriaci už aj v svojom materinskom jazyku poznajú aj anteponované poradie adjektíva, a teda tento princíp fungovania slovenského gramatického systému je pre nich ľahko zrozumiteľný a pochopiteľný. Keď nahliadneme do jazykovej biografie hovoriacich, zistíme, že takmer všetci ovládajú angličtinu. Aj v tomto jazyku si už vytvorili návyk takéhoto používania syntaktického poradia prídavného mena a podstatného mena.

Komunikačné situácie, ktoré sme hovoriacim ponúkli v dotazníku, nevyžadovali použitie komparatívu ani superlatívu. Slovenské adjektíva sa v tomto priestore vždy vyskytovali len v pozitíve. V tomto tvare však, ako sme správne predpokladali, nastali odchýlky od deklinácie spisovného slovenského jazyka. Väčšinou sa vyskytli pri prídavných menách mužského rodu: *Mam velmy rad bicyclovat' **horsky** bicycle*.; *Nekedy idem na štadione pozerat' **futbalovu** zapasy*.; *Debatujem s priateľmi o politike a **medzinárodným** vzťahom*.; *Na Slovensku ne pracujem, ako som bola v Franzusku tie **minuli** 25 roci*.; *Mojeme rozumiet viac **slovenske** Pribeh a ludia*. Odchýlka v prvej uvedenej vete *Mam velmy rad bicyclovat' **horsky** bicycle*. vyplýva z neznalosti štruktúry *bicyklovať sa na horskom bicykli*, kde je prídavné meno, ako aj podstatné meno, ktoré bližšie definuje, v lokáli. Ďalšia veta: *Nekedy idem na štadione pozerat' **futbalovu** zapasy*. reflektuje neznalosť plurálovej deklináčnej paradigmy vzoru *pekný*. Slovné spojenie *futbalové zápasy* je v nominatíve plurálu. Hovoriaci, ktorý vytvoril tento komunikát, ešte nemá ustálené správne používanie adjektívnych suffixov. V nasledujúcej vete *Debatujem s priateľmi o politike a **medzinárodným** vzťahom*. namiesto prídavného mena v lokáli *medzinárodných* a k nemu zodpovedajúcemu tvaru podstatného mena

vztťahoch používa tvary datívu. Dôvodom je, ako aj v iných komunikátoch, nevládnutie deklináčnej paradigmy vzoru *pekný* a sklon k simplifikácii používania adjektív vyplývajúci z ich používania v materinskom jazyku.

Ďalší komunikát *Na Slovensku ne pracujem, ako som bola v Francúzsku tie **minuli** 25 roci* odráža okrem iných problematických oblastí aj oblasť adjektíva. Spojenie *tie minuli 25 roci* by správne znelo *tých minulých 25 rokov*. Za sémanticky vhodnejšie považujeme adjektívum *posledných* namiesto *minulých*. Francúzske prídavné meno *dernier* v sebe zahŕňa obidva tieto významy. Závisí od postavenia vo vete, napr.: *la dernière année* znamená *posledný rok*, ide o rok, ktorý ešte stále prebieha. Ale spojenie *l'année dernière* už znamená *minulý rok*. Aj prídavné meno *posledný* aj *minulý*, ktoré použila hovoriaca s francúzskym materinským jazykom z našej výskumnej vzorky, sa skloňujú podľa vzoru *pekný*. Hovoriaca použila nie ortograficky správny tvar *minuli*. Ide však o základný plurálový tvar používaný v pluráli nominatívu, avšak pri životných podstatných menách mužského rodu. Tento simplifikovaný výber súvisí s absenciou deklinácie na základe pádu v materinskom jazyku hovoriacej. V ďalšej vete *Mojeme rozumieť viac **slovenske** príbeh a ľudia*. ide o nesprávne vyskloňované datívne spojenie *slovenskému príbehu*. Hovoriaca pracuje so slovom *príbeh*, akoby bolo v neutre, napriek tomu používa tvar nominatívu a nie tvar neutra v datíve. Samozrejme, slovo *príbeh* by bolo vhodnejšie nahradiť slovom *história*, pretože francúzske podstatné meno ženského rodu *l'histoire* znamená príbeh aj história.

V strednom rode došlo k odchýlkam na úrovni dvoch komunikatívnych jednotiek: *Mam rada ist do **stare** mesto a pit jednu pivo./Mam hrad zahradnícka a mam jest **dobru** typicke jedlo*. V prvej vete *Mam rada ist do **stare** mesto a pit jednu pivo*. ide opätovne o použitie základného tvaru adjektíva deklinovaného podľa vzoru *pekný*, v tomto prípade aj príslušného substantíva. V druhej vete nastal opačný problém, prídavné meno *dobrý*, taktiež skloňujúce sa podľa vzoru *pekný*, hovoriaci uviedol v ženskom rode, pričom adjektívum *typické* je v tomto rozvitom prísudku vydeklinované správne: *Mam hrad zahradnícka a mam jest **dobru** typicke jedlo*.

Pri adjektívach ženského rodu došlo k nasledujúcej odchýlke: *Casto ideme do **zoologicke** zahrady, alebo do lesa*. Taktiež ide o adjektívum, ktoré sa skloňuje podľa vzoru *pekný*. V genitíve, datíve a v lokáli ženského rodu sa nachádza sufix *-ej* a ten si hovoriaci, ktorý použil tento komunikát, ešte neosvojil.

Ďalší typ odchýlok v adjektívach prítomných v zozbieraných autentických komunikátoch sa vyskytol na úrovni slovnodruhovej príslušnosti. Francúzština vyjadruje adjektívami viac významov ako slovenčina a to sa premietlo aj do slovenčiny tohto typu hovoriacich. Typickým príkladom na tento jav je vyjadrovanie štátnej príslušnosti v slovenskom jazyku, napr.: *Je suis français*, kde sa prídavné meno *français* správa ako adjektívum a má všetky jeho charakteristiky. Do slovenčiny by sa táto veta doslovne preložila nasledovne: *Ja som francúzsky*. Avšak, v spisovnej slovenčine používame v tomto kontexte podstatné meno: *Som Francúz*.

Francúzski hovoriaci zo získanej výskumnej vzorky používali teda adjektívum aj na miestach, kde je v slovenčine vhodnejšie použiť podstatné meno alebo príslovku. Adjektívum namiesto podstatného mena bolo použité v nasledujúcich komunikátoch: *Dnes odídem z Bratislavu do **francúzsku***.; *Tak myslím že nemôžem prísť na **Slovensku** hodinu*.; *Učím sa môj **slovenský** s aplikacov Ankidroid*. V prvom komunikáte: *Dnes odídem z Bratislavu do **francúzsku***. sa prídavné meno *francúzsku* vyskytuje namiesto podstatného mena *Francúzsko*, *do Francúzska*. V tomto kontexte by sa aj vo francúzštine použilo podstatné meno *la France*: *Je vais quitter Bratislava pour la France*. Francúzsky hovoriaci osvojujúci si slovenčinu má podľa všetkého zmätok v slovnej zásobe týkajúcej sa názvov krajín a vyjadrenia národnosti v slovenskom jazyku. Vo francúzštine majú mnohé podstatné mená rovnaký tvar ako prídavné mená, odlišuje ich však člen. Platí to aj pri slovných jednotkách *slovaque – le slovaque – slovenský – slovenčina*. Potvrdením tohto javu je aj tento komunikát: *Tak myslím že nemôžem prísť na **Slovensku** hodinu*. Namiesto spojenia *slovenskú hodinu* by sme odporučili spojenie *hodinu slovenčiny*. Podobne je to aj v tomto komunikáte: *Učím sa môj **slovenský** s aplikacov Ankidroid*. *Môj slovenský* je preklopením francúzskeho spojenia *mon slovaque*, ktoré znamená *moju slovenčinu*, aj keď, ako sme už uviedli, *slovaque* znamená aj *slovenský*.

Adjektívum namiesto príslovky sa vyskytlo v nasledujúcich komunikátoch: *A **ked** mala som **malé** čas ako napríklad v výkend, počuvala som hudbu, robila som oslavu s mojom kamaratov, mojom*

spolubyvajúci...; som zly, tak nemozem ist' do slovincinu. V prvom komunikáte by bolo vhodné použiť *málo času* a v druhom spojenie *cítiť sa zle*. V prvom komunikáte ide o zámenu príslovky *málo* s adjektívom stredného rodu *malé*. Dôvodom tejto odchýlky môže byť tiež výskyt rovnakých tvarov pre prídavné meno a príslovku v ich materinskom jazyku, napr.: *fort – silný, silno*. Vo francúzštine je tiež pomerne frekventovaný výskyt adjektív v spojení so slovesami, napr.: *sentir mauvais – páchnuť*. Nazdávame sa, že druhý typ odchýlky nastal práve z tohto dôvodu.

Záver

Z troch predpokladaných okruhov odchýlok v priestore prídavného mena – deklinácia, pozícia adjektíva vo vzťahu k podstatnému menu a gradácia – sme odchýlky zaznamenali len v priestore deklinácie, ktorá teda predstavuje najproblematickejšiu oblasť slovenského adjektíva. Na antepozíciu slovenského prídavného mena nie je pre frankofónneho hovoriaceho ťažké si zvyknúť, keďže parciálne sa vyskytuje aj v jeho materinskom jazyku a dôverne ju pozná aj z angličtiny. Čo sa týka gradácie, charakter ponúknutých úloh nenabádal francúzskych hovoriacich k používaniu tohto javu, avšak myslíme si, že istotne by sa aj v tejto oblasti vyskytli odchýlky od normy slovenského jazyka.

V deklinácii nastávajú problémy najmä kvôli simplifikácii, ktorú frankofónni hovoriaci vo veľkej miere využívajú. Najviac odchýlok sa vyskytlo pri adjektívach vzoru *pekný*. Najvyššia frekvencia odchýlok bola zaznamenaná v slovenských adjektívach mužského rodu, potom ženského rodu a najnižšia v slovenských adjektívach stredného rodu. Interferenčné odchýlky v priestore slovenských adjektív sa vyskytli v dôsledku nižšej diferenciacie javov vo francúzskom materinskom jazyku hovoriacich (napr.: *français – francúzsky, Francúz* a s určitým členom *le français – francúzština*). Napriek všetkým týmto odchýlkam však autentické komunikáty splnili komunikačnú funkciu. Je preto oveľa ťažšie u frankofónnych používateľov slovenčiny dosiahnuť jej systémové ovládanie.

Problematika používania slovenského adjektíva frankofónnym používateľom si zaslúži väčšiu pozornosť, ako sa nám jej podarilo venovať v tomto článku. Zistenia z ponúknutej analýzy však môžu slúžiť ako odrazový mostík k ďalšiemu výskumu aj práve v oblasti adjektívnej gramatickej interferencie.

Poznámky

- (1) Francúzština je bohatá na prídavné mená. Práve preto sa zdá, že vo francúzštine je to prídavné meno, ktoré má na starosti pridelovanie vlastností, a aj keď podstatné meno vo funkcii prívlastku s ním môže súperiť o túto úlohu, syntaktické a sémantické rozdiely medzi týmito dvoma kategóriami sú zásadné (preklad autorky).
- (2) Prídavné mená *andalou* (andalúzsky), *doux* (jemný, sladký), *tiers* (tretí), *frais* (svieži, čerstvý) majú v ženskom rode osobité tvary: *andalou – andalouse, doux – douce, tiers – tierce, frais – fraîche* (preklad autorky).
- (3) Používanie prívlastňovacieho adjektíva je veľmi časté. Prívlastňovacie prídavné meno zastupuje prívlastok podstatného mena, ak je toto podstatné meno zložené len z jedného podstatného mena označujúceho osobu. V ostatných prípadoch nie je zmena na prívlastňovacie prídavné meno možná (preklad autorky).
- (4) Môžu byť aj viacnásobným prívlastkom, napr.: *veľká sivá kniha – un grand livre gris* alebo rozvitým prívlastkom, napr.: *veľmi pekné dievča – une fille très jolie*.

Literatúra

- BALÁŽ, Peter. 1986. Slovenčina ako cudzí jazyk. In: *Studia Academica Slovaca*, roč. 15, 1986, s. 29 – 45.
- BERNÁTOVÁ, Zuzana – RICHTEROVÁ, Aneta. 2016. Izolačné črty v latinčine na základe typologie Vladimíra Skaličku. In: *Motus in verbo*, roč. 5, 2016, č. 1, s. 21 – 28.
- BOISSERIE, Étienne – JAMBOROVÁ, Diana – KŘEČKOVÁ, Vlasta. 2009. *Parlons slovaque. Une langue slave*. Paríž : L'Harmattan, 2009. 366 s. ISBN 978-2-296-10619-2

- DVONČ, Ladislav – HORÁK, Gejza – MIKO, František – ORAVEC, Ján – RUŽIČKA, Jozef – URBANČOK, Milan. 1966. *Morfológia slovenského jazyka*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1966. 896 s.
- GOES, Jan. 1993. À la recherche d'une définition de l'adjectif. In: *L'Information Grammaticale*, roč. 15, 1993, č. 58, s. 11 – 14.
- HORÁK, Alexander. 2015. Metodické prístupy k výučbe gramatiky slovenčiny ako cudzieho jazyka. In : Gramatika ve výuce a testování cizích jazyků (včetně češtiny pro cizince) : *Sborník z mezinárodní konference, Poděbrady, 23. – 24. 6. 2015*. Praha : Ústav jazykové a odborné přípravy UK, 2015, s. 54 – 64. ISBN 978-80-87238-11-0
- HENDRICH, Josef – RADINA, Otomar – TLÁSKAL, Jaromír. 2001. *Francouzská mluvnice*. Plzeň : Fraus, 2001. 700 s. ISBN 80-7238-064-8
- CHOVANCOVÁ, Katarína – REICHWALDEROVÁ, Eva. 2014. Využitie interkomprehenzie v odbornej príprave prekladateľa. In: *Preklad a tlmočenie: má translatológia dnes ešte čo ponúknuť? Vol. 11*. Banská Bystrica : Belianum, 2014, s. 88 – 90. ISBN 978-80-557-0796-9
- LAZAR, Jan. 2016. *Vybrané problémy francouzské morfosyntaxe. Problèmes choisis de la morphosyntaxe française*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2016. 92 s. ISBN 978-80-7464-889-2
- MISTRÍK, Jozef. 1993. *Gramatika slovenčiny*. Bratislava : SPN, 1993. 166 s. ISBN 80-08-02184-5

Summary

The article deals with adjectives in Slovak language and their use by native francophone learners. Because of migration, many people nowadays need to learn Slovak language. The author recommends to teach it in a contrastive way by comparing Slovak language to a mother tongue – French language. The author presumes that the main sources of grammar interference within this group of speakers are fields of declination, gradation and anteposition of adjectives in Slovak language. A short analysis of authentic texts in Slovak language written by native francophone learners is offered. This analysis shows that the main problem is declination and the use of adjectives declined by the pattern “pekný” in all genders and various cases. In addition, native francophone learners of Slovak language often use adjectives in Slovak instead of using nouns or adverbs.

O autorke

Lucia Ráčková sa vo svojom výskume zameriava na komparatívnu gramatiku slovenského a francúzskeho jazyka, gramatickú medzijazykovú interferenciu, interkomprehenziu románskych jazykov.

Lucia Ráčková, Krivánska 6, 974 11 Banská Bystrica, Slovenská republika

otus in verbo

vedecký časopis mladej generácie

Vydáva	Filozofická fakulta Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici Tajovského 40 974 01 Banská Bystrica Slovenská republika
E-adresa redakcie	motusinverbo@umb.sk
Webová stránka	www.motus.umb.sk
Periodicita	dvakrát ročne
Rozsah	60 strán
Formát	A4, online
Ročník	siedmy
Číslo	prvé
Rok vydania	2018
ISSN	1339-0392

Oznamujeme všetkým, ktorí by chceli prispieť do najbližšieho čísla časopisu, že uzávierka príspevkov je 15. 9. 2018. Príspevky upravené podľa pokynov dostupných na webovej stránke časopisu posielajte na adresu motusinverbo@umb.sk. V prípade väčšieho záujmu si redakcia vyhradzuje právo presunúť zaslané príspevky do ďalšieho čísla.